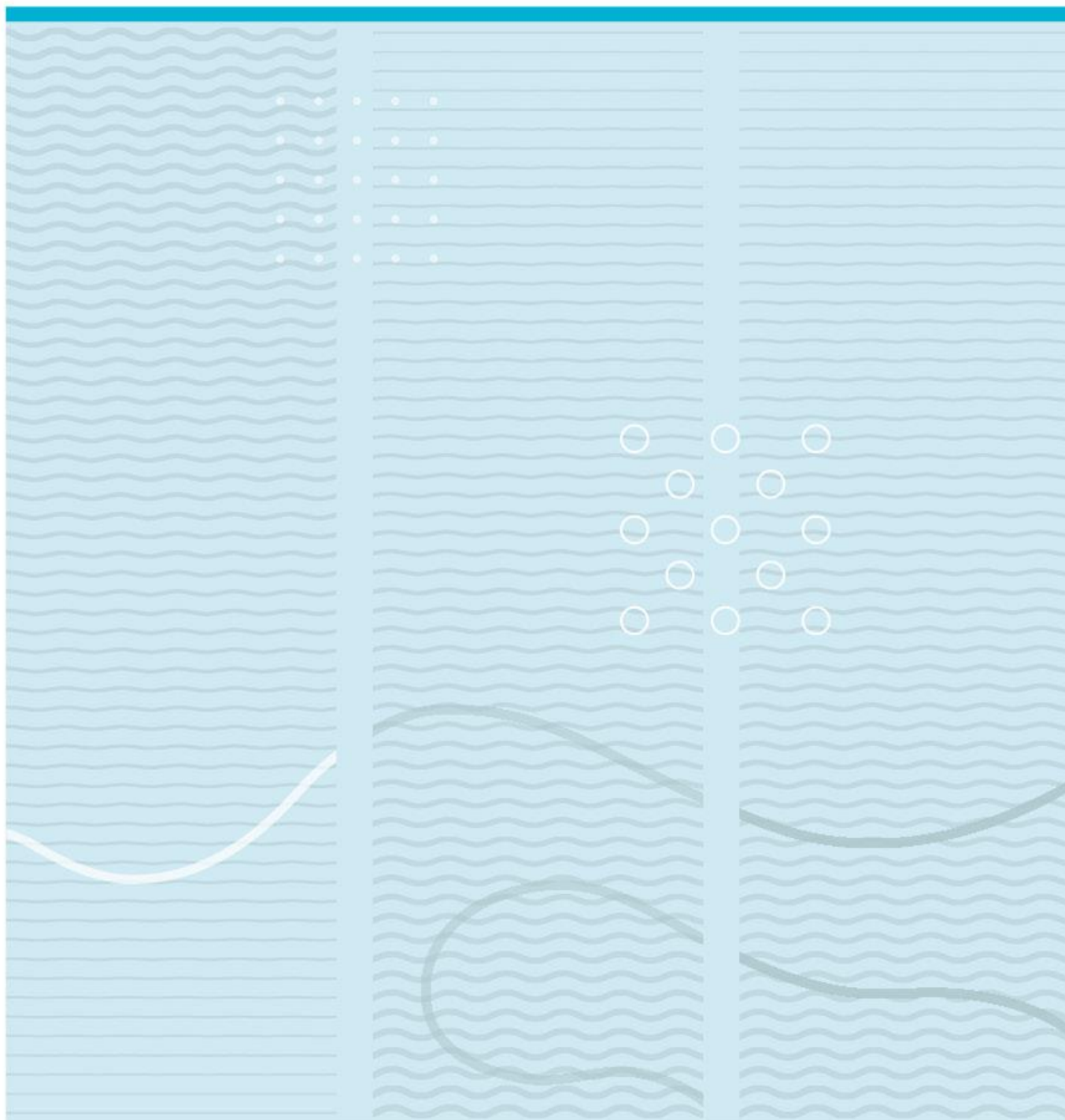

Camilla Midtbøen Røkke

«Erfarne barnehagelæreres arbeid med voldsutsatte barn»

En fenomenologisk-hermeneutisk studie av erfarne barnehagelæreres arbeid med voldsutsatt barn

Universitetet i Sørøst-Norge
Fakultet for Helse, - og sosialvitenskap
Institutt for Helse, - sosial, - og velferdsfag
Postboks 235
3603 Kongsberg

www.usn.no

© 2022 Camilla Midtbøen Røkke

Denne avhandlingen representerer 30 studiepoeng

<http://www.usn.no>

Antall ord: 21 901

Antall sider: 77

Sammendrag

Tema, bakgrunn og formål:

Et av barnehagens samfunnsmandat er å forebygge at barn blir utsatt for vold i nære relasjoner. Tidligere forskning tilsier at trygge rammer og relasjoner utenom voldsutøvende foreldre er avgjørende for at barnet skal ha det bra. 93,4% av alle barn under seks år går i barnehage. Dette gjør den til en av de mest tilgjengelige arenaene for livsmestring og helse hos sårbare barn. Formålet med studien er å belyse hvordan pedagoger systematisk og bevisst jobber med dette mandatet. Det er i denne studien et fokus på «erfarne pedagoger,» det vil si pedagoger med mer enn 10 års yrkeserfaring.

Problemstilling og forskningsspørsmål:

Studiens problemstilling er som følgende:

- Hvilke fortellinger har erfarne pedagoger om hvordan de tilnærmer seg voldsutsatte barn?

For å belyse denne, har følgende forskningsspørsmål blitt operasjonalisert:

- Hvilke kompetanse opplever pedagogene at det er viktige å ha for å kunne tilnærme seg voldsutsatte barn, og hvordan erverver de seg denne?
- Hvilke strategier benytter pedagogene seg av ved tilnærmelsen av voldsutsatte barn?
- Hvilke strategier benytter pedagogene seg av ved tilnærmelsen av voldsutøvende foreldre?

Teoretisk rammeverk:

Denne studien tar utgangspunkt i to analytiske begrep: *fenomenologi* og *hermeneutikk*. Selve datainnsamlingen har tatt sikte på å samle inn beskrivelser av informantenes subjektive erfaringer og perspektiver på et fenomen (Malterud, 2018, s. 28). I den senere drøftingen, blir disse erfaringene drøftet i relasjon til forskerens førforståelse (Malterud, 2018, s. 28).

Metode:

Studien er ute etter å studere detaljerte personschildringer, og har dermed et kvalitativt forskningsdesign. 4 barnehagelærere med 11 til 24 års yrkeserfaring har blitt intervjuet. Rekrutteringen har vært strategisk. Datainnsamlingen har foregått via Zoom, og hatt et semi-strukturert utgangspunkt. Intervjuene har blitt tatt opp på lydbånd, og transkribert. Analysen har vært fenomenologisk. Den transkriberte teksten har blitt kategorisert og kodet etter Malterud (2018, s. 98-111) sine anvisninger. Drøftingen har vært fenomenologisk-hermeneutisk.

Resultater og konklusjon:

Pedagoger har behov for fagkompetanse, personlig kompetanse og relasjonell kompetanse for å jobbe med voldsrelatert problematikk. Voldsutsatte barn har spesielle behov, og trenger hjelp til å utvikle språk og følelsesreguleringsevne. Voldsutøvelse er ofte et uttrykk for at foreldrene har det vondt. For å hjelpe barna, må pedagogene også hjelpe og støtte foreldrene samtidig. I dette arbeidet er det nødvendig med et positivt menneskesyn. For å tilnærme seg barn og foreldre benytter informantene seg av fem ulike strategier: Relasjonelle, psykososiale, systemiske, kulturelle og dialogiske. Forholdet mellom voldsrelatert problematikk og barnehage er et nytt forskningsfelt. Det er behov for mer forskning.

Nøkkelord:

Voldsrelatert problematikk, voldsutsatte barn, voldsutøvende foreldre, barnehage, pedagoger, kvalitativ, fenomenologi, livsverden, intensjonalitet, hermeneutikk og hermeneutisk sirkel

Denne studien har blitt godkjent av Norsk senter for forskningsdata (NSD).

Abstract

Theme, background and purpose:

One of Early Childhood Educations (ECE) social mission is to prevent children from experiencing domestic violence. Previous research dictates that having a safe space outside of home is crucial for the well-being of children who have endured domestic violence. 93,4% of children under the age of six attend ECE. This makes ECE the most available arena for health promotion and self-efficacy for vulnerable children. The purpose of this study is to examine how teachers systematically and consciously work with this social mission.

Thesis statement and research questions:

The thesis statement is as follows:

What narratives does experienced ECE-teachers have on approaching victimized children?

In order to achieve an answer to this statement, the following research questions have been operationalized:

- 1. What professional skills do the teachers deem important in order to approach children who have been exposed to domestic violence, and how do they acquire said skills?*
- 2. What strategies do the teachers utilize when approaching children who have been exposed to domestic violence?*
- 3. What strategies do the teachers utilize when approaching parents as perpetrators?*

Theoretical framework:

This study has a base in the analytical terms' *phenomenology* and *hermeneutics*. When collecting data, the purpose has been to gain access to descriptions of informants

subjective experiences and perceptions of a given phenomenon (Malterud, 2018, s. 28). These experiences has later be interpreted in relationships to the researches understandings (Malterud, 2018, s. 28).

Method:

The study's aim is to gain access to detailed subjective descriptions and does thus utilize a qualitative research design. 4 ECE- teachers with 11 to 24 years of work experience have been interviewed. The recruiting has been strategic. The data collection has happened through Zoom and has had a semi-structured base. The interviews have been tape recorded, and transcribed. The analyses have been phenomenological. The transcribed texts have been categorised and coded as shown by Malterud (2018, s. 98-111). The discussion has been phenomenological-hermeneutical.

Results and conclusion:

Teachers need professional, - personal, - and relational competence in order to work with violence-related problems. Victimized children have special needs, and need help in order to develop language and emotional regulation-ability. Victimized children When parents are perpetrators, it is often a sign of pain or stress on their part. In order to help the children, the teachers need to support the parents simultaneously. In this work, it is necessary with a positive human vision. When approaching children and parents, the informants utilize five different strategies: relational, psychosocial, systemic, cultural and dialogical. The relation between violence-related problems and ECE is still a new research field. It has need of extended research.

Key words:

Violence-related problems, victimized children, parents as perpetrators, ECE, teachers qualitative, phenomenology, lifeworld, intentionality, hermeneutics and hermeneutic spiral

The study has been approved by the Norwegian Centre for Research Data (NSD)

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
Abstract	6
Innholdsfortegnelse	9
Forord	12
1 Innledning	13
1.1 Bakgrunn for valg av studie: min førforståelse	14
1.2 Vold: en definisjon	15
2 Problemstilling	16
2.1 Problemstilling	16
2.2 Forskningsspørsmål	16
2.3 Begrepsavklaringer	17
2.4 Studiens hensikt	17
2.4.1 Hvilke ny kunnskap håper studien på å fremskaffe?	17
2.4.2 Mulige implikasjoner for samfunnet	18
2.5 Studiens disposisjon	18
3 Vitenskapsteoretisk rammeverk	20
3.1 Ontologi og epistemologi	20
3.1 Fenomenologi.....	20
3.1.1 Intensjonalitet	21
3.2 Hermeneutikk.....	22
3.2.1 Forskerens førforståelse.....	22
3.2.2 Den hermeneutisk spiralen	23
4 Tidligere forskning	24
4.1 Voldsrelatert problematikk og statistikk.....	24
4.1.1 Noen kommentarer om valg og fravalg av studier	24
4.1.2 Hvem utøver vold mot barn?	25
4.1.3 Forekomst av vold mot barn	25
4.1.4 Voldserfaringer og helsebelastninger.....	26
4.2 Pedagogers kompetanse i voldsrelatert problematikk	26
4.2.1 Pedagoger og utdanningsbakgrunn.....	27
4.2.2 Barnehagelærerutdanningen og voldsrelatert problematikk.....	28

4.2.3	Yrkespraktiserende pedagoger og voldsrelatert problematikk	29
5	Metodikk	30
5.1	Utvikling av problemstilling, NSD-søknad, prosjektskisse og intervjuguide..	30
5.2	Utvalg, utvalgsstørrelse og rekruttering	32
5.3	Datainnsamling	32
5.3.1	Kvalitativt forskningsdesign	32
5.3.2	Semistrukturert intervju	33
5.3.3	Individuelt dybdeintervju	34
5.3.4	Et trygt rammeverk i intervjusituasjonen	34
5.3.5	Beskrivelse av intervjuene	35
5.4	Analyse	36
5.4.1	Helhetsinntrykk: fra villnis til foreløpige temaer	37
5.4.2	Meningsbærende enheter: fra foreløpige temaer til koder og sortering.....	37
5.4.3	Kondensering: fra kode til abstrahert meningsinnhold	38
5.4.4	Syntese: fra kondensering til beskrivelser, begreper og resultater	39
5.5	Rapportering	40
5.6	Etiske overveielser	40
5.7	Reliabilitet og validitet	41
5.8	Et kritisk blikk på studien: dens styrker og svakheter	43
6	Forskningsfunn	45
6.1	Presentasjon av informanter	45
6.2	Meningsbærende enheter	45
6.3	Funn 1: Kompetanse i voldsproblematikk, og hvordan denne oppstår	46
6.3.1	Voldsrelatert problematikk: typer kompetanser	46
6.3.2	Voldsrelatert problematikk: kilder til kompetanse	50
6.4	Funn 2: Strategier for å tilnærme seg voldsutsatte barn.....	57
6.4.1	Relasjonelle strategier	58
6.4.2	Psykososiale strategier	61
6.4.3	Systemiske strategier	63
6.5	Funn 3: Strategier for å tilnærme seg voldsutøvende foreldre	64
6.5.1	Kulturelle strategier.....	65
6.5.2	Dialogiske strategier	66

6.5.3	Relasjonelle strategier	67
6.6	Sammendrag av forskningsfunn	68
7	Drøfting	70
7.1	Drøftingens hensikt: fenomenologisk-hermeneutisk metode	70
7.1.1	Kompetanse i voldsproblematikk, og hvordan denne oppstår	70
7.1.2	Strategier for å tilnærme seg voldsutsatte barn	74
7.1.3	Strategier for å tilnærme seg voldsutøvende foreldre	80
7.2	Sammendrag av drøfting	83
7.3	Et kritisk blikk på hermeneutisk fortolkning, og hvorfor fenomenologi utfyller den	84
8	Konklusjon og avrundende kommentarer	86
8.1	Hva er studiens hensikt, og har denne blitt oppnådd?	86
8.1.1	Svar på problemstillingen	87
8.1.2	Konklusjon	88
8.2	Hvilke kunnskapshull eksisterer fortsatt? Hvordan kan disse tettes?	89
8.3	Hvilke mulige implikasjoner for samfunnet har studien hatt?	89
8.4	Noen avrundende kommentarer: min førforståelse vs. ny forståelse av korrelasjonen mellom voldsrelatert problematikk og barnehage	90
9	Litteraturliste	91
	Oversikt over figurer	95
	Oversikt over vedlegg	95

Forord

Ja, da var denne akademiske reisen over for denne gang. Og *for* en reise det har vært! Det å få lov til å bruke to år av livet mitt på å fordype meg i et forskningstema som jeg er lidenskapelig engasjert i, har vært et privilegium! Prosessen har vært krevende, ja absolutt, men også lærerik! Jeg har gjennom denne masteroppgaven fått utvidet min forståelse for pedagogers arbeid med voldsutsatte barn – og jeg har fått utvidet min forståelse for forskning som et håndverk. Det å kunne identifisere et samfunnsproblem, og å kunne utforske dette gjennom kvalitative intervjuer; det å kunne planlegge, og gjennomføre, et egnet metodisk forskningsdesign; det å kunne analysere, drøfte og være kritisk; for så å kunne presentere forskningsfunn på en akademisk og ryddig måte! Dette er bare et lite knippe av alle de ferdighetene som masterprogrammet i «Forebyggende arbeid med barn og unge» har gitt meg. Når jeg nå skriver mine aller siste setninger i denne oppgaven, og gjør meg klar for å levere den inn på WISEflow er det noe jeg kan gjøre med lette skuldre. Det er noe jeg kan gjøre med stolthet, glede og mestringsfølelse; med en visshet om at jeg har klart å gjennomføre et stykke arbeid om et ufattelig viktig tema. At jeg har klart å fremkomme nye data gjennom dette arbeidet – og dermed også bragt *bittelitt mer* kunnskap inn i verdenen enn det den hadde fra før. Og den tanken er jo intet mindre enn *utrolig kul!*

For å klare å navigere meg gjennom denne «Utrolige Reisen,» har jeg fått hjelp av flere uvurderlige medmennesker. Først og fremst gjelder dette mine fantastiske informanter. Takk for at dere så nytteverdien av forskningsprosjektet mitt, og brukte av deres fritid for å gi meg datamateriale – uten dere, så hadde ikke studien sett dagens lys! Takk til veileder, førstelektor emerita, Ellinor Young, for faglige innspill og tilbakemeldinger! Takk til alle dere som har stått bak kulissene, og bidratt med moralsk støtte, oppmuntring og gode vibber! (Noe som har vært *mist* like viktig!) Takk til arbeidskollegaer, familiemedlemmer, kjæledyr og kollokviegrupper! Dere er gull verdt!

Arendal, 15. mai, 2022

Camilla Midtbøen Røkke

1 Innledning

Tall ifra Statistisk sentralbyrå stedfester at 93,4% av alle barn under 6 år går i barnehage (SSB.NO, 2022, 03. mars). Institusjonen er utdanningsløpets første fase, og en viktig arena for å utvikle språk, motorikk, sosial kompetanse, og mer (UDIR, 2017). Men også helsebegrepet har fått et utvidet fokus. I den reviderte *Rammeplan for barnehager* (heretter forkortet til *Rammeplanen*) ifra 2017 kom *livsmestring og helse* for første gang inn som et eget satsingsområde (UDIR, 2017, s. 11). Barnehagen skal nå fungere som en helsefremmende aktør, både ved å bidra til trivsel, livsglede, mestring, egenverd, bevegelsesglede og matglede. De skal være en forebyggende aktør, ved å hindre mobbing og krenkelser (UDIR, 2017, s. 11). Det å være i stand til å forebygge omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep blir dessuten presisert som en viktig oppgave:

«Personalet skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, og vite hvordan dette kan forebygges og oppdages. Personalet skal kjenne til opplysningsplikten til barnevernet, jf. barnehageloven § 22» (UDIR, 2017, s. 11)

Barnehageansatte har en nær og intim relasjon til barnet, og et privilegert innsyn i dets barn/foreldre – relasjon. Som en følge av dette, har de en unik mulighet til å oppdage avvik og skjevheter på et tidlig tidspunkt (Backe-Hansen, 2009; Bratterud & Emilsen, 2020; Claussen, 2015; Killén, 2017). Fordi at nesten alle barn går i barnehage, har nesten alle barn en beskyttelsesfaktor ved sin side; noen som kan oppdage, og reagere på, voldelige hjemmeforhold. Denne reaksjonsevnen kan i sin tur være med på å forebygge uhelse som vold avstedkommet hos barn. De representerer trygghet og stabilitet i en ustabil livsverden. Av denne årsak er også barnehagen «landets viktigste psykiske helsepersonell» (A. Holte, referert i Melvold, 2019, s. 33), og en sentral faktor som gjør at voldsutsatte barn klarer seg bra i livet til tross for skadelige livserfaringer, viser longitudinelle resiliens-prosjekter (Borge et al., 2004; Côté et al., 2008; Werner & Smith, 1982; Zachrisson & Dearing, 2015).

1.1 Bakgrunn for valg av studie: min førforståelse

En forsker entrer aldri et forskningsfelt på et nøytralt grunnlag, og «brillene» som hun bruker for å studere forskningstematikken, vil i større eller mindre grad være farget av hennes forkunnskaper, førforståelse og tidligere livserfaring (Johannessen et al., 2019; Malterud, 2018; Neumann & Neumann, 2018; Thomassen, 2018). Fordi at dette er en fenomenologisk-hermeneutisk studie, er det viktig å redegjøre for dette ståstedet. Førforståelse kan komme til å påvirke den senere analyseprosessen, og jeg ønsker å være så transparent som mulig:

Jeg har både teoretisk, - praktisk, - og levd erfaring innen voldsrelatert problematikk. Gjennom åtte års utdanning på universitetsnivå¹ har jeg ervervet meg teoretisk forståelse for tema. Gjennom ti års yrkeserfaring i barnehage har jeg ervervet meg praktisk erfaring for tema. Og sist, men ikke minst, har jeg levd livserfaring innenfor tema, hovedsakelig vitneerfaringer. Jeg har gjennom alle disse årene hatt en sterk førforståelse av barnehagen som et positivt sted å være for voldsutsatte barn.

Denne livserfaringen har nok påvirket meg mye; blant annet ført til et valg av yrkeskarriere (pedagog i barnehage). Når jeg bestemte meg for å søke på videre studier, var graden «Forebyggende arbeid med barn og unge» et naturlig valg; det å forske på korrelasjonen voldsrelatert problematikk/ barnehage et selvsagt masteroppgavetema. Studien vil således være både en akademisk og en personlig reise; en reise hvor jeg får utforsket gyldigheten ved min førforståelse.

Før jeg får utforsket denne, er det viktig å ha en klar forståelse for hva voldsbegrepet innebærer:

¹ Bachelor i pedagogikk/ master i pedagogikk/ master i forebyggende arbeid med barn og unge

1.2 Vold: en definisjon

Vold blir av psykolog Per Isdal definert på følgende måte:

Vold er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje, eller slutte å gjøre noe den vil (Isdal, 2020, s. 7)

Det finnes mange måter å utøve vold på. Noen – slik som slik som kjærestevold, digital vold og vold i form av tvangsekteskap – er ikke barnehagebarn særlig utsatt for, da de er for unge. Likevel er det andre former for vold som de er spesielt utsatte for *nettopp* på grunn av sin unge alder. Vold i nære relasjoner er et særlig godt eksempel på dette.

Av og til utfører foreldre, eller andre omsorgspersoner, handling som sårer eller skremmer barn. Isdal (2020, s. 45-69) opererer med fem typer av slik vold. *Fysisk vold* handler om å skade eller å smerte barnets fysiske kropp. Dette kan eksempelvis skje gjennom å holde fast, dytte, riste eller å klype. Andre, mer alvorlige former, som bruk av stikk, - slag, - eller skytevåpen faller også inn under denne kategorien. Isdal (2020) taler dernest om *seksualisert vold*. I denne formen kan barnet bli presset til å delta i en form for seksuell aktivitet, bli voldtatt eller også utsettes for seksuell tortur. En tredje form – *materiell vold* – skjer når voldsutøver vandaliserer eller ødelegger inventar eller møbler, eksempelvis slår i stykker møbler, slår i dører eller vegger, knuser gjenstander og/ eller river i stykker klær. En fjerde form, *psykisk vold*, skjer når voldsutøver kommer med trusler, ydmyker, dominerer, kontrollerer og/ eller isolerer barnet. Sist, men ikke minst, legger Isdal (2020) vekt på det som kalles *latent vold*. Her er det nødvendigvis ikke slik at vold faktisk finner sted, men at barnet lever i konstant frykt for *at det skal skje*. En slik engstelse er ofte et uttrykk for tidligere voldserfaring.

2 Problemstilling

I dette kapittelet vil studiens problemstilling og forskningsspørsmål bli presentert. Viktige begreper vil defineres. Hensikten med prosjektet vil bli begrunnes.

2.1 Problemstilling

For å kunne gjennomføre et forskningsprosjekt er det nødvendig å utvikle en problemstilling. I denne første fasen av forskningsprosjektet skal forskeren identifisere hva og hvem som skal undersøkes (Johannessen et al., 2019, s. 54), og fordi målet å tette et nåværende kunnskapshull i litteraturen, skal den formes som et spørsmål. Spørsmålsstillingen skal være såpass presis at den lar seg utforskes gjennom bruk av samfunnsvitenskapelig metode (Halvorsen, 2008, s. 35). Problemstillingen som denne studien skal forsøke å besvare, er:

Hvilke fortellinger har erfarne pedagoger om hvordan de tilnærmer seg voldsutsatte barn?

2.2 Forskningsspørsmål

For å ha mulighet til å svare på problemstillingen over, er det nødvendig å operasjonalisere, det vil si å identifisere nøkkelbegrep, og å avgrense fenomenet som det forskes på, til noe konkret og håndterbart (Johannessen et al., 2019, s. 58). Vanligvis gjøres dette ved å utvikle delspørsmål, såkalt *forskningsspørsmål*, noe som også vil være fremgangsmåten i denne studien. Forskningsspørsmålene i denne studien, er:

- *Hvilke kompetanse opplever pedagogene at det er viktige å ha for å kunne tilnærme seg voldsutsatte barn, og hvordan erverver de seg denne?*
- *Hvilke strategier benytter pedagogene seg av ved tilnærmelsen av voldsutsatte barn?*
- *Hvilke strategier benytter pedagogene seg av ved tilnærmelsen av voldsutøvende foreldre?*

2.3 Begrepsavklaringer

Pedagog: Dette er et begrep som i seg selv refererer til lærere i alle utdanningsnivåer. I denne studien vil den *bare* referere til undergruppen som jobber som pedagogisk leder i barnehage. Altså personer med en bachelorgrad i førskolelærer/ barnehagelærer.

Erfaren pedagog: Pedagoger med mer enn 10 års barnehagefaglig yrkeserfaring.

Voldsrelatert problematikk: Dette er en samlebetegnelse for begrepene «voldsutsatte barn» og «voldsutøvende foreldre.»

Strategier: Dette er et noe vidt begrep, men det omhandler måter å tilnærme seg voldsutsatte barn og voldsutøvende foreldre på, eksempelvis i form av pedagogiske verktøy, samtalemetoder, relasjonsbygging, eller annet.

Kompetanse: Dette innebærer alle former for kompetanse, og/ eller strategier som pedagogen utvikler i løpet av sin karriere, enten den er teoretisk, praktisk, eller annet.

2.4 Studiens hensikt

2.4.1 Hvilke ny kunnskap håper studien på å fremskaffe?

Studien har til hensikt å fremskaffe kunnskap om strategier og metoder som pedagoger benytter seg av for å jobbe med voldsrelatert problematikk. Denne kunnskapen vil fremskaffes gjennom to metodiske valg: (1) kvalitative intervju, i stedet for kvantitative, og (2) intervju med erfarne pedagoger, i stedet for nyutdannede, og/ eller barnehagelærerstudenter.

Som det kommer frem i kapittel 4 («Tidligere forskning») er de fleste tidligere studier kvantitative, og har brukt nyutdannede eller studenter som informanter. Det finnes dermed tilgjengelig kunnskap om hva som er *vanskelig* med voldsrelatert problematikk,

og hvilke kunnskapshull som finnes hos pedagoger med lite praksiskunnskap. Derimot eksisterer det lite kunnskap om pedagoger med *mye* praksiskunnskap. Hvilke kunnskapsbase har de opparbeidet seg – og hvordan kommer denne til uttrykk som praktiske strategier og arbeidsmetoder? Dette ønsker denne studien å belyse.

2.4.2 Mulige implikasjoner for samfunnet

Studien er praktisk rettet, og henvender seg først og fremst mot barnehagepersonell. Ved å intervju erfarne pedagoger, er det et formål å få innsikt i hvilke metoder de benytter seg av for å arbeide med voldsrelatert problematikk. Det er et formål å bidra at ansatte som strever med denne problematikken, her kan erverve seg faglige verktøy som de kan ta i bruk i sin hverdag. At de kan utøve mandatet sitt med større faglig trygghet enn det de gjør i dag.

Den retter seg også opp mot akademika. Formålet er stimulere til akademisk diskusjon. Det er også et formål å avdekke hvilke kunnskapshull som eksisterer i litteraturen vedrørende voldsrelatert problematikk. På den måten kan den også legge føringer for fremtidige forskningsprosjekter.

2.5 Studiens disposisjon

Disposisjonen er strukturert i henhold til fenomenologiske kriterier. Den er inspirert etter C. Moustakas' (1994, referert i Postholm, 2010, s. 109-110) anvisninger:

I kapittel 1, *Innledning*, vil det reises et rammeverk rundt studien. Barnehagens mandat innen helsefremmende og forebyggende arbeid fremheves, med særlig henblikk på voldsrelatert problematikk. Begrepet «vold» defineres. Min førforståelse for tematikken redegjøres for.

I kapittel 2, *Problemstilling*, vil studiens problemstilling og forskningsspørsmål presenteres. Viktige begreper i forhold til studien defineres. Mulige samfunnsmessige implikasjoner som studien kan ha, beskrives.

I kapittel 3, *Vitenskapsteoretisk rammeverk*, vil begrepene «fenomenologi,» og «hermeneutikk» redegjøres for. Begrunnelser for, og valg av, analytiske begreper beskrives.

I kapittel 4, *Tidligere forskning*, vil det redegjøres for viktig forskning med henhold til «voldsstatistikk» og «pedagogers kompetanse i voldsrelatert problematikk». Valg av forskningsrapporter begrunnes.

I kapittel 5, *Metodikk*, vil forskningsprosessen redegjøres for, fra begynnelse til slutt. Fasene: utvikling av problemstilling, rekruttering av informanter, datainnsamling, analyse og rapportering beskrives. Etikk, validitet og reliabilitet reflekteres over. Styrker og svakheter ved studien kommenteres.

I kapittel 6, *Forskningsfunn*, vil de fire informantene introduseres. Forskningsdataene som de har gitt, presenteres, med referanse i ordrette sitater.

I kapittel 7, *Drøfting*, vil forskningsfunn fortolkes i relasjon til tidligere kunnskap. Hvert forskningsspørsmål drøftes hver for seg. Et sammendrag av drøftingspoeng gis. Kritiske bemerkninger til hermeneutikk kommenteres. Begrunnelser for å sammenføre fenomenologi-hermeneutikk forsvares.

I kapittel 8, *Konklusjon og avrundende kommentarer*, vil studiens problemstilling besvares. En konklusjon beskrives. Det vil reflekteres rundt kunnskapshull som fortsatt eksisterer vedrørende voldsrelatert problematikk. To forslag til hvordan disse kan tettes, presenteres. Mulige samfunnsimplikasjoner som studien har hatt, reflekteres over. Mine nye forståelser for tematikken redegjøres for.

3 Vitenskapsteoretisk rammeverk

I dette kapittelet vil studiens to analytiske begrep, «fenomenologi» og «hermeneutikk» bli presentert. Innledningsvis vil begrepene «ontologi» og «epistemologi» tas stilling til.

3.1 Ontologi og epistemologi

Som forsker er det nødvendig å ha et vitenskapsteoretisk ståsted. To begreper som er særlig viktig å ta stilling til, er *ontologi* og *epistemologi*. Det ontologiske perspektivet legger vekt på hvilket verdens-, - og virkelighetssyn forskeren bærer med seg (Malterud, 2018, s. 27), det epistemologiske perspektivet om hvordan hun kan utvikle (ny) kunnskap om virkeligheten gjennom sitt forskningsbidrag (Malterud, 2018, s. 27). Begge perspektivene har underkategorier, og det å plassere seg selv vitenskapsteoretisk, er med på å skape en tydelig og nyansert forskningsprosess.

Hensikten med denne studien er å studere individuelle barnehagelæreres personlige erfaringer og arbeidsstrategier vedrørende voldsrelatert problematikk. Med andre ord er den opptatt av våre subjektive virkelighetsoppfatninger. Nettopp slike oppfatninger er hovedfokuset for det analytiske begrepet *fenomenologi*.

3.1 Fenomenologi

Begrepet *fenomenologi* stammer ifra to greske ord (1) *phainomenon*, som betyr fremtoning, det som viser seg eller kommer til syne, og (2) *logos*, som betyr lære (Thomassen, 2018, s. 82). Man er altså ute etter å lære mer om sosiale fenomener slik den fremstår for mennesker (Kvale & Brinkmann, 2010, s. 45). Forskeren plasserer her tidligere kunnskap i parentes, og forsøker å utarbeide ny kunnskap om et fenomen gjennom informantens egne beskrivelser (Malterud, 2018, s. 28-29). Fenomenologi er således en induktiv forskningsmetode. Det er et vitenskapssyn som ble utviklet av den tysk-østeriske filosofen Edmund Husserl (1859-1938), og senere utviklet av Jean-Paul Satre og Maurice Merleau-Ponty.

Husserl hevdet at det ikke var mulig for mennesker å erfare et fenomen objektivt; fenomenet vil alltid fremtøne seg gjennom et filter av følelser, persepsjoner og tidligere erfaringer (Postholm, 2010, s. 42). Fordi at slike erfaringer vil variere ifra person til person, vil også et fenomens fremtoning variere avhengig av person. I samfunnsvitenskapelig forskning (kontra den naturvitenskapelige) er det derfor ikke mulig å studere en objektiv virkelighet. Bare en subjektiv opplevelse av denne virkeligheten; deres *livsverden* (Thomassen, 2018, s. 82). Man kan studere livsverdenen til en gruppe mennesker om gangen, *sosial-fenomenologisk tilnærming*, eller til enkeltindivider, såkalt *psykologisk fenomenologi* (Postholm, 2010, s. 41). Uansett hvilke tilnærming som benyttes, vil et hovedfokus være å få tilgang til detaljerte beskrivelser av informantenes tanker, meninger, følelser, opplevelser og forståelser om et bestemt fenomen. Fenomenologi er således en *deskriptiv* fagdisiplin (Kvale & Brinkmann, 2010, s. 47).

3.1.1 Intensjonalitet

Begrepet *intensjonalitet* refererer til den menneskelige bevissthet. Bevisstheten, hevdet Husserl, vil aldri sanse alle aspekt ved et fenomen, men være rettet mot *en liten del av det*. (Thomassen, 2018, s. 84). Hvor den er «rettet hen» vil være avhengig av tidligere erfaringsbakgrunn, verdier (Gurwitsch, 1967) og behov (Postholm, 2010, s. 42). Moustakas (1994) illustrerer dette allegorisk: Hvis to mennesker befinner seg i en skog vil de ha ulik opplevelse av den. Dette, basert på fysisk plassering, tidspunkt på dagen de befinner seg der, og hvilke årstid de befinner seg i. Intensjonalitet innebærer derfor at det alltid er en form for interaksjon mellom person og verden (Postholm, 2010, s. 42). Det er ikke mulig å studere disse to som separate enheter. «Verdenen fremtrer som fenomener i vår hverdag» skriver Thomassen (2018, s. 84), og det er bare disse vi kan studere – ikke verdenen i seg selv.

Det er dermed ikke mulig for meg å studere *alle* aspekt ved pedagogers arbeid innen voldsrelatert problematikk, bare det som de forteller meg her og nå, og som de er opptatt av. Selv om mine informanter har visse strategier som de benytter seg av, betyr ikke dette

at *alle* pedagoger benytter seg av de samme, eller at disse strategiene nødvendigvis er de beste. Det er dermed ikke mulig å generalisere funn med mine data.

3.2 Hermeneutikk

Begrepet *hermeneutikk* kommer ifra det greske ordet *hermenevein*, som betyr å tolke eller å utlegge (Thomassen, 2018, s. 157). Hermeneutikk har røtter tilbake til den tyske filosofen Hans-Georg Gadamer (1900-2002), men med viktige bidrag ifra William Dilthey og Friedrich D. E. Schleiermacher. Perspektivet handler om å fortolke informanters meningsperspektiv gjennom å studere talen, språket eller teksten som blir brukt for å beskrive forskningsfenomenet (Postholm, 2010, s. 19). Formålet med hermeneutikk var originalt å fortolke religiøse, juridiske og litterære tekster, men brukes i dag i all form for *humaniora* (Kvale & Brinkmann, 2010, s. 217).

Schleiermacher deler språk opp i to dimensjoner, (1) *den objektive*, det vil si tegn, grammatiske regler og allmenne mønstre, og (2) *den subjektive*, det vil si å konstruere opp setninger/ beskrivelser med utgangspunkt i vår livsverden (Thomassen, 2018, s. 158). Når forskeren skal analysere disse beskrivelsene, kan dette gjøres ved en *grammatisk fortolkning* eller en *psykologisk fortolkning* (Thomassen, 2018, s. 158). Studien «Erfarne barnehagelæreres arbeid med voldsutsatte barn» vil benytte seg av begge.

3.2.1 Forskerens førforståelse

Det finnes ikke én riktig måte å analysere språk og tekst på. Fenomener – og beskrivelser av disse fenomenene – kan alltid tolkes på flere ulike nivåer (Thagaard, 2003, s. 37). Hvilket nivå det tolkes ut ifra, er ofte avhengig av forskerens førforståelse, eller *fordom*, som Gadamer kaller det (Thomassen, 2018, s. 86). Forskeren har alltid på seg «briller» av tidligere forståelser, forestillinger og erfaringer om forskningstema (Thomassen, 2018, s. 87), og disse bruker hun til å forstå, og å tolke, forskningsfenomenet. Uten noen som helst forhåndskunnskap, er det heller ikke mulig å tolke, hevder Gadamer. Det er for eksempel ikke mulig å ta et bevisst utdanningsvalg eller karrierevalg hvis man ikke har en idé om hva begrepet «helse, - og sosialfag» innebærer (Thomassen, 2018, s. 82-83).

Likeså er det ikke mulig for meg å kunne tolke informanternes beskrivelser om voldsrelatert problematikk hvis jeg ikke har noen forståelse for hva «arbeid med voldsrelatert problematikk» innebærer. «Fordommer» er derfor ikke en negativ egenskap – det er en resurs.

Som det kom frem i kapittel 1.1. har jeg en sterk førforståelse for forskningstema, både gjennom levd erfaring, teoretisk kunnskap og praksiskunnskap. Dette er ikke noe som jeg som forsker skal forsøke å benekte, men jeg må ha en bevissthet rundt det, og kunne artikulere hvordan det påvirker meg og min forskningsprosess (Johannessen et al., 2019; Malterud, 2018; Neumann & Neumann, 2018; Thomassen, 2018).

3.2.2 Den hermeneutisk spiralen

Fortolkning av tekst er en dynamisk prosess, hvor forskeren veksler mellom å se på *deler* og *helhet* (Thomassen, 2018, s. 91). En «del» kan karakteriseres som et enkelt forskningsintervju. En «helhet» kan karakteriseres som forskerens førforståelse; hennes forkunnskaper, livsverden, intensjonalitet og forskningsmessig forankring.

Når hun for første gang leser forskningsintervjuet (delen), vil hun få en intuitiv forståelse av hva teksten handler om – basert på sin førforståelse (helhet). Ut ifra denne helhetsforståelsen, begynner hun å fortolke. I denne prosessen kan det hende at hun oppnår ny kunnskap om forskningsfenomenet sitt – noe som kan føre til en ny, mer nyansert, eller korrigert helhetsforståelse. En ny helhetsforståelse vil føre til at hun fortolker teksten på en ny måte – som igjen fører til en ny helhetsforståelse. Forskeren vil kontinuerlig veksle mellom å ha et del-, og et helhetsperspektiv; hun vil utvikle ny forståelse i hver fase. Epistemologisk sett vil hun erverve seg en dypere og mer nyansert fortolkning. Dette fortsetter i en uendelig *spiral* (Kvale & Brinkmann, 2010, s. 216-217).

Det er ingen naturlig utgangspunkt eller sluttspunkt på denne fortolkningen (Dalland, 2007, s. 56). Denne spiralen er ikke en «ond sirkel» som man ikke kommer ut av, men en spiral gjør det mulig å oppnå stadig dypere kunnskap (Kvale & Brinkmann, 2010, s. 217).

4 Tidligere forskning

I dette kapittelet vil det bli gitt en redegjørelse for empirisk forskning på studiens to hovedbegrep, (1) *forekomst av vold hos barn*, og (2) *pedagogers kompetanse i voldsproblematikk*.

4.1 Voldsrelatert problematikk og statistikk

Vold mot barn forekommer i mange former og graderinger; å finne rapporter som måler hver eneste én lar seg ikke gjøre, grunnet ressursmessige begrensninger hos forskerne, og/ eller institusjonene de representerer. Likevel er «vold» et fagfelt med stor forskningsinteresse, noe som også resulterer i store mengder forskningsrapporter – rapporter som hver for seg belyser *en liten del* av det komplekse voldsbilde. Å velge seg ut relevante rapporter å forankre seg til, handler derfor om å identifisere «delen» som hver av rapportene belyser.

Som et empirisk forankringspunkt i denne studien, har det blitt valgt ut fire norske selvarapporteringsrapporter: *UngVold – undersøkelsene* (Mossige & Stefansen, 2007, 2016), *UEVO – studien* (Hafstad & Augusti, 2019), samt telefonintervjuene til Myhre et al. (2015). Alle rapportene har et kvantitativt forskningsdesign, hvor ungdommer i ungdomsskole, - og videregående skolealder forteller om egne voldserfaringer. *UngVold – undersøkelsene* ble besvart av henholdsvis 7000 og 4500 respondenter. *UEVO – studien* ble besvart av 9200 respondenter, og telefonintervjuene av ca. 2000. Disse undersøkelsene er de største av sitt slag i Norge, og grunnet ulike gjennomføringstidspunkt, er det – i tillegg til å måle voldserfaringer hos ungdommer *her og nå* – også mulig å måle hvorvidt erfaringene endrer seg fra generasjon til generasjon.

4.1.1 Noen kommentarer om valg og fravalg av studier

Hafstad og Augusti har utarbeidet en nyere rapport ifra 2020 med samme tematikk, men denne studien har med overlegg blitt ekskludert som bakgrunnsmateriale til *denne*

studien. Årsaken er at forskerne her utforsker voldsstatistikk i forhold til covid-19 – og dette er en variabel som her ikke vil belyses.

Den første *UngVold* – studien (Mossige & Stefansen, 2007) er gammel, men den største studien som har blitt gjennomført, og inkluderes derfor likevel, som ett av flere bakgrunnsmateriell.

4.1.2 Hvem utøver vold mot barn?

Både kvinner og menn utøver vold mot barn. Ungdommer rapporterer om omtrent like stor voldserfaring ifra begge kjønn (Hafstad & Augusti, 2019; Mossige & Stefansen, 2007, 2016; Myhre et al., 2015). Foreldre blir rapportert som de hyppigste utøverne (Myhre et al., 2015, s. 67-68).

4.1.3 Forekomst av vold mot barn

4.1.3.1 Fysisk vold

Ifølge Mossige og Stefansen (2007) har 20% av barn og ungdom opplevd moderat fysisk vold i oppveksten, eksempelvis i form av klyping og lugging. 2% har opplevd grov vold, vanligvis i form av slag med knyttneve, spark og/ eller juling. Denne statistikken samsvarer med funn gjort annen steds (Hafstad & Augusti, 2019; Mossige & Stefansen, 2016; Myhre et al., 2015). 13% av ungdommene Mossige og Stefansen (2007, s. 51) intervjuet kan fortelle at den første voldsopplevelsen forekom før fylte 5 år, og forskerne finner at det er en sterk korrelasjon mellom alder og antall voldsopplevelser; jo yngre ungdommene var ved første voldserfaring, jo flere faktiske voldsepisoder kan de gjøre rede for. Det finnes ingen signifikante forskjeller for kjønn og voldserfaring (Mossige & Stefansen, 2007, s. 51).

4.1.3.2 Psykisk vold

1 av 5 ungdommer rapporterer at de har blitt utsatt for psykisk vold (Hafstad & Augusti, 2019, s. 68). Denne statistikken er noe høyere enn hos Myhre et al, (2015), hvor 6,6% av

ungdommene rapporterer om det samme. De vanligste formene for psykisk vold, er å bli narret og kalt dum (Hafstad & Augusti, 2019, s. 70).

4.1.3.3 Seksualisert vold

I Mossige og Stefansens studie (2007) rapporterer 30% av ungdommene at de hadde blitt utsatt for seksuell vold i løpet av oppveksten, med en kjønnet fordeling på 22% jenter, og 8% gutter. De vanligste seksuelle krenkelsene som blir rapportert, er blotting, beføling og samleie. Tilnærmet alle disse nevnte krenkelsene forekommer ungdommene etter fylte 13 år (Mossige & Stefansen, 2007, s. 101). Andre studier bekrefter at disse funnene er generaliserbare, og stabile over tid (Hafstad & Augusti, 2019; Mossige & Stefansen, 2016; Myhre et al., 2015).

4.1.4 Voldserfaringer og helsebelastninger

Forskningsrapportene som her er presentert, er alle tverrsnittsundersøkelser. Som en følge av dette, er det ikke mulig å avdekke noen faktiske årsakssammenhenger (Johannessen et al., 2019; Ringdal, 2011) mellom voldserfaring og helsetilstand. Nevnt forskning viser imidlertid at barn og ungdom med voldserfaring har større tilbøyelighet til å utvikle psykisk og fysisk uhelse enn ikke-utsatt ungdom. Hafstad og Augusti (2019, s. 115) finner at det er vanlig med somatiske plager; hodepine, kvalme, slitenhet, fysiske smerter og søvnproblemer. Psykiske plager, slik som skam, skyld, engstelse og post-traumatisk stresslidelse (PTSD) er også vanlige bivirkninger (Myhre et al., 2015, s. 86).

4.2 Pedagogers kompetanse i voldsrelatert problematikk

Det er få forskningsrapporter som tematiserer pedagogrollen og kompetanse i voldsproblematikk. Likevel finnes det et par viktige bidrag. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) har forsket på tilstedeværelsen av voldsrelatert problematikk i barnehagelærerutdanningen. I rapportene *Kunnskap gir mot til å se, og trygghet til å handle* (Øverlien & Sogn, 2007) og *Takk for at du spør!* (Øverlien & Moen, 2016) har studenter innenfor barnevern, - grunnskole, - og barnehagelærerutdanning

blitt bedt om å gradere i hvilke grad utdanningene deres gir opplæring i voldsrelatert problematikk. *Takk for at du spør!* ble besvart av 427 studenter, og er en oppfølgingsstudie av *Kunnskap gir mot til å se, og trygghet til å handle*, som ble besvart av 548 studenter. Røsdal et al. (2019) har på sin side gjennomført en diskursanalyse av emneplaner innen pedagogiske, - helse, - og sosialfaglige utdanninger, og studert i hvilke grad «voldsrelatert problematikk» er representert innenfor læringsutbyttebeskrivelser.

Bratterud og Emilsen (2007), Melvold (2019) og Backe-Hansen (2009) har på sin side ikke vært opptatt av studenter, men yrkespraktiserende barnehagelærere. Gjennom kvantitative spørreskjemaer har det her blitt forsket på hvilke kunnskaper som pedagoger besitter med henhold til voldsrelatert problematikk, og om hvordan disse kommer til uttrykk i praktisk håndtering av bekymrings saker. Bratterud og Emilsen har intervjuet 409 barnehager, og undersøkt hvilke aspekt vedrørende voldsrelatert problematikk som pedagogene finner utfordrende. I Melvold (2019) sin prosjekt, *Barn er budbringere – en veiviser til psykisk helsefremmende barnehager*, har målet vært å innhente kunnskap om hva som skaper handlingskompetanse i møte med voldsutsatte barn; 1095 barnehager utgjør her datamateriale. I Backe-Hansen (2009) sin rapport er det blitt forsket på hvilke rutiner barnehagene har for å sende inn bekymringsmeldinger til barnevernet, og om opplevelsene deres med å gjøre dette. 563 barnehagestyrere har her svart på

Nedenfor vil det bli gjort en redegjørelse for pedagogers utdanningsbakgrunn, forskning på barnehagelærerutdanning og voldsrelatert problematikk, og yrkespraktiserende barnehagelærere og voldsrelatert problematikk.

4.2.1 Pedagoger og utdanningsbakgrunn

Tall ifra Utdanningsspeilet (2020) tilsier at 42% av dagens barnehageansatte har bachelorgrad i barnehagelærerutdanning som sin grunnutdanning. Prosentandelen pedagoger med relevante tilleggsutdanning på 15 studiepoeng eller mer, er økende, og i 2019 hadde 23% gjennomført en slik utdanning, mot 18% i 2016 (Utdanningsspeilet, 2020). Andelen av yrkespraktiserende pedagoger med dispensasjon ifra utdanningskravet som barnehagelærer er på 9%. (Utdanningsspeilet, 2020). Disse

pedagogene har gjerne utdanning i eksempelvis allmennlærer, faglærer, spesialpedagogikk eller sosialt arbeid som en kompensasjon (Barnehagefakta, 2021, 17. februar). Andelen pedagogisk ledere med dispensasjon økte kraftig i 2018, og var da på 10,20%, mot 4,90% året før, men har vært stabilt etter dette (Utdanningsspeilet, 2020).

4.2.2 Barnehagelærerutdanningen og voldsrelatert problematikk

Informantene i studien *Kunnskap gir mot til å se, og trygghet til å handle* (Øverlien & Sogn, 2007) rapporterer at barnehagelærerutdanningen mangler fokus på flere viktige kunnskapsområder tilknyttet voldsrelatert problematikk, slik som: FNs barnekonvensjonen, hvordan de skal identifisere signaler på fysiske og seksuelle overgrep, og samtalemotodikk. Verktøy for å håndtere «gråsone-» saker blir trukket frem som en særlig mangelvare (Øverlien & Sogn, 2007). I oppfølgingsstudien ifra 2016 (Øverlien & Moen, 2016) rapporterer studentene om noe mer fokus, sammenlignet med studien ifra 2007, men de savner fortsatt opplæring i de samme kunnskapsområdene. Spørreundersøkelsen til Melvold (2019, s. 114-118) tilsier at utdanningen har lite opplæringsvirksomhet i grunnloven, barnekonvensjonen og voldsrelatert problematikk. Pedagoger rapporterer likevel om at tematikken er mer på dagsordenen nå enn for 15 år siden.

Dette samsvarer med funn gjort av Røsdal et al. (2019). Denne forskningsgruppen finner at *Forskrift om rammeplan for barnehagelærerutdanning* tydelig stadfester at barnehagelærere skal være i stand til å arbeide med voldsrelatert problematikk – og at en bachelor i barnehagelærerutdanning således skal drive opplæring i denne tematikken (Forskrift om rammeplan for barnehagelæreutdanning, 2012). Likevel reflekteres disse beskrivelsene i svært liten grad i læringsutbyttebeskrivelser tilhørende emner på grunnskolelærerutdanningen og barnehagelærerutdanningen (Røsdal et al., 2019, s. 27-28).

4.2.3 Yrkespraktiserende pedagoger og voldsrelatert problematikk

Funn ifra studien til Bratterud og Emilsen (2007) tilsier at yrkespraktiserende pedagoger opplever seg selv som kompetente i å identifisere signaler på vold og omsorgssvikt. Likevel uttrykker ca. 75% at de mangler faglig kompetanse og trygghet når de skal gå videre med en bekymring. De føler seg usikre på lovverk og rammer, og på når tidspunktet er riktig for å kontakte barnevernet. Foreldresamarbeid ansees som spesielt utfordrende, særlig der kommunikasjon må foregå via en tolk, eller der foreldrene betraktes som ressurssterke (Bratterud & Emilsen, 2007, s. 22).

I Backe-Hansens (2009) undersøkelse av barnehage/ barnevern-samarbeid kommer det frem at 94% av barnehagene har skriftlige rutiner for når et samarbeid skal bli igangsatt. 22% oppgir at de har sendt én eller flere bekymringsmeldinger det seneste barnehageåret (Backe-Hansen, 2009, s. 30-35). Det blir i rapporten konkludert med at barnehagen sender relativt få bekymringsmeldinger, tatt i betraktning deres nære relasjon til barnet. To ting som vanskeliggjør dette arbeidet, er mangel på faglig kompetanse hos de ansatte, men også at barnevernstjenesten sin funksjon er usynlig og utydelig (Backe-Hansen, 2009, s. 10).

Ifølge Melvold (2019) oppgir pedagoger at teoretisk opplæring i voldsrelatert problematikk gir begrenset verdi. Undersøkelsene hennes viser at handlings-, - og samhandlingskompetanse blir skapt gjennom praktisk øvelse, heller enn gjennom teoretisk opplæring (Melvold, 2019, s. 114-118). Særlig pedagoger med 15 års yrkeserfaring eller mer, klarer å håndtere voldsrelatert problematikk med trygghet og autoritet, og er således mer handlingsdyktige enn dem som er nyutdannet, konkluderes i studien til Melvold (2019).

5 Metodikk

Som en utøvende forsker, blir man gjennom hele forskningsprosessen stilt ovenfor metodiske valg. Dette kapittelet vil redegjøre for, og diskutere konsekvensene av, disse. Den vil beskrive hele forskningsprosessen, ifra å utvikle en problemstilling i første fase, til å rapportere forskningsfunnene i avsluttende fase. Begrepene etikk, reliabilitet, validitet og situering vil redegjøres for. Avslutningsvis vil det reflekteres over styrker og svakheter ved studien.

5.1 Utvikling av problemstilling, NSD-søknad, prosjektskisse og intervjuguide

Denne studien tar sikte på å oppnå ny kunnskap ved å innsamle *primærdata*, heller enn å sammenstille allerede eksisterende *sekundærdata* (Ringdal, 2011, s. 97). Før denne prosessen kunne starte, var det viktig å melde inn prosjektet til Norsk senter for forskningsdata (NSD, 2022).

Denne prosedyren er særlig viktig der hvor det samles inn, og behandles, personvernopplysninger. Studien søker å belyse pedagogers strategier vedrørende voldsrelatert problematikk (forskningsspørsmål 2 og 3). Dette er tema som i seg selv ikke vil vedrøre personvernopplysninger i stor grad. Men forskningsspørsmål 1, som omhandler kompetansegrunnlag og kilder til kompetanser, *kan* komme til å berøre slike typer opplysninger. Det ble dermed i løpet av høsten, 2021 lagt ned mye ressurser i å utvikle en grundig og forskningsbar prosjektskisse² (vedlegg 2), samt en gjennomtenkt intervjuguide (vedlegg 5), da det er disse dokumentene som gir vurderingsgrunnlag hos NSD.

Gjennom denne prosessen, ble det gjort store mengder litteratursøk omkring et avgrenset tema (barnehagelærere/ vold/ kompetanse), og det ble identifisert et kunnskapshull i litteraturen. På bakgrunn av dette grunnlaget ble det forfattet et

²Røkke, C. M. (2021, 26. november) *Eksamen I MSH-PFM4300: Min prosjektskisse*. [Eksamensbesvarelse, PFM-4300] Universitetet i Sørøst-Norge (upublisert)

dokument, eller prosjektskisse, hvor nøkkelinformasjon om den planlagte studien ble beskrevet. En slik *planleggingsfase* bidrar ikke bare til å utvikle en god prosjektskisse, men også til å skape forutsetninger for en god *gjennomføringsfase*. Johannessen et al. (2019, s. 26) understreker at grundig research bidrar til at forskeren får metodikk «under huden,» at hun utvikler en forståelse for hvilke metodiske valg som må tas stilling til i løpet av den videre forskningsprosessen. Hun blir i stand til å gjennomføre kvalifiserte metodiske valg og/ eller fravalg i sin studie, og til å bedømme konsekvensene av dem (Johannessen et al., 2019, s. 26). Metodeforståelse gjør altså forskeren i stand til å kunne planlegge gjennomførbare, etisk forsvarlige og tidsrealistiske forskningsprosjekter – kvaliteter som er viktige å dokumentere for å få godkjent studien sin av NSD.

Det ble dernest påbegynt arbeidet med å utarbeide en intervjuguide. Dette er et dokument som skal sikre at forskeren klarer å holde fokus, og å stille informanter forskningsrelevante spørsmål (Johannessen et al., 2019, s. 147). En ideell intervjuguide er utformet på en slik måte at den inviterer til refleksjon, utdypende kommentarer og praksiseksempler (Johannessen et al., 2019, s. 147). Jo flere detaljer forskeren klarer å innhente gjennom sine spørsmål, jo rikere, og mer interessant kan den senere analyseprosessen bli. En god og strukturert intervjuguide er derfor helt avgjørende for å kunne avdekke relevante forskningsfunn.

Prosessen med å utarbeide en intervjuguide, begynte med en idémyldring. Alle spørsmål og tema som dukket opp i hodet mitt, og som kunne tenkes å være av relevans, ble skrevet ned på et papir. Mellom 20 og 30 spørsmål endte opp med å bli oppført på dette papiret. Disse ble i etterkant målt opp mot prosjektskissen (problemstilling og/ eller forskningsspørsmål) og spørsmål som falt utenfor tema ble forkastet. Dette var ca. halvparten. Deretter startet prosessen med å strukturere de resterende spørsmålene. Disse ble etter hvert kategorisert inn i 4 ulike deler: (1) spørsmål om personlig informasjon, (2) kompetanse, (3) strategier for å tilnærme seg voldsutsatte barn, og (4) strategier for å tilnærme seg voldsutøvende foreldre.

Studien ble meldt inn til NSD i midten av november, 2021, basert på disse to dokumentene og en veilederkontrakt. Ti dager senere ble studien godkjent (vedlegg 1).

5.2 Utvalg, utvalgsstørrelse og rekruttering

Studiens hensikt er å undersøke hvordan erfarne pedagoger tilnærmer seg voldsutsatte barn. Det har dermed vært viktig å rekruttere nettopp denne yrkesgruppen til å delta i intervju. Utvelgelsesstrategien som er blitt benyttet har således vært *strategisk* (Johannessen et al., 2019, s. 114-115), hvor pedagoger med bestemte egenskaper har blitt invitert til å delta. Egenskapene som har vært førende for denne rekruttering er: (1) pedagogen må være utdannet barnehagelærer, og (2) må ha minimum ti års yrkeserfaring innenfor feltet.

For å rekruttere informanter, ble det i desember, 2021 lagt ut et informasjonsnotat på en Facebook-gruppe, etter godkjenning ifra administrator. Dette notatet resulterte i 6 henvendelse. Én av informantene måtte trekke seg etter først å ha takket ja, og én oppfylte ikke kriterier til bestemte egenskaper, noe som resulterte i et totalt antall på fire informanter. Disse fikk tilsendt et fullstendig informasjonsskriv (vedlegg 3), med anledning til å studere detaljene i forskningsprosjektet, og å stille spørsmål. Hvis og når pedagogene bekreftet at de ønsket å stille som informanter, ble de bedt om å signere en samtykkeerklæring (vedlegg 4).

Det ble i månedsskifte desember/ januar avtalt gjennomføringstidspunkt for intervjuene. Grunnet praktiske og koronavennlige hensyn, ble det planlagt digitale intervjuer, over kommunikasjonsplattformen Zoom.

5.3 Datainnsamling

5.3.1 Kvalitativt forskningsdesign

Datainnsamlingsmetoden i denne studien har vært kvalitativ. Dette betyr at den har samlet inn muntlige fortellinger om et fenomen slik mennesker selv fremstiller den (Johannessen et al., 2019). Dataene som har vært utgangspunkt for den videre drøftingen, har dermed bestått av tekstmateriale.

Med tekst som data – i motsetning til tall (kvantitativ metode) – får forskeren mulighet til å få et dypdykk i menneskelige erfaringer, opplevelser, tanker, forventninger, motiver og holdninger (Malterud, 2018, s. 31). Metoden er særlig aktuell der hvor det forskes på tematikk med begrenset kunnskapsgrunnlag ifra tidligere (Johannessen et al., 2019, s. 143). Nettopp pedagogers arbeid med voldsutsatte barn er pr. i dag noe uutforsket. Vi vet noe om hvilke kompetanse som det er viktig å ha i ryggsekken sin for å tilnærme seg voldsutsatte barn (se kapittel 3 «Tidligere forskning»), men lite om hvordan disse kommer til uttrykk som praktiske tilnæringsstrategier.

5.3.2 Semistrukturert intervju

I samsvar med argumentet over, var det viktig å gjennomføre datainnsamling gjennom et semistrukturert intervju. Dette medfører at forskeren har få, men overordnede spørsmål i sin intervjuguide (Johannessen et al., 2019, s. 146). Hun gir et stort spillerom til at informantene kan utrykke egne opplevelser og holdninger, og er fleksibel og lydhør nok til å få informanten til å reflektere, utdype, og eksemplifisere ulike aspekt ved forskningstemaet (Malterud, 2018, s. 31).

For å klare å gjennomføre dette i praksis, har det blitt vektlagt å skape en intervjuguide med presise og uakademiske spørsmål; formuleringer som «Ola Nordmann» kjenner til, og har erfaringer med. Kun i slike tilfeller vil informantene være i stand til å gi fylldige og reflekterte svar på spørsmål (Johannessen et al., 2019, s. 262). Likevel: den kanskje viktigste oppgaven en kvalitativ forsker har i et intervju, er å stille gode og timet oppfølgingsspørsmål (Kvale & Brinkmann, 2010; Malterud, 2018). Det handler om å si: «Stopp opp litt, her sa du noe viktig, som jeg gjerne vil høre mer om.» For å kunne mestre dette, har det vært viktig å utvise det som Sælebakke (2018) betegner for *oppmerksomt nærvær*; å ha et aktivt og lyttende kroppsspråk, samt fokus og konsentrasjon gjennom hele intervjuet.

5.3.3 Individuelt dybdeintervju

Tematikken «barn og voldserfaring» er både alvorlig og sensitivt. Det kan være sårt, og derfor vanskelig å snakke om. Fordi at det bare er informant og forsker til stedet i rommet, kan det lettere bygges opp en setting av fortrolighet og trygghet. Dette kan i sin tur kan føre til åpenhet og en vilje til å dele (Malterud, 2018, s. 133).

5.3.4 Et trygt rammeverk i intervjusituasjonen

En forutsetning for å få tilgang til godt og forskningsrelevant datamateriale, er at informanten opplever seg trygg, ivaretatt og respektert. Dette øker muligheten for at de tør å åpne seg, deler erfaringer og refleksjoner (Malterud, 2018, s. 69-70). Jeg som forsker har forsøkt å skape et trygt rammeverk gjennom tre ulike faser: (1) *i forkant* av intervjuet, (2) *samtidig* med intervjuet, og (3) *i etterkant* av intervjuet.

Alle informanter i studien ble rekruttert gjennom en Facebook-gruppe (kapittel 5.2). Det ble lagt ut et notat, og informanter tok deretter kontakt med meg for å avtale et videre samarbeid. Allerede her ble en begynnende relasjonen etablert. For å skape trygghet i denne første fasen ble det vektlagt å ha en tydelig og god *informasjonsflyt*. Informantene fikk i denne fasen tilsendt et formelt informasjonsskriv om prosjektet. De fikk også muligheten til å chatte uformelt med meg. Jeg oppdaget her at Det informantene hadde et behov for ytterligere informasjon. De ønsket at jeg med egne ord skulle fortelle dem om studiens hensikt og metodikk. Flere av informantene ønsket dessuten å få et bilde av hvem *jeg*, som forsker bak studien, var. Hvilke utdanningsbakgrunn hadde jeg? Hvilke jobb? Hvorfor var jeg interessert i tematikken «barnehage + voldsrelatert problematikk?» Når jeg så begynte å fortelle dem om dette, ble ofte en to-veis-kommunikasjon etablert– for, når *jeg* begynte å fortelle om meg selv, begynte ofte *de* også å fortelle om seg selv. I tillegg til å skape trygghet mellom forsker/ informant, bidro disse små historiene til at jeg kunne forsikre meg om at de faktisk hadde de personlige egenskapene som studien etterspør. Å sikre at de også ville kunne fungere som egnede informanter. Jeg hadde en slik small-talk-runde med de fleste av informantene, som varte kanskje 30- 40 minutter. Jeg hadde dessuten litt sporadisk kontakt med dem gjennom hele desember/ januar,

både for å utveksle samtykkeerklæring, avtale intervjutidspunkt, og for å sende dem en Zoom-lenke.

I fase 2 ble det brukt tid på å informere om gangen i intervjuet. Det å bevisstgjøre dem på hva informantrollen og forskerrollen innebærer, ble prioritert. Ifølge *Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora* (NESH) nr. 19 har forskeren ansvar for å klargjøre hvilke grenser, forventninger og krav som hersker imellom informant og forsker. Under selve intervjusekvensen forsøkte jeg å skape trygghet, og ivareta informantene, gjennom å være en tydelig og trygg ordstyrer. Jeg forsøkte å utvise genuinitet, interesse og aktivt, lyttende kroppsspråk. Det å ha øyekontakt over skjermen, og å komme med bekreftende kommentarer var noe jeg vektla.

Ifølge NESH' nr. 25 har alle informanter rett til å få innsyn i deler av tekstmateriale i en pågående forskning. For å overholde dette har informantene i fase 3 fått tilgang til tekst som omhandler forskningsfunn (førsteutkast av kapittel 6). Formålet med dette er å sikre at jeg har forstått, og brukt sitatene korrekt, uten å legge ord i munnen deres, eller i å ilagge sitatene en annerledes betydning enn dens originale. Oversendelsen av dette kapittelet ble gjort i slutten av mars, og jeg fikk dem tilbake i slutten av samme måned. Alle informantene var fornøyd med hvordan jeg hadde fremstilt dem, men én kommenterte at jeg hadde brukt det ene sitatet hennes noe utenfor kontekst, og én ville at jeg skulle addere en tilleggsopplysning i teksten (som ikke kom frem i selve intervjuet). Sitatene ble i etterkant korrigert i samsvar med dette. Fase 3 har således bidratt til å gi informantene en opplevelse kontroll, at de har medbestemmelse på materiale som blir rapportert. Disse tilbakemeldingene har også fungert som et kontrollorgan for meg som forsker; sørget for at de hermeneutiske tolkningene som jeg har gjennomført, har blitt etterprøvd.

5.3.5 Beskrivelse av intervjuene

Alle intervjuene ble gjennomført i tidsrommet mellom 13. og 16. januar, 2021. Fordi at det hadde blitt investert tid og ressurser på kommunikasjon i forkant, hadde forsker og informant allerede en viss relasjon.

Et forskningsintervju som er både fenomenologisk og semistrukturert, innebærer en viss grad av uforutsigbarhet som forsker – man vet aldri helt hvilke intensjonalitet de enkelte informant har – og således heller ikke hvor den enkelte «samtales vil føre hen.» Alle informantene var svært engasjerte i temaet «voldsrelatert problematikk,» og hadde interessante erfaringer og refleksjoner å komme med. Når de først hadde begynt å snakke om et tema, var de ofte selvgående, og trengte lite «drahjelp» ifra meg for å holde samtalen flytende. Jeg, som en intervjuer, kunne derfor – etter å ha stilte et introduksjonsspørsmål, eksempelvis i form av: «Når jeg sier ordet 'voldsutsatt barn,' hva tenker du på da?» (vedlegg 5) – løsrive meg ifra intervjuguiden, og heller konsentrere meg om å stille ulike typer for oppklarende spørsmål (Kvale & Brinkmann, 2010, s. 147).

Intervjuene ble gjennomført via den digitale kommunikasjonsplattformen Zoom. Dette gir mange fordeler; det er smittevennlig i forhold til covid-19; jeg kunne rekruttere pedagoger i et større geografisk område; både jeg og informant kunne sitte på et trygt og komfortabelt sted å snakke, eksempelvis på jobb eller hjemmekontor. Pandemien har ført til at folk er vant til å bruke Teams, Zoom, eller lignende, og jeg opplevde informantene som trygge brukere. Ulempene ved denne kommunikasjonsmetoden er blant annet å få en naturlig flyt i samtalen, og å identifisere naturlige pauser som oppstår. Det hendte at jeg og informant avbrøt hverandre midt i en setning, fordi at vi ikke klarte å tolke hva som var «pauser,» og hva som var «tenkepauser.» Det kan være vanskeligere å få til en ordentlig øyekontakt når man bare ser et bilde på en skjerm. Jeg opplevde også at (lyd)kvaliteten kunne være litt varierende hos enkelte av enhetene som ble benyttet (datamaskin, nettbrett, eller lignende) i intervjuene. Noe som også resulterte i utydelige lydklipp her og der, og gjorde transkriberingsarbeidet utfordrende.

5.4 Analyse

Det ble i løpet av januar, 2022 gjennomført en-til-en intervjuer med samtlige pedagoger. Disse hadde en varighet på mellom 45 minutter, og 1 time og 18 minutter. De ble tatt opp på lydbånd, for deretter å bli transkribert. Dette resulterte til sammen i 137 maskinskrevde sider med rådata, eller tekstmateriale. For å ha mulighet til å få en

oversikt over eventuelle forskningsfunn, har det vært helt nødvendig å systematisere teksten, og å analysere den. For å gjøre dette, har fremgangsmåten som Malterud (2018, s. 98-111) skisserer blitt benyttet. Fremgangsmåten har fire steg, og presenteres nedenunder.

5.4.1 Helhetsinntrykk: fra villnis til foreløpige temaer

Ved første gjennomlesing av transkribert materiale, handler det om å få et helhetsbilde, og identifisere mulige temaer som dukker opp (Malterud, 2018, s. 99). Forskeren skal forsøke å lese teksten med nøytrale øyne, fri for hermeneutisk førforståelse, men samtidig klare å koble den opp mot studiens problemstilling, og/ eller forskningsspørsmål (Malterud, 2018, s. 99).

De transkriberte intervjuene ble gjennomlest tre ganger. I de to første var det et mål å lese dem som uavhengige tekster – ikke sammenligne dem med hverandre eller tidligere forskningsrapporter. I disse gjennomlesingene begynte viktige tematikker å åpenbare seg for meg som forsker – uten at jeg på dette tidspunktet satte disse inn i et system (Malterud, 2018, s. 99). Ved tredje gjennomlesing, ble intervjuene direkte koblet opp mot studiens tre forskningsspørsmål, eller *temaer*. På dette tidspunktet begynte jeg å fargekode sitater. Sitater som kunne kobles opp mot forskningsspørsmål 1 ble markert med gul markeringstusj. Sitater som kunne kobles opp mot forskningsspørsmål 2 ble markert med grønt, sitater ifra forskningsspørsmål 3 med rosa.

5.4.2 Meningsbærende enheter: fra foreløpige temaer til koder og sortering

I fase to handler det om å organisere, og å systematisere den transkriberte teksten. Her er det om å gjøre å sortere ut hvilke sitater som svarer til problemstillingen, og hvilke som ikke gjør det, og som derfor kan legges til siden (Malterud, 2018, s. 100). Av den teksten som anses som relevant, blir *kodegrupper* og *meningsbærende enheter* etablert (Malterud, 2018, s. 101).

Denne fasen handler om å dekontekstualisere den transkriberte teksten. Jeg lagde her fire forskjellige skjema (ett for hvert (del)forskningsspørsmål). Hvert skjema hadde fire kolonner, som representerte den enkelte informant. I disse kolonnene ble alle fargekodede sitater (meningsbærende enheter) hentet ut ifra intervjuene, og kopiert inn. Etter endt kopiering hadde jeg en skjematisk oversikt over all relevant data knyttet til hvert forskningsspørsmål (tema).

Nedenfor et utdrag av skjemaet tilknyttet forskningsspørsmål 1 vedlagt. Informantenes navn er fiktive.

FORSKNINGSSPØRSMÅL 1: <i>Hvilke kompetanse opplever pedagogene at det er viktige å ha for å kunne tilnærme seg voldutsatte barn, og hvordan erverver de seg denne?</i>			
<i>Malin:</i>	<i>Eva:</i>	<i>Sonya:</i>	<i>Gregory:</i>
Mener at alle ansatte i en barnehage burde ha forståelse/opplæring i barnesamtaler, trigger og relasjonsbygging	Hadde hatt behov for manualer for hvordan man skal avdekke vold, men anerkjenner at det er vanskelig, da vold er et komplekst felt.	Hvis barnet forteller at det har blitt utsatt for vold, er det svært viktig med kunnskap om samtalemetodikk	Mener at barnehagelærer-utdanningen ikke er god nok på å opplære pedagogene i voldsrelatert problematikk og samtalemetodikk

Figur 1: Utdrag: meningsbærende enheter i forskningsspørsmål 1

5.4.3 Kondensering: fra kode til abstrahert meningsinnhold

Etter å ha identifisert meningsbærende sitater, skal forskeren deretter abstrahere og å kategorisere disse sitatene (Malterud, 2018, s. 105). Her handler det om å oppnå en forståelse for hva informantene *konkret* snakker om, og å beskrive disse med enkle begreper. Det handler om å etablere *kategorier* og *koder*.

Forsknings spørsmål 1 i denne studien handler om kompetanse, og kilder til kompetanse. Det har da vært viktig å kategorisere *hvilke* type kompetanse som de trekker frem som viktige i sine fortellinger, og å etablere koder på disse. Hvis vi ser tilbake på figur 1, og sitatene derfra, ser vi at det er flere konkrete aspekt som blir belyst: Malin snakker om barnesamtaler, triggere og relasjonsbygging; Eva om verktøy for å avdekke vold; Sonya om samtalemotodikk; Gregory om voldsrelatert problematikk og samtalemotodikk. Alle snakker de om at de trenger *opplæring* innenfor disse områdene. Dette betyr også at områdene representerer særegne fagdisipliner. Kategorien «fagkompetanse» har derfor blitt opprettet. De konkrete opplæringsbehovene blir beskrevet under kolonnen «koder.»

FORSKNINGSSPØRSMÅL 1, del 1: <i>Hvilke kompetanse opplever pedagogene at det er viktige å ha for å kunne tilnærme seg voldutsatte barn, og hvordan erverver de seg denne?</i>	
<i>Kategori:</i>	<i>Kode:</i>
Fagkompetanse	<ul style="list-style-type: none"> • Vold • Traumesensitiv omsorg • Samtalemotodikk

Figur 2: Utdrag: Kategorier og koder i forskningsspørsmål 1, del 1

5.4.4 Syntese: fra kondensering til beskrivelser, begreper og resultater

I analysens fjerde fase, handler det om å rekontekstualisere de transkriberte intervjuene, basert på skjemaene som ble opprettet i fase to og tre (Malterud, 2018, s. 108). Forskeren skal her sammenfatte forskningsfunn ved hjelp av fortolkete synteser. Hun skal deretter opprette nye begreper og beskrivelser av forskningsfenomenet (Malterud, 2018, s. 108).

Da dette er en fenomenologisk-hermeneutisk studie, har disse begrepene, og/ eller beskrivelsene blitt etablert på bakgrunn av fortolkning gjort ved bruk at «den hermeneutiske spiralen.»

5.5 Rapportering

For at en studier skal kunne tilføres gyldighet, er det to kriterier som må være inkludert: (1) studien må være utført med systematikk, grundighet og åpenhet, og (2) den må være publisert gjennom et vitenskapelig rapporteringsverktøy (Johannessen et al., 2019, s. 25-30).

Som en student i master i samfunn og helse ved Universitetet i Sørøst-Norge, får forskeren to valg med hensyn til rapportering av studien sin: (1) en 20 000 ords monografi, eller (2) en publiserbar vitenskapelig artikkel + kappe (USN.NO, 1. desember, 2021). Rapporteringen av denne studien forekommer igjennom bruk av en monografi. Det har vært en hensikt å presentere alle funn, analyser og empirisk forankring som en helhet, heller enn gjennom to ulike produkter. Det har dernest vært et mål å formidle dette i en så akademisk stil som mulig, samtidig som språket skal være enkelt og lettfattelig. For å sikre at disse to aspektene blir ivaretatt, har USN sin mal for monografi er blitt benyttet (USN.NO, 2022a) i rapporteringearbeidet. For å sikre at fenomenologiske begreper får en fremtredende plass, har Moustakas' (1994, referert i Postholm, 2010, s. 109-110) «oppskrift» blitt benyttet.

5.6 Ethiske overveielser

For å gjennomføre en studie som er etisk forsvarlig, er det flere viktige prinsipper som en forsker må ta stilling til. NESH lister opp hele 50 slike prinsipper (NESH, 2022). Prinsippet om *anonymitet* (NESH, nr. 20) og *konfidensialitet og taushetsplikt* (NESH, nr. 21) er førende for all forskning.

Identiteten til informanter skal ikke kunne gjenkjennes i skriftlige fremstillinger av forskning (her: monografien). Når intervjuene til denne studien ble gjennomført, var det mange gjenkjennbare opplysninger som kom frem. For å redusere risikoen for gjenkjennbarhet, er ikke monografien en direkte gjenspeiling av informantenes fulle og hele fortellinger. Noen opplysninger blitt utelatt fullstendig, eksempel geografisk tilholdssted og arbeidsplass. Noe er blitt parafasert, blitt beskrevet med vage,

«omtrentlige» begreper, i stedet for spesifikke, slik som alder. Andre opplysninger har blitt byttet ut med fiktive erstatninger, eksempelvis navn.

Når NSD godkjente studien i desember, 2021, ble det eksplisitt advart om at anonymiteten til eventuelle *tredjepersoner* også måtte beskyttes. Når pedagogene skulle fortelle om sitt arbeid med voldsutsatte barn, var det essensielt at de samtidig beskyttet identiteten til disse barna. Som en pedagog har man taushetsplikt i forhold til arbeidsplassen sin (Barnehageloven, 2021, § 44; Forvaltningsloven, 2022, § 13), og denne avvikles ikke selv om man deltar i et forskningsprosjekt. Det var derfor et viktig ansvar jeg som forsker hadde, å klargjøre dette i begynnelsen av hvert intervju. Informantene var bevisst på taushetsplikten sin, og forsnakket seg ikke.

Alle opplysninger som er samlet inn i et forskningsprosjekt, skal behandles, og lagres konfidensielt (NESH, nr. 21). For å kunne bestemme hvilket lagringsenhet som må benyttes, var det viktig å identifisere hvor stor sikkerhetsrisiko datamateriale i studien innebar. USN opererer med fire ulike fargekoder for å bestemme grad av sikkerhetsrisiko – grønn (ingen risiko), gul, rød og svart (svært høy risiko) (USN.NO, 2022b). Forskningsdata som er innhentet i løpet av denne studien er blitt vurdert til å «kunne forårsake en viss skade for enkeltpersoner, institusjoner eller samarbeidspartnere hvis informasjonen ble kjent for uvedkommende» (USN.NO, 2022b), noe som innebærer fargekode «gult nivå.» I samsvar med dette, har lydopptak, transkribert tekst, og samtykkeerklæringer blitt lagret på en intern, kryptert harddisk, slik USNs lagringsguide tilsier (USN.NO, 2022c). Det har bare vært forskeren (jeg) som har hatt tilgang til disse. Ved forskningsprosessens slutt, i mai, 2022, har disse opplysningene blitt destruert.

5.7 Reliabilitet og validitet

For å kunne vurdere kvaliteten ved et forskningsprosjekt er det viktig å ta stilling til dens *reliabilitet* og *validitet*. Reliabilitet handler om å vurdere konsistens, pålitelighet og troverdighet ved studien. Man stiller spørsmål ved om andre forskere vil oppkomme samme forskningsresultat som en selv ved bruk av tilnærmet lik metodikk (Kvale & Brinkmann, 2010, s. 250). Høy reliabilitet blir utviklet gjennom å utøve det som Tjora

(2010 s. 188) betegner for *transparens*. Det vil si at forskeren eksplisitt tydeliggjør i den skriftlige fremstillingen hvilke datamateriale og datainnsamlingsmetode som er blitt benyttet, og hvordan de har blitt bearbeidet (Johannessen et al., 2019, s. 36). Man skal gi leseren en grundig gjennomgang av forskningsprosessen, og å begrunne valg/ fravalg som er gjort.

Det har vært et stort fokus i denne forskningsprosessen å utøve en høy grad av transparens – og således også reliabilitet. Underveis i forskningsprosessen har det blitt nedskrevet en *prosjektlogg* (Malterud, 2018, s. 53-56) (vedlegg 6), hvor konkrete forskningsprosesser har blitt dokumentert. Eksempler på dette er å tidfeste når og hvordan søknadsprosessen til NSD foregikk. Et annet aspekt som har blitt inkludert, er å beskrive mine forskningsopplevelser, på godt og vondt. For eksempel har der blitt reflektert over ting som «har mislykkes» undervis i forskningsforløpet. Ikke bare førte dette til at jeg kunne lære av feil underveis i prosessen, og å forbedre det videre arbeidet (Malterud, 2018, s. 55), men det førte også til at jeg hadde et rikt datagrunnlag for hånden, slik at jeg kunne utøve rapportering med en stor grad av transparens.

Validitet handler om å vurdere studiens gyldighet, om den er sann eller riktig (Kvale & Brinkmann, 2010, s. 250). Man stiller spørsmål ved om studien «reflekterer de fenomenene eller variablene som vi ønsker å vite noe om» (Pervin, 1984, s. 48). Viktige spørsmål å ta stilling til her, er blant annet: Har man benyttet seg av et hensiktsmessig forskningsdesign? Brukt egnede informanter? Formålstjenlig datainnsamlingsmetode, analysemetode og rapporteringsmetode? Er problemstillingen velformulert – og lar den seg utforske? Hvis forskeren makter å komme frem til datamateriale i sin forskningsprosess som svare til problemstillingen, anses validiteten som høy (Grønmo, 2004, s. 221).

Validitet handler derfor om god metodisk planlegging, og om å utvikle en gjennomførbar problemstilling. Som det er blitt beskrevet i kapittel 5.1 ble store dele av høstsemesteret, 2021 brukt for å utvikle dette. Jeg kunne dermed ha et fokus på validitet gjennom både planleggings, - gjennomførings, - og rapporteringsfasen av studien. En «rød tråd» gjennom hele prosessen har vært å referere til *forskningsspørsmålene*, heller enn til

problemstillingen. Det er her operasjonalisering foregår, og konkrete begreper blir tydeliggjort. Utformingen av flere viktige forskningsprosesser har tatt utgangspunkt i disse: slik som intervjuguide, analyse, og drøfting. Fordi at jeg har klart å komme frem til forskningsrelevant datamateriale, og gode diskusjoner gjennom alle disse fasene, har studien en sterk validitet; problemstillingen har latt seg besvare.

5.8 Et kritisk blikk på studien: dens styrker og svakheter

For å kunne gjennomføre en studie med høy validitet, er det viktig å ha et tilstrekkelig antall informanter. Her er det ofte en balanse; utvalget må være stort nok til at problemstillingen lar seg besvares (Kruzel, 1999), men lite nok til at den ikke overstiger et «metningspunkt,» det vil si at forskeren slutter å oppnå ny kunnskap gjennom nye intervjuer (Johannessen et al., 2019). Selv om det ikke er noen fasit på antall, er det ikke uvanlig å benytte seg av mellom 10-15 informanter i små prosjekter (Johannessen et al., 2019, s. 112). Denne studien har bare basert seg på 4, noe som i utgangspunktet kan virke som lite. Har problemstillingen i det hele tatt latt seg besvare gjennom så få informanter?

Fortellingene til informantene bar preg av mange likheter. De var opptatt av samme type kompetanse som grunnlag for sitt arbeide med voldsutsatte barn. De fokuserte på mange av de samme strategiene for å tilnærme seg barna og foreldre. Slik sett kunne problemstillingen besvares på en god måte. Likevel hadde de fire ulik livsverden og intensjonalitet. De hadde ulike «hjertebarn» ved det pedagogiske arbeidet; de hadde, og opplevde varierende grad av makt/ avmakt i arbeidet sitt; varierende grad av glede og frustrasjon. Dette var med på å forme hver og en av dem. Fortellingene som kom frem under de individuelle intervjuene var dermed svært forskjellige. Studien har dermed ikke nådd det «metningspunktet» som Johannessen et al. (2019) snakker om.

Jeg valgte imidlertid å ikke rekruttere flere informanter, da jeg har satset på kvalitet fremfor kvantitet. Jeg ville heller ha lange og utdypende intervjuer med få informanter, enn korte og «overfladiske» intervjuer med mange informanter.

Som beskrevet av Johannessen et al. (2019, s. 66-67) kan det være krevende å velge riktig operasjonalisering for å kunne belyse sin problemstilling. Kanskje er det andre begreper som er viktige for informantene, enn dem som er belyst i forskningsspørsmålene. Dette var noe som til dels også var tilfelle i denne studien. Pedagogene snakket mest om kompetanse og strategi, men også en del om tverrfaglig samarbeid, eller barnevernssamarbeid. Hadde disse begrepene blitt inkludert i forskningsspørsmålene, eller erstattet eksisterende spørsmål, kunne nok forskningsfunnene vært annerledes.

6 Forskningsfunn

I dette kapitlet vil forskningsfunn bli presentert. Innledningsvis vil informantene presenteres. Meningsbærende enheter ifra intervjuene vil bli redegjort for. Basert på disse, vil relevante og utvalgte sitater nedtegnes. Avslutningsvis vil et det bli gitt et skjematisk sammendrag av de viktigste forskningsfunnene.

6.1 Presentasjon av informanter

Malin er en førskolelærer i midten av 30-årene, med 15 års yrkeserfaring. Hun har gjennomført flere kurs i traumer og relasjonsforståelse. Hun er en fostermor.

Eva er en barnevernspedagog i slutten av 30-årene med tilleggsutdanning i småbarns, - og barnehagepedagogikk. Hun har 11 års yrkeserfaring.

Sonya er en førskolelærer i slutten av 30-årene med 20 års erfaring. I dag jobber hun som styrer, men har tidligere vært både vikar, assistent og pedagogisk leder. Hun har gjennomført flere videreutdanninger. Hun har tidligere vært i et destruktivt partnerforhold, og er en tobarnsmor.

Gregory er en førskolelærer i midten av 50-årene. Han har 24 års erfaring i barnehagesektoren, både som vikar, assistent og pedagogisk leder. Han har en mastergrad i pedagogikk, samt diverse kurs og videreutdanninger. Gregory har erfaringen innenfor militæret. Han er en tobarnsfar.

6.2 Meningsbærende enheter

For å intervju disse fire pedagogene har det blitt utarbeidet en intervjuguide (vedlegg 5). Det har blitt gjennomført individuelle semi-strukturerte intervju med hver av dem. Etter transkripsjon og analyse har jeg endt opp med fire meningsbærende enheter, som igjen er basert på forskningsspørsmålene mine:

- Voldsrelatert problematikk: type kompetanser
- Voldsrelatert problematikk: kilde til kompetanser
- Strategier for å tilnærme seg voldsutsatte barn
- Strategier for å tilnærme seg voldsutøvende foreldre

I det følgende, vil disse enhetene bli presentert i en systematisk rekkefølge. Hver enhet innledes med en analyse-matrise. Her blir mine hermeneutiske fortolkninger av intervjuene kategorisert og kodet. Disse vil deretter presenteres i ren tekst, inkludert utvalgte sitater.

6.3 Funn 1: Kompetanse i voldsproblematikk, og hvordan denne oppstår

6.3.1 Voldsrelatert problematikk: typer kompetanser

FORSKNINGSSPØRSMÅL 1, del 1: <i>Hvilke kompetanse opplever pedagogene at det er viktige å ha for å kunne tilnærme seg voldsutsatte barn, og hvordan erverver de seg denne?</i>	
Kategori:	Kode:
Fagkompetanse	<ul style="list-style-type: none"> • Definisjon av vold • Traumesensitiv omsorg • Samtalemotodikk
Personlig kompetanse	<ul style="list-style-type: none"> • Å «tørre» å stille vanskelige spørsmål/ håndtere tegn på vold • Ikke bagatellisere indikatorer på at barnet utsettes for vold • Kunnskap om eget handlings, - og reaksjonsmønster
Relasjonell kompetanse	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne kombinere relasjonell, - og teoretisk kompetanse

Figur 3: Analyse-matrise, forskningsspørsmål 1, del 1

6.3.1.1 Fagkompetanse

For å få en myk start på intervjuene, startet jeg med et introduksjonsspørsmål: «Når jeg sier ordet 'voldsutsatt barn,' hva tenker du på da?» Informantene svarer:

«(...) barn som har vært vite til, eller har vært utsatt for vold.» (Malin)

«Det er barn i en risikosituasjon ... kanskje ikke barna *er* utsatt for vold ennå, men står i risiko for det (...) det kan være psykisk vold (...) kjønnslemlestelse.» (Eva)

«Jeg har ... *sjeldent* vært bort i barn som har blitt utsatt for fysisk vold ... de aller fleste tilfellene handler om psykisk vold (...) hjemmeforhold som ikke er okay, det å leve i en spenning ... der det kanskje vil skje noe (...) vitne til vold [mellom foreldrene] (...) At man lever under ... sinne, av rus, alkohol.» (Sonya)

«Voldsutsatt barn, kan være *mye* forskjellig ... Både i alvorlighetsgrad og typer. Du har psykisk, fysisk [vold] ... du har barn som har *sett* vold, emosjonell vold (...) Du kan ha en veldig alvorlig situasjon én gang ... som ikke gjentas ... eller du kan ha kontinuerlig, lavt nivå av psykisk vold.» (Gregory)

Informantene fulgte deretter opp definisjonene sine med å si at disse voldserfaringene ofte fører til et høyt stressnivå, beredskap, og et mindre toleransevindu. De har ofte vansker med å fatte tillit til andre mennesker. Voldsutsatte barn er ofte sinte eller aggressive, forteller Eva og Gregory. Samtlige informanter forteller at det er viktig å *forstå* disse endringene. De må dermed ha teoretiske kunnskaper om hva vold *er*. De må ha kunnskap om traumer, og om hvordan man skal tilnærme seg traumatiserte barn:

«Man tenker over, at 'Okay, nå er det noe som *gjør* denne atferden 'sånn' ... Det er ikke det at dette barnet *er* vanskelig ... Men nå, kanskje det [en spesifikk trigger] minner om noe som *har* vært vanskelig ...» (Malin)

Samtlige informanter sier i sine intervjuer en variant av «at det ikke finnes noen mal på hvordan man skal håndtere voldsutsatte barn.» Likevel uttrykkes en opplevelse av at det er viktig å ha kunnskap om *traumesensitiv omsorg*. Malin er den eneste informanten som eksplisitt snakker om «traumesensitiv omsorg» som et begrep, men alle informantene snakker om forutsigbarhet, positive relasjoner, og følelsesregulering.

Informantene viser også en stor bevissthet rundt viktigheten av god kommunikasjon og samtalemetodikk.

6.3.1.2 Personlig kompetanse

Et begrep som alle informantene vender tilbake til i sine intervjuer, er verbet «å tørre:»

«Hvis et barn kommer og sier at 'mamma bare gråter fordi at pappa slår,' så er det noe med å *tørre* å stille de spørsmålene, å si at 'dette her vil jeg høre mer om.'» (Malin)

«[En trygg voksen] som *tør* å lytte! Til det barnet *egentlig* sier ... *Tørre* å spørre åpne spørsmål ...» (Sonya)

«Barnehagen er for lite flink til å [*tørre*] å *spørre* de ubehagelige spørsmålene» (Gregory)

Samtlige informanter uttrykker en opplevelse av at «å tørre» er noe mange barnehageansatte sliter med. Vold, overgrep og omsorgssvikt er ømfintlige temaer, som gjerne skaper faglig usikkerhet, sier informantene. Sonya illustrerer dette gjennom å fortelle hvordan en ansatt i hennes barnehage svarte på følgende uttalelse ifra et barn, «Pappa slo meg, pappa slår meg. Jeg skulle ønske at han bodde hos en annen familie:»

«'Nei, huff, med *det* er jo ikke lov, sånn kan jo ikke pappa gjøre! Men hvorfor blir han sint?' 'Ja, huff av meg, ja, det var dumt, ikke sant, når man blir så sint.' Og så snakket hun liksom litt *bort*, eller *dysset* det litt ned ... 'Nei, sånt--- nei, det tror

jeg--- det kan han ikke ha gjort, ikke sant, så, så sint ble han vel ikke?' (...) og *normaliserer* hendelsen ... eller *bagatelliserer* den ... eller, *nøytraliserer* opplevelsen, sånn at barnet får inntrykk av at dette, 'Å, ja, dette skjer med alle'.» (Sonya)

For å svekke risikoen for en slik type avdramatisering, er det viktig at pedagogen reflekterer over seg selv, og hvordan hun trigges av ubehagelige historier, forteller Sonya.

«Hvordan ser jeg ut i ansiktet? Hvordan høres stemmen min ut? Hvordan plasserer jeg meg? Hva sier jeg? Og hva gjør jeg i etterkant? (...) Det skal du vite ... før du begynner [på en barnesamtale]» (Sonya)

6.3.1.3 Relasjonell kompetanse

For å belyse systematiske arbeidsmetoder vedrørende voldsutsatte barn, spurte jeg samtlige informanter følgende spørsmål: «Har du noen strategier eller metoder du benytter deg av når du skal hjelpe voldsutsatte barn?»

«Det å være en trygg, stabil og stødig voksen som ... barna skal ha så god tillit til at de vet at de kan fortelle meg alt ... Det er det viktigste jeg kan gjøre i jobben min! Er å være den omsorgspersonene som er der *uansett* for dem» (Malin)

«At det alltid er en kjent [voksen] med barna i de situasjonene [i sårbare settinger]» (Sonya)

«Jeg bruker mye tid til å ... være sammen med barnet ... og å oppleve ting i fellesskap med dem» (Gregory)

Med en god relasjon i bunnen, kan man tilnærme seg barnet med genuinitet og ektefølt interesse, sier Sonya:

«Hvis man ikke er interessert i det mennesket *på ekte* så (...) Du vil jo ikke *åpne* deg for noen som ... viser omsorg for deg mekanisk, på en måte ...» (Sonya)

Det er essensielt at pedagogen makter å kombinere *både* det teoretiske kompetanser og relasjonelle kompetansen når hun tilnærmer seg barnet:

«Det hjelper ikke å bare være god på teorien, eller ... 'Dette har jeg lest om, hva vi skal gjøre,' og det hjelper heller ikke å bare være en forståelsesfull og myk og varm voksen, å si, 'Å, ja, huff! ...' ja, ikke sant, 'jeg har en klem på lager, liksom' ... Her må man jo--- Det må være begge deler, da.» (Sonya)

6.3.2 Voldsrelatert problematikk: kilder til kompetanse

FORSKNINGSSPØRSMÅL 1, del 2: <i>Hvilke kompetanse opplever pedagogene at det er viktige å ha for å kunne tilnærme seg voldutsatte barn, og hvordan erverver de seg denne?</i>	
<i>Kategori:</i>	<i>Kode:</i>
Utdanning	<ul style="list-style-type: none"> • Grunnutdanning • Etterutdanning • Kommunalt kompetansehevingsprogram/ kursing initiert av den enkelte barnehage
Praktisk yrkeserfaring	<ul style="list-style-type: none"> • Innen barnehagesektoren • Utenfor barnehagesektoren
Livserfaring	<ul style="list-style-type: none"> • Fosterbarn/ biologiske barn • Voldelig partnerforhold/ identifisering av vold og omsorgssvikt som privatperson
Kollektiv kompetanse på arbeidsplassen	<ul style="list-style-type: none"> • Kunnskap må oppnås både hos pedagoger/ assistenter/ vikarer • Jevn fordeling av kjønn og erfaringsnivå i den enkelte barnehage

	<ul style="list-style-type: none"> • Ulik utdanningsbakgrunn
--	---

Figur 4: Analyse-matrise, forskningsspørsmål 1, del 2

6.3.2.1 Utdanning

Ett av spørsmålene i intervjuguiden er: «Hvilken grunnutdanning har du?» Malin, Sonya og Gregory er alle barnehagelærere, og har mange refleksjoner over hvorvidt utdanningen har godt nok innhold i voldsrelatert problematikk.

«Min mening er at det med voldsutsatte barn og overgrep og sånne ting, det skulle vært mye mer i utdannelsen ...» (Malin)

I sitt intervju, snakker Gregory en del om fagkompetanser, om at vi som pedagoger må kunne observere atferd og emosjoner hos barn (eksempel aggressivitet). Han sier at vi må forstå hva som *skaper* aggressiviteten. I denne sammenheng reflekter han over barnehagelærerutdanningen:

«Jeg tenker at *utdanningen* ikke er god nok på dette (...) Jeg har en student nå [i praksis], jeg tror ikke de *får* så mye om foreldrearbeid ... fremdeles (...) Emosjonell helse, psykisk hese [kommer i bakgrunnen]» (Gregory)

Sonya forteller om én dag i utdanningsforløpet hennes som var dedikert til opplæring i voldsrelatert problematikk:

«Det var ... én dag, ettersom jeg husker ... der tema var ... seksuelle overgrep, da -- hvordan snakke med foreldrene om disse vanskelige tingene (...) *Opplæringen* var et rollespill ... med en pedagogikklærer, der han skulle være en sint pappa, og jeg skulle være bekymret for hva som foregikk hjemme, og så skulle vi rollespille det foran klassen, en *særdeles* ubehagelig opplevelse! Og jeg tror ikke vi fikk noe nyttig ut av det, for vi fikk ikke noe verktøy (...) Vi hadde lite med oss av kunnskap om tema.» (Sonya)

Jeg stilte deretter oppfølgingsspørsmålet: «Har du noen annen relevant utdanning?» Alle informantene forteller at de har gjennomført en eller flere kurs innen voldsrelatert problematikk, eksempelvis i regi av Stine Sofie Stiftelse (SSS) og Barne, - og ungdomspsykiatriske poliklinikk (BUP). Et kurs i «vold i nære relasjoner³» blir av Malin og Sonya beskrevet som spesielt lærerikt:

«Det som er så flott med det studiet, er jo at det er tverrfaglig. Man er sammen med politi, man er sammen med helsesykepleiere, man er sammen med sykepleiere ... helt til advokater, og helt vanlige folk, som jobber med veldig forskjellige ting. Og som er eksperterterter på hvert sitt område, så det å ... *lære* litt av hverandres erfaringer på det området [er bra]» (Sonya)

Likevel er det en stor mangel på etterutdanningsmuligheter, forteller Malin. De som eksisterer, er ofte dyre betalingsstudier, noe som ekskluderer mange potensielle studenter, inkludert henne. Sonya forteller at hun kunne tenke seg å studere en mastergrad, men at det er få mastergrader innen voldsrelatert problematikk – som er beregnet på barnehagelærere.

Eva understreker at kommunene er flinke til å sende barnehageansatte på kurs. Likevel reflekterer hun over nytteverdien av disse. Hver barnehage er forskjellig, og vil dermed ikke ha like stort utbytte av disse kursene:

«Men det var mye sånn, 'Vi sender hele kommunen på felleskurs med *Fantasifantasten*⁴, og så stod vår barnehage i kanskje ... helt andre ... Det var ikke *der* vi trengte påfyll, da ...» (Eva)

³ Universitetet i Sørøst-Norge (USN) Emneplan i VOLD110, *Vold i nære relasjoner, menneskerettigheter og profesjonsetikk*. [Emneplan VOLD110 2015 2016 090915.pdf \(usn.no\)](https://www.usn.no/Emneplan/VOLD110%202015%202016/090915.pdf)

⁴ Brendland, T. A. (2010) *Magiske samlingsstunder*. Habitus, AS.

Sonya, gjennom sin rolle som barnehagestyrer, er opptatt av å drive kompetanseheving ovenfor sine ansatte. Hun initierte ofte til praktiske øvelser. Det digitale verktøyet *Snakke med barn*⁵, har vært nyttig:

«Du får jo *prøve* ut samtaler [med voldsutsatte barn, eller voldsutøvende foreldre] på nett ... 'Hva ville du ha svart her?' 'Oi! Her ble det vanskelig!' 'Nei, her burde du kanskje ikke vært så direkte ...' Så fikk man mye bra tips.» (Sonya)

6.3.2.2 Praktisk yrkeserfaring

Et av spørsmålene i intervjuguiden min, er «Opplever du at strategiene/ metodene dine har forandret seg ifra du var nyutdannet?» Her svarer alle informantene «ja:»

«Jo mer erfaring du får, jo tryggere blir du på deg selv ... Jo mer kunnskap du får om det, jo mer ... vet du at det du gjør er riktig! Så det å få erfaring på området, er klart det at jeg står mye stødigere i det nå enn når jeg hadde første tilfelle med voldsutsatt barn for [antall år] siden ... Da var det helt nytt for meg. Jeg ante jo ikke ha jeg holdt på med ...» (Malin)

«Men den kompetansen ... den stiger jo ... og du blir jo mye bedre på å kjenne igjen ting, og kanskje bedre på å bruke skjønn (...) De første årene var litt sånn, du begynner i en ny jobb, at du føler du så vidt har hodet over vannet, og må bli kjent med veldig mange ting (...) Jeg personlig hadde vel en del kompetanse innen det med å avdekke vold [som barnevernspedagog], men jeg hadde jo aldri *brukt* det før ...» (Eva)

«Hvis du tenker på hvor mye erfaring og kunnskap jeg har nå ... i forhold til en 20-åring, når han begynner på utdanningen ... Det er ikke lett å ... liksom ... pakke den inn ...» (Gregory)

⁵ Regionale ressursentre om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) (2022) *Snakkemedbarn.no*. [Snakke med barn](#)

Sonya forteller at enkelt-caser kan skape mye lærdom alene:

«Jeg kom da bort i en case, der det var ... barn som ... utførte samleie med dukkene ... på avdelingen (...) Og lederen min ville at vi skulle vente, og *jeg* ville ... melde bekymring ... og endte jo da med å gjøre det (...) Og jeg endte opp i rettsak, der jeg måtte vitne ... Og jeg var med på å akutt-plassere barnet, som den eneste trygge barnet hadde (...) Og jeg synes det var ... interessant, jeg synes det var *lærerikt*, men det var jo først og fremst veldig vondt ...» (Sonya)

I de casene hvor man handler «feil» får man også mye læring ut av, sier Eva:

«Vi trakk litt feil ... ved at vi fant merker, og så viste det seg at de merkene var en del av noe biologisk hos barnet (...) Hvor man anmeldte, og setter i gang et kjempeapparat, og så viser det seg at ... det er merker som *er der* [fødselsmerker] ...» (Eva)

Når jeg deretter spør om det likevel lå læringspotensiale i denne casen, svarer Eva «veldig masse!»

Eva, Sonya og Gregory forteller i sine intervju at de har utenom-faglig yrkeserfaring, og at de her ervervet seg overførbare kompetanser. Eva har jobbet som brukerstyrt personlig assistent (BPA).

«Jeg ble [gjennom jobben som BPA] ... kanskje tryggere på ... hvor viktig den voksne var da. (Eva)

Sonya har jobbet i klesbutikk som gravide og ammende, og på kulturkafé. Dette gjorde henne god på å møte kunder på en serviceinnstilt måte, forteller hun. Gregory har jobbet ti år i militæret.

«Det er veldig relevant, når det gjelder [å bli god på] ... prioritering og ... ledelse ...» (Gregory)

6.3.2.3 Livserfaring

Et spørsmål i min intervjuguide er «Har du fått kompetanse gjennom annet enn utdanning?» Malin forteller her åpent om at hun er fostermor, og har erfaring med barnevern og rettsapparat. Hun sier at hun har vært med på å identifisere, og å melde ifra om voldsutsatte barn til Barnevernet. Etter disse beretningene stilte jeg oppfølgingsspørsmålet «Hvordan tenker du at disse erfaringene har påvirket deg som pedagog?»

«Det har gjort veldig mye, fordi at jeg ser enda mer av bakgrunn, altså årsak til atferd! (...) Det har vel gjort at jeg kanskje er enda mer 'pålogget' de barna som har foreldre som strever med et eller annet ... Som er i litt sånn 'gråsoner'» (Malin)

Eva forteller at hun er diagnostert med ADHD. Dette er en ressurs i barnehagen, fordi at hun har et bevisst forhold til at barn har individuelle behov. Disse er hun blitt flik til å identifisere.

Sonya forteller at hun tidligere har levd i et voldelig partnerforhold, som har ført til at hun har blitt «ekstra opptatt av ... ja, de som ikke har det så bra ...»

Gregory forteller i sitt intervju at han er oppvokst i en familiestruktur, og med oppvekstvilkår, som har gitt ham en følelse av å «være på utsiden.» Jeg kommenterer at han kanskje henter kunnskaper ifra disse erfaringene? Her svarer Gregory: «Ja, ja, ja. Helt sant.»

Både Malin, Gregory og Sonya snakker om fordelene ved å være foreldre; at de har kjent gledene og frustrasjonene som denne rollen innebærer på kroppen. Dette gjør at de møte foreldre på en god måte:

«For meg, så hadde det mye å si ... det å bli foreldre selv (...) Det å *kjenne* litt på kroppen hvordan det er å være foreldre ... og ha det ganske strevsomt (...) Gjør at

jeg kan--- nå--- tilnærme meg ... på en annen måte enn da jeg var 25, og barnløs, og sa, 'Ikke sant, men hvordan går det hjemme?' (...) Jeg vet litt hva det er ... jeg kan si at [til foreldre i barnehagen] at 'Det har vi også opplevd.' (...) At man *har* en viss erfaring, jeg tror man blir møtt litt annerledes på det ...» (Sonya)

6.3.2.4 Kollektiv kompetanse på arbeidsplassen

Et poeng som samtlige informanter snakker om, er viktigheten av at *alle* i personalgruppen har kunnskap om voldsrelatert problematikk. Det er ikke alltid slik at det er pedagogen som barna går til, og forteller om vonde voldserfaringer. Av og til er det assistenten som er den utvalgte, eller den nyansatte, uerfarne vikaren. Nyansatte trenger derfor opplæring tidlig i ansettelsesforholdet, sier Sonya:

«Det å være *trygg* nok som vikar, å vite at du skal si ifra hvis du opplever noe rart ... At du [barnehageleder/ pedagogisk leder] snakker med vikaren, assistenten ... om *hvordan* du vil at de skal reagere hvis de opplever noe rart.» (Sonya)

Eva påpeker at det å ha vikarer i barnehagen kan være en ressurs; de ser ofte barn med nye øyne, og «ser ting ikke vi ser.»

Det å ha et mangfold i personalgruppen er i det hele tatt svært viktig, forteller Gregory i sitt intervju. Både kjønn og alder burde være representert, erfarne og uerfarne.

«Da kan du ha en mentorvirksomhet ... [at de ulike gruppene] veileder hverandre, spør hverandre» (Gregory)

Sonya og Eva påpeker fordelene med barnevernspedagoger som en del av personalgruppen. Eva er utdannet barnevernspedagog, noe som gjør at hun:

«Kanskje hadde litt mer sånn objektivt syn på ting [bekymringsaker] enn dem som var førskolelærere ... fordi jeg var jo drillet til å--- fikk ikke lov til å synse ...» (Eva)

Sonya har ansatt to barnevernspedagoger i sin barnehage, og understreker at det er positivt å ha noen fagspesialister å diskutere bekymringssaker med:

«Det er bra for meg, at jeg har noen jeg kan sparre med, som har en ... annen utdanning enn meg (...) Vi har hatt tilfeller der en av barnevernspedagogene har sagt til meg, 'Nå tar du noen grep!' 'Nå ... ringer det bjeller hos meg, ta en telefon,' Det har vært veldig godt med noen andre også, som kan si ... 'Her--- nå går det en alarm.' Ikke sant ... vi er flere om det, vi ser det samme ...» (Sonya)

6.4 Funn 2: Strategier for å tilnærme seg voldsutsatte barn

FORSKNINGSSPØRSMÅL 2: <i>Hvilke strategier benytter pedagogene seg av ved tilnærmelsen av voldsutsatte barn?</i>		
<i>Kategori:</i>	<i>Kode 1:</i>	<i>Kode 2:</i>
Relasjonelle strategier	<ul style="list-style-type: none"> • Vennsapsrelasjoner 	
	<ul style="list-style-type: none"> • Voksenrelasjoner 	<ul style="list-style-type: none"> • Fast og kjent voksen • Oppmerksomt nærvær • Kunne lese barnets behov
Psykososiale strategier	<ul style="list-style-type: none"> • Grensesetting • Språkstimulering • Avdekke triggere 	<ul style="list-style-type: none"> • Lek • Temasamlinger • Barnesamtaler og pedagogiske samtaleverktøy
Systemiske strategier	<ul style="list-style-type: none"> • Erfaringsutveksling 	

	internt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Erfaringsutveksling eksternt 	<ul style="list-style-type: none"> • Søke om å få en egen ekstraressurs til barnet

Figur 5: Analyse-matrise, forskningsspørsmål 2

6.4.1 Relasjonelle strategier

Et hovedspørsmål i min intervjuguide er «Har du noen strategier eller metoder du benytter deg av når du skal hjelpe voldsutsatte barn?» Malin fokuserer på betydningen av «vennskap» i sitt intervju:

«Noe jeg har erfaring med at er ganske viktig, det er vennskap for barnet! Det at barnet bygger vennskap med ett til to andre barn, som det blir helt 100% trygg på! Sånn at--- det vet at når ting er skummelt, så har jeg det barnet å forholde meg til ... Og at vi voksne da *vet* om det vennskapet, og ... ser på det som en positiv ting» (Malin)

Likevel er det den trygge barn/ voksne – relasjonen som informantene snakker mest om i intervjuene:

6.4.1.1 Fast og kjent voksen

Det er viktig at voldsutsatte barn har få, men faste, voksne å forholde seg til, forteller informantene. Dette gir barna trygghet:

«For eksempel ved hending og levering, at det er den samme voksne [ifra barnehagen som møter barnet], at vi har de samme rutinene, at det er trygt, at det er stabilt (...) Hver dag, at [barnet] vet hva som venter deg i barnehagen ...» (Sonya)

«Jeg er ikke venn med idéen om ... at rammer gir trygghet ... Det er ikke rammene som gir trygghet, det er *relasjonelle rammer* som gir trygghet.» (Gregory)

Malin og Sonya er opptatt av at barnet fortsatt skal ha tilgang på en trygg voksenrelasjon hvis de faste forsvinner ifra avdelingen:

«[Voldsutsatte barn] er veldig avhengig av å ha en trygg voksen der, og det å vite det, og tenke på det i forkant! At når vi for eksempel skal på kurs, så trenger det barnet å ha en voksen som holder dem i hånden ... som forklarer og setter ord på ting underveis» (Malin)

«Hvis jeg har ansvaret for det barnet, eller blir syk, så må jeg vite at det er noen andre der som ... vet litt de samme tingene som meg, og at vi har en plan for hvordan vi ivaretar barnet ...» (Sonya)

6.4.1.2 *Oppmerksomt nærvær*

Det er ikke bare den fysiske nærheten som informantene vektlegger i sine intervjuer. De snakker også om en *psykisk nærhet*, ellet et *oppmerksomt nærvær*:

«Du må være 100% påkoblet til enhver tid når du jobber i barnehage! *Spesielt* når du har barn som krever litt ekstra!» (Malin)

«Det er en kontinuerlig [del av jobben min] ... å være *årvåken* for ... hva folk sier, og hvordan og hvorfor de sier det.» (Gregory)

Alle informanter fortelle om viktigheten av å ta barnets verbale og non-verbale språk på alvor:

«(...) ikke sant, kroppsspråket, hvordan reagerer det når det blir hentet og levert? Hvordan tåler det nærhet? Kan man ha det inntil seg? Hvordan reagerer det på

stallebordet? Hva skjer når man kler av barnet? Synes det det er ubehagelig at det tar av bleien for eksempel? Skjer det noe med kroppen da?» (Sonya)

6.4.1.3 Kunne lese barnets behov

Sonya påpeker i sitt intervju at voldsutsatte barn har både gode og dårlige dager. Noen dager er stressnivået høyt, toleransevinduet lavt, og triggerfaktoren stor. Andre dager vil barnet være harmonisk, sosial og glad. Det er viktig at de voksne klarer å lese barnets stressnivå, og å skjerme det hvis det har en dårlig dag:

«Noen dager må du være tett på, fordi det er en dårlig dag, nå har det skjedd noe hjemme, da må vi være der hele tiden ... Være på tilbudssiden, ha toleranse for at ... grensesetting ikke fungerer for deg i dag ... sånn som det pleier ... Vi må være romlige med det barnet ... [Barnet] må få andre muligheter, kanskje være mer ... inne med de voksne, mens ... de andre er ute og leker, hvis du trenger mer--- trygg voksenkontakt, da ...» (Sonya)

Jeg stiller deretter Sonya oppfølgings spørsmål om «Hvordan vet du at barnet har en dårlig dag?» Da svarer hun:

«Du *kjenner* jo ungene ... altså, når du skjønner at, 'i dag er han ikke som han pleier.' Eller ... veldig stille ... eller veldig sint ... opprørsk ... er i konflikt med *en gang* han kommer inn i barnehagen ... eller han er helt stille, og trekker seg unna ... Han vil bare sitte på fanget (...) skvetten ... skjør ...» (Sonya)

Hun sier at «oppmerksomt nærvær» handler om å være vår på disse endringene, og å tilrettelegge dagen etter dagsformen til barnet. Malin forteller at det er viktig å «gjøre de gode valgene i hverdagen» slik at «begeret ikke renner over» for barnet.

6.4.2 Psykososiale strategier

Når jeg stiller Gregory spørsmålet «Har du noen strategier eller metoder du benytter deg av når du skal hjelpe voldsutsatte barn?» svarer han:

«Du har to deler av jobben (...) så er det dette med kroppslige grenser, visning av grenser og ... fysisk og psykisk ... for dem ... Og det andre er språklig ... at de *kan* snakke om disse tingene ...» (Gregory)

Han forteller at det er viktig at barna har korrekte begreper for kjønnsorganer, og at de klarer å identifisere følelser, og å verbalisere dem.

Informantene snakker mye i intervjuene mye strategier for å *avdekke* vold. Som en forlengelse av dette, spør jeg Malin om hvilke strategier hun benytter seg av når volden allerede *er* avdekket. Her svarer hun at det er viktig å avdekke triggere. «Voldsutsatte barn har triggere som *gjør noe med dem* i hverdagen.» For å illustrere dette, forteller hun en praksisfortelling:

«Jeg har hatt et barn som reagerte på lukt av grønnsåpe ... Så når vi satt og tovet ... så gikk det barnet rundt og rundt i sirkler inne på avdelingen ... klarte ikke å være med på aktiviteten, gikk bare i sirkler ... og så tenkte jeg bare at 'Det her var merkelig!' ... Neste gang, så gjør barnet akkurat det samme ... Og da tenker jeg at 'Her ligger det noe i bakgrunnen!'" (Malin)

Hvis pedagoger ikke kjenner til dem, er det vanskelig å tilrettelegge dagen på best mulig måte, sier hun.

6.4.2.1 Lek

Det er mye god læring å hente gjennom frilek, sier Gregory. Barnet lærer seg hvordan sosiale regler fungerer; hvordan de skal løse konflikter; hvordan organisere turtaking; og hvordan de skal dele på et begrenset antall leker. Gregory forteller at han liker å optimalisere disse aktivitetene.

«Den voksne må være involvert [i leken], og kan styre og kan vise ... hvor grensene går (...) Hvis du ser at de *ikke* liker noe, så setter du ord på det (...) og de krasjer inn i meg med beina inn i magen [i en gym-aktivitet], så sier jeg, 'Au! Det var vondt! Det likte jeg ikke!'» (Gregory)

6.4.2.2 *Temasamlinger*

Malin, Eva og Sonya snakker om *temasamlinger* som viktige arenaer for å lære språk og grensesetting. Eva forteller at det er i slike type samlinger av voldserfaringer hos barn ofte blir avdekket:

«Nei, jeg har egentlig hatt sånne temasamlinger med ungene ... la oss si det å snakke om 'barns rettigheter,' da ... eller knyttet til '*Kroppen min eier jeg*' ... Så har man jo kommet inn på det også ... hva barn har rett til ... og så har vi også fortalt ... at barn kanskje har rett på beskyttelse, da ... og så ... har vi spilt litt videre på det, og ofte så har ungene (...) hatt veldig mye interessant å komme med (...) Det kan være at et barn sier, 'Ja, det er ikke lov å slå.' Og så kan det jo være en annen som sier det, 'Ja, men pappa slår meg.' Så enkelt kan det være ...» (Eva)

6.4.2.3 *Barnesamtale og pedagogiske samtaleverktøy*

Malin, Eva og Sonya forteller at det er viktig å følge opp bekymringsaker i en en-til-en setting. Hvis noe dukker opp i en temasamling, eller ved matbordet, er det viktig å gjennomføre en barnesamtale i trygge og skjermede omgivelser:

«I den barnehagen jeg jobber i ... så har vi ulike rom ... Og på dette ene rommet, så er det ... et følelsesrom da ... 'Hjerterom,' kaller vi det ... Og der snakker vi mye om følelser ... Og det å ta med barna inn dit ... det har jeg sett på som veldig fint, fordi at du får en rolig stund.» (Malin)

«Jeg likte gjerne å ha [barnesamtaler] i sånne settinger som kjøkkenet ... For å ikke skape en 'Nå skal vi gå på pauserommet!' Eller 'Nå skal vi gå på grupperommet!' (Eva)

For å holde en god barnesamtale, er det viktig med *konkrete* og *pedagogiske samtaleverktøy*, sier informantene i intervjuene. Dette kan eksempelvis være puter med forskjellige ansiktsuttrykk på (Malin). Det kan være tegnesaker (Sonya). Det kan være bøker, slik som *Hvordan lager man en baby?* (Gregory) eller *Sinna mann*⁶ (Sonya). Sonya bruker verktøyet *Grønne tanker, glade barn* aktivt:

«Der kan man plutselig sette *ord* på det man opplever hjemme, ikke sant, 'At papp blir så sint, ja, har *masse* røde tanker!' 'Oi! Og hva gjør det med deg?' 'Får du røde tanker da?' (...) Så kan man snakke om det på en litt ufarlig måte, når man kan snakke med små figurer, eller ser på bilder. (Sonya)

6.4.3 Systemiske strategier

Når informantene svarer på spørsmål om strategier og voldsutsatte barn, er det flere som kommer inn på viktigheten av et godt samarbeid innad i personalgruppen:

«At man sammen [i personalgruppen] har laget gode strategier [for å håndtere triggere hos barnet].» (Malin)

Malin og Sonya forteller videre at personalet sammen må tørre å undre seg, når de bekymrer seg over barn:

«Hvis jeg har et barn jeg observerer, og tenker at 'her kan det være noe,' så nevner jeg det for alle som jobber på avdelingen, 'At jeg driver og observerer det barnet her litt ... Så hvis det kommer men noe dere reagerer på, så vil jeg gjerne ha beskjed!'» (Malin)

⁶ Dahle, G. (2015) *Sinna mann*. Cappelen Damm.

«(...) vi er flinke til å *tørre* å si, 'Jeg lurer på dette ... [til kollegaer]' 'Har du sett noe?' Eller, 'Kan ikke du se etter denne uka om du ser noe her?' (Sonya)

Informantene forteller at det er viktig med samarbeid med eksterne samarbeidspartnere. «Jeg er en pedagog – ikke en psykolog,» sier Gregory. Det er ofte behov for hjelp utenifra:

«(...) så ble det barnet henvist til BUP, sånn at BUP kom og hadde traumeopplæring med oss ... BUP er en undervurdert samarbeidspartner med barnehagen ... som veileder de ansatte ... gir oss informasjon og kunnskap om voldsutsatte barn ...» (Malin)

«Jeg har ... brukt veiledningstelefonen til barnevernet ... For det er jo en kjemperessurs for barnehagen, å kunne ringe å drøfte saker anonymt!» (Eva)

«Jeg har lært at det er lurt ringe 'en venn' ... litt tidligere i prosessen (...) så kan jeg ringe til Barnehuset eller barnevernet ... og ta en drøfting (...) 'Er det smart å gjøre dette?' 'Bør vi ta noen flere samtaler, eller bør vi *ikke* ta flere samtaler nå?' 'Kommer vi til å forkludre situasjonen, hvis vi får inn og snakker med barnet?'» (Sonya)

6.4.3.1 Søke om å få en egen ekstraressurs til barnet

Malin forteller at hun to ganger fått innvilget en 50% ekstraressurs inn på avdelingen sin, for å følge opp voldsutsatte barn Dette fikk positive ringvirkninger, både fordi at barnet nå fikk tett veiledning, men også fordi at personalgruppen ble frigjort, og kunne prioritere hele barnegruppen i større grad.

6.5 Funn 3: Strategier for å tilnærme seg voldsutøvende foreldre

FORSKNINGSSPØRSMÅL 3: <i>Hvilke strategier benytter pedagogene seg av ved tilnærmelsen av voldsutøvende foreldre?</i>		
<i>Kategori:</i>	<i>Kode 1:</i>	<i>Kode 2:</i>
Kulturelle strategier	<ul style="list-style-type: none"> • Oppstartssamtale 	
Dialogiske strategier	<ul style="list-style-type: none"> • Omsorg/ genuinitet • To-veis-kommunikasjon 	
	<ul style="list-style-type: none"> • Opplæring 	<ul style="list-style-type: none"> • Eksterne samarbeidspartneres oppgaver og funksjoner
Relasjonelle strategier	<ul style="list-style-type: none"> • Relasjon i etterkant av meldingsaktivitet • Relasjon ved levering og henting av barn 	

Figur 6: Analyse-matrise, forskningsspørsmål 3

6.5.1 Kulturelle strategier

Et hovedspørsmål ifra min intervjuguide er «Hvilke strategier og metoder benytter du deg av når du samarbeider med foreldre til voldsutsatte barn?» I denne sammenheng snakket informantene om menneskesynet sitt på foreldre som utøver vold:

«(...) foreldre som er litt sårbare, som sliter med ... dårlig økonomi ... dårlig oppvekstvilkår ... som kanskje står uten jobb (...) Vi har hatt flere foreldre som har vært åpne og ærlige om at 'Dette [covid-19] sliter på psykisk.» (Malin)

«Men i noen tilfeller så ... kan det være foreldre trenger veiledning ... og koble dem til barnevernet, og si 'Her er det noen som vil hjelpe dere litt hjemme' (...) foreldre som kan ha ... egne psykiske vansker ... som ikke nødvendigvis er ... stygge med ungene sine ... fordi de vil eller ønsker det, eller ... ikke kan kontrollere seg ... men at de trenger hjelp ...» (Sonya)

«(...) Ja, hvis du tenker på den forelderen da, som et lite barn, hva ville du gjøre? Hvordan ville du håndtert det da? Hvis du tenker at dette er et sårbart, lite barn? ... Ikke en stor, sinna mann (...) Hva er det som gjør at han blir så sint?» (Sonya)

Gregory refererer i sitt intervju til diktet *This be the verse* av Philip Larkin⁷, og sier at foreldre utøver vold fordi at de ble utsatt for vold av sine *egne* foreldre.

Alle informantene forteller at man må behandle foreldrene med omsorg, tillit og respekt. Sonya forteller at hun i første oppstartssamtale med nye foreldre utviser et særlig fokus på det som hun kaller «barnas første leveår.»

«Der har vi laget et sånn tilvenningsskjema (...) Der snakker vi, for eksempel om (...) det har vært noe i hjemmet, det første året (...) ‘Har det vært konflikter?’ ‘Har det vært ... fødselsdepresjon?’ At vi tør å grave litt i det ... Vi snakker også om religiøs perspektiv, eller om familien har ... noe trosretning, eller ... noe sånt, som er viktig å snakke om.» (Sonya)

6.5.2 Dialogiske strategier

Det å tilnærme seg voldsutøvende foreldre med omsorg og genuinitet er noe samtlige pedagoger vektlegger i sine intervju. Det å *bry seg* – ikke bare om barnas velvære, men også om foreldrenes – blir ansett som avgjørende, forteller Sonya:

«Du kan spørre om ganske *mye* ... hvis du *helt oppriktig*, og med omsorg for mennesket sier ‘Hvordan går det egentlig med deg?’ ‘Jeg synes du ser så sliten ut ...’ Eller, ‘Jeg synes du ser lei deg ut ...’ ‘Du møter ikke blikket mitt sånn som du pleier ...?’ ‘Er du ikke på jobb for tiden?’ Jeg synes det er *så* viktig at vi velger å bry oss om *hele mennesket* ... og *hele* familien!» (Sonya)

⁷ [This Be The Verse by Philip Larkin | Poetry Foundation](#)

Det å kunne diskutere, og å reflektere, over barns atferd *sammen med foreldrene* blir av samtlige pedagoger beskrevet som et godt tiltak:

«(...) et foreldrepar, det *første* de fortalte meg, for de er veldig åpne ... 'Jeg er oppvokst som barnevernsbarn ...' sier pappa ... 'Jeg *har* ikke foreldre som har vært der for meg ... Så jeg *aner* ikke hva det vil si å være en foreldre, så jeg kommer til å spørre mye om råd ...' Og han kommer til stadighet ... og stiller spørsmål ... og jeg svarer Så har vi noen ekstra samtaler ... Og på den måten, så er det også lettere for meg, når *jeg* reagerer noe på måten med barnet (...) 'Nå er det barnet ditt veldig vanskelig, nå har det vært en periode hvor det er mye utagering, veldig sånn og sånn ... og hva tenker dere om det?' Og så kommer han med sine idéer ...» (Malin)

6.5.2.1 Eksterne samarbeidspartneres oppgaver og funksjoner

Både Malin, Eva og Sonya sier at de opplever mange foreldre som mistroiske Barnevernet, PPT og BUP. Mange foreldre tror at å kobles til Barnevernet er det samme som å miste omsorgsretten for barnet sitt, sier Sonya.

Det er viktig at denne misoppfattelsen blir korrigert, formidler Eva:

«Jeg tenker at barnevernet må mer aktivt inn i barnehagen, og fortelle *selv* hvilke rolle de har ... på foreldremøter ... det hadde hjulpet veldig (...) og forteller hva de gjør, og faktisk hva vi er pliktig til å gjøre hvis [noe bekymringsverdig oppstår].» (Eva)

6.5.3 Relasjonelle strategier

Eva forteller at meldingsaktivitet til barnet kan føre til svekket foreldrerelasjon:

«De episodene jeg personlig har syntes er tristest, er jo der hvor du ... *tror* du har hatt en god relasjon ... og kanskje du for sent skjønnte at ... hvor alvorlig det var ...

Og så snur foreldrene *helt* etterpå Enten fordi de ... føler seg mistenkeliggjort, (...) Men også fordi, det er jo kanskje *nå* de viser hvem de virkelig er ... At mye har vært fasade ...» (Eva)

Uansett hvordan foreldrene reagerer på meldingsaktivitet, er barnehagen nødt til å forholde seg profesjonell, forteller Eva. Barna deres skal fortsatt gå i barnehagen, og dårlig foreldrerelasjon kan også smitte over på dem, føre til at barna får en fryktrelasjon i forhold til de voksne, i stedet for at de voksne skal kunne fungere som en signifikant andre. Dette skjer ofte hvis barna blir strengt instruert/ avhørt om sin oppførsel, sier hun.

Eva forteller at pedagogen må – så langt det er mulig – prøve å opprettholde den samme relasjonen og dynamikken man hadde i forkant av meldingsaktiviteten.

«Og har man tullet og tøysset litt med dem i garderoben før, så må man nesten prøve å fortsette med det ...» (Eva)

Eva påpeker at det er viktig å fortsatt ha fokus på «banaliteter» når foreldrene kommer og leverer, eller henter, i barnehagen. De må for eksempel fortsatt få beskjed om hva, og hvor mye barnet har spist til lunsj; hvor lenge det har sovet; om det har vært spesielt løst i magen. Disse beskjedene er med på å skape normalitet, og at voldsspekteret ikke overskygger alt.

6.6 Sammendrag av forskningsfunn

Forskningsspørsmål 1: Informantene forteller om 3 ulike kompetanser som det er viktig å ha, for å jobbe med voldsrelatert problematikk: fagkompetanse, personlig kompetanse og relasjonell kompetanse. Denne erverver de seg gjennom utdanning, utenom-faglig yrkeserfaring, barnehagefaglig yrkeserfaring og livserfaring.

Forskningsspørsmål 2: Informantene forteller at de viktigste strategiene de benytter seg av for å tilnærme seg voldsutsatte barn, er relasjonelle, - psykososiale, - og systemiske strategier.

Forskningsspørsmål 2: For å tilnærme seg voldsutøvende foreldre benytter de seg av kulturelle, - dialogiske, - og relasjonelle strategier.

7 Drøfting

I dette kapittelet vil forskningsfunn diskuteres opp mot tidligere kunnskap. Innledningsvis vil diskusjonens hensikt bli redegjort for. Deretter vil en fenomenologisk-hermeneutisk drøfting gjennomføres, basert på de allerede etablerte kodene og kategoriene ifra forrige kapittel. Det vil komme en skjematisk oversikt over drøftingspoeng som her er gjort. Avslutningsvis vil det reflekteres over svakheter ved hermeneutikk som fortolkningsmetode, og hvorfor fenomenologi utfyller denne.

7.1 Drøftingens hensikt: fenomenologisk-hermeneutisk metode

I analysekapittelet (kapittel 6) ble forskningsfunn presentert, og tidligere kunnskap satt i en parentes, i henhold til en fenomenologisk fremgangsmåte (Malterud, 2018, s. 28-29). I dette kapittelet vil den tidligere kunnskapen hentes opp igjen, og jeg vil plassere forskningsfunn som her er gjort, i relasjon til den. Når jeg skal drøfte disse relasjonene vil det gjøres på bakgrunn av *hermeneutiske fortolkninger*. På bakgrunn av egen førforståelse vil jeg drøfte hva forskningsfunnene mine egentlig betyr (Kvale & Brinkmann, 2010, s. 69).

«Tidligere kunnskap» blir i denne konteksten avgrenset til å være hovedsakelig er i denne *Rammeplanen* (UDIR, 2017) og *Rammeplanens støttemateriell* (UDIR, 2022d); heretter forkortet til «politiske styringsdokumenter.» Det vil også refereres til empiri som er presentert i kapittel 4 («Tidligere forskning»).

7.1.1 Kompetanse i voldsproblematikk, og hvordan denne oppstår

7.1.1.1 Fagkompetanse, personlig kompetanse og relasjonskompetanse

Ifølge tidligere forskningsrapporter har barnehagelærerutdanningen lite opplæring i voldsrelatert problematikk (Melvold, 2019; Øverlien & Moen, 2016; Øverlien & Sogn, 2007), noe som også kommer til uttrykk som svak handlingskompetanse hos yrkespraktiserende pedagoger (Bratterud & Emilsen, 2007, 2020; Melvold, 2019). Disse

funnene samsvarer godt med det som i studien avdekkes. Samtlige informanter forteller at barnehagelærerutdanningen har lite eller ingen opplæringsvirksomhet i voldsrelatert problematikk; ifølge Sonya får studenter bare én undervisningsdag i dette. De blir presentert for en praksissituasjon, og får i oppgave å *håndtere* et konfliktfylt foreldrepar, men ingen kunnskap om *hvordan* denne håndteringen skal foregå (kapittel 6.3.2.1).

Dette «hvordan-spørsmålet» er i det hele tatt noe informantene er svært opptatt av. Det å ha kunnskap om symptomer på vold, samtalemotodikk, traumesensitiv omsorg og pedagogiske (samtale)verktøy blir ansett som avgjørende for å kunne arbeide bevisst og systematisk med voldsrelatert problematikk. Uten formell opplæring i disse *fagkompetansene* stiller de svakere i arbeidslivet, og en følelse av overveldet kan lett oppstå i møte med sårbare barn og foreldre. Når informantene husker tilbake på sine første yrkespraktiserende år, er uttrykk som «jeg ante ikke hva jeg holdt på med,» og «jeg hadde så vidt hodet over vannet» hyppige. Det å avdramatisere uttalelser som barn kommer med, eller å la være å følge uttalelser opp, er ofte en direkte konsekvens av liten fagkompetanse, reflekterer informantene. Dette kommer tydelig frem i Sonyas praksishistorie om den nyansatte som normaliserer at «pappa slår, jeg skulle ønske han bodde hos en annen familie.» (kapittel 6.3.1.2) På grunn av overveldethet og usikkerhet, utviklet hun det som i teorien kalles for «overlevelsestrategi,» det vil si å bagatellisere, avdramatisere, eller distansere seg ifra, vanskelige situasjoner (Claussen, 2015; Killén, 2017, 2021).

Jeg fortolker denne praksisfortellingen, som at det er viktig å ha en tydelig *personlig kompetanse* i møte med voldsutsatt barn. Informantenes begrep «å tørre» blir her tydelig; barnehagepersonell må *tørre* å lytte til barnets uttalelser, og til å møte det med en profesjonell og avbalansert holdning. At både den verbale, - og nonverbale kommunikasjonen vår er god. Dahl (2007, s. 111) skriver at mellom 50-80% av all kommunikasjon er non-verbal. Hvis man *ikke* er bevisst sitt eget kroppsspråk – og sine egne triggere – kan for eksempel sinne, tristhet eller fortvilelse som uttalelsen «pappa slår» fremkaller, komme til å skinne igjennom når vi skal tilnærme oss barnet, slik som hevder Lund hevder (2018: 06: 50). Disse følelsene må man ta ansvar for; man må *tørre å stå i dem*, slik at *barna* tør stå i egne følelser (Lund, 2018: 07: 48).

Slik jeg fortolker Lund, er det viktig å være bevisst sin egen livsverden, - og historie. Hvis pedagogen selv har voldserfaringer eller traumer ifra sin barndom – eller en form for PTSD – er det viktig å ha dette avklart, slik at man ikke blir trigget av caser man møter på i barnehagen. Alle mennesker har en unik livsverden og intensjonalitet. Dette medfører at de de også vil ha ulike triggere. Sonya, som har levd i et voldelig partnerforhold, vil kanskje bli trigget av andre faktorer enn Malin, som er en fostermor – som igjen vil bli trigget av andre ting enn Eva, som har en utviklingsforstyrrelse, og Gregory, som har opplevd utenforskap i sin barndom. Hvis man ikke tør å møte uttalelser i barnehagen som minner om egne opplevelser, vil heller ikke barn tørre å uttale dem (mer). Studier viser at tidsrommet mellom første voldserfaring og rapportering kan være opp til 17,2 år lang (Steine et al., 2016), og at helsebelastninger kan vokse seg store (Hafstad & Augusti, 2019; Mossige & Stefansen, 2007, 2016; Myhre et al., 2015). Når Informantene i intervjuene derfor snakker om «å være en trygg voksen,» fortolker jeg dette til å bety «være trygg på seg selv og sin livshistorie.»

For å kunne tilnærme oss voldsutsatte barn, må pedagogen altså ha både fag, - og personlig kompetanse. En tredje kompetanse som kompletterer grunnlaget vårt, er *relasjonskompetanse*. Det blir av flere informanter påpekt at eksempelvis barnesamtaler som er initiert på bakgrunn av en pliktfølelse, vil ha en begrenset effekt. Dette vil ofte forplante seg i kroppsspråket til pedagogen, og sette en stopper for dialog; igjen vil jeg referere til Dahl (2007, s. 111), og betydningen av den non-verbale kommunikasjonen. Genuinitet vil åpne opp for dialog. Slik jeg forstår det, er dette også årsaken til at relasjonskompetanse blir vektlagt såpass mye i pedagogisk teori (Bratterud & Emilsen, 2020; Killén, 2017; Ruud, 2021).

7.1.1.2 Barnehagefaglig yrkeserfaring, utenom-faglig yrkeserfaring og livserfaring

Barnehagelærerutdanningen gir ikke pedagoger fagkompetanse, personlig kompetanse og relasjonskompetanse, slik jeg fortolker forskningsfunn ifra denne og andre studier. Informantene i denne studien uttrykker dog et sterkt behov for kompetanseløft, og de har derfor valgt å etterutdanne seg. Kurs og videreutdanningsprogrammer *har* gitt dem

kompetanse, men jeg tolker det likevel dithen at det er den praktiske barnehagefaglige yrkeserfaringen som har vært mest matnyttig. Informantene har mellom 11 og 24 års yrkeserfaring. Sonyas historie om det seksuelt misbrukte barnet, hvor det var Sonya selv som avdekket dette, hun som meldte ifra til barnevernet, og hun som var hovedvitne i rettsaken, samtidig som hun også fungerte som den primære omsorgspersonen for barnet, er et ekstremt eksempel i så måte. Som hun sier: «Jeg synes det var ... interessant, jeg synes det var *lærerikt*, men det var jo først og fremst veldig vondt ...» (kapittel 6.3.2.2). Men det er ikke bare i de sakene hvor man handler «riktig» som utgjør læringspotensiale. Eva sin historie, der hun meldte ifra til barnevernet om fysisk vold, men hvor det senere viste seg at det mistenkelige merke var et fødselsmerke, skapte også læring – nå visste hun litt mer om hva «hun ikke måtte gjøre» til neste gang. Dette med å bli *eksponert* for voldsrelatert problematikk, og å være nødt til å sette inn tiltak på dem, tolker jeg til å være svært utviklende.

Dette samsvarer godt med Melvold (2019) og Frønes (2017) argumenter om at teoretisk kunnskap har en begrenset verdi, men at «man lærer å bli lærer i klasserommet.» Som en nyutdannet pedagog, kan man lett få et «praksis-sjokk» når man først entrer barnehagesektoren. Problemstillingene man plutselig blir stilt ovenfor er komplekse og uforutsigbare. Det finnes ofte ikke en åpenbar eller «riktig» håndtering av dem, men at man må bruke personlig skjønn – noe nyutdannede ofte ikke har utviklet ennå. Som et eksempel kan jeg nevne den digitale samtaleøvelsen *Snakke med barn*, som Sonya tar opp i intervjuet sitt (kapittel 6.3.2.1). Dette er et program som jeg selv har prøvd meg på på personalmøte i barnehagen. Det oppleves av meg som relativt uproblematisk å ha samtaler med sinte foreldre her – her får man nemlig ulike svaralternativer på hvordan man vil kommunisere (det får man ikke i virkeligheten). Man blir ikke i denne øvelsen eksponert for tårer eller følelsesutbrudd (noe man kan i virkeligheten); man risikerer ikke å ødelegge en god foreldrerelasjon (noe man kan i virkeligheten). Dette med lang *praksiserfaring* blir derfor svært viktig; man lærer å håndtere yrkesfaglige problemstillinger, men man får også personlig kompetanse; lærer å bli kjent med seg selv. Informantene i denne studien har mellom 11 og 24 års barnehagefaglig yrkeserfaring, og har dermed hatt god mulighet til å utvikle begge disse kompetansene. Dette er noe de selv er svært bevisste på (kapittel 6.3.2.2).

Men også utenom-faglig yrkeserfaring kan føre til en verdifull kompetanse, avdekkes det i intervjuene. Jobben som BPA lærte Eva å være en trygg og god voksen. Jobben i forsvaret lærte Gregory å kunne prioritere, og å være en tydelig kommunikator. Jobben som ekspeditør lærte Sonya å være serviceinnstilt. Jeg fortolker det dessuten dithen at informantenes *livserfaring* utgjør en stor verdi. Det å være en foreldre selv fører til at informantene utvikler empati og forståelse for hvor vanskelig foreldrerollen kan være – og således gjort dem til gode samtalepartnere for slitne foreldre. Egne voldserfaringer gjør dem bedre i stand til å identifisere tegn på vold, og også til å utøve tidlig innsats for å bekrefte disse tegnene, og/ eller for å ivareta barna i etterkant. Frønes (2017) bruker begrepet *realkompetanse* for å beskrive slike type kunnskaper. Han skiller mellom formalkompetanse og realkompetanse, hvorav formalkompetanse beskriver den formelle kompetansen vår, mens realkompetanse den *faktiske*. Praktisk yrkeserfaring faller inn under denne kategorien. Men også livserfaring eller *erfaringskunnskap* (Karlsson & Borg, 2018) hører til her.

Når informantene forteller meg om sine livserfaringer får jeg en forståelse av at disse erfaringene i stor grad har utformet deres *engasjement* for temaet «voldsrelatert problematikk.» Det har ført til at de har oppsøkt kurs og etterutdanningsprogrammer om tematikken, og brukt av deres fritid for å gjennomføre. Det er dette engasjementet som har ført til at de har valgt å stille opp som informanter i akkurat *denne* studien (kontra noen andre). For Sonyas del – som er en barnehagestyrer, og dermed sitter på makt til å bestemme agendaen til eksempelvis personalmøter – har den ført til at hun initierer til diskusjonsfora og interne kompetansehevingsprogrammer om voldsrelatert problematikk. Noe som igjen fører til mer kompetanse. Hos Malin, som er praksislærer, har den ført til at hun utviser et ekstra fokus på tematikken i opplæringen av sine studenter.

7.1.2 Strategier for å tilnærme seg voldsutsatte barn

Vi vet ifra voldsstatistikken at barnehagebarn blir utsatt for vold i nære relasjoner. Vi vet også at disse erfaringene kan resultere i store helsebelastninger; jo yngre og jo oftere

barna blir utsatt for vold, jo større vil belastningene kunne bli (Hafstad & Augusti, 2019; Mossige & Stefansen, 2007, 2016; Myhre et al., 2015). For å bremse skadene, blir det viktig å *avdekke* vold tidligst mulig. Dette er noe *Rammeplanen* også understreker gjennom sitatet: «Personalet skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, og vite hvordan dette kan forebygges og oppdages» (UDIR, 2017, s. 11).

I *Rammeplanens* støttemateriell blir begrepet *kriser og sorg* diskutert – i betydning av familiekriser, dødsfall, alvorlig sykdom, eller annet (UDIR, 2022d). Det gis her en oversikt over barns atferdsmønstre, og behov i en krise; det gis en oversikt over hvordan pedagoger skal tilnærme seg barna, og hvilke tiltak som kan igangsettes (UDIR, 2022d). Den følgende diskusjonen vil gjøre en hermeneutisk fortolkning av forskningsfunn i relasjon til denne oversikten.

7.1.2.1 *Relasjonelle strategier*

Betydningen av gode relasjoner, er noe som informantene trekker frem når det gjelder tilnærming av voldsutsatte barn. Dette er også en av bærebjelkene i *Rammeplanen*. «Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personale, og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring» (UDIR, 2017, s. 19). I politiske styringsdokumenter blir det dessuten påpekt relevansen av *tydelig og anerkjennende tilstedeværelse* av voksenrelasjoner i møte med sårbare barn (Lund, 2018; Røkholt, 2016a; UDIR, 2022b). Disse relasjonene må klare å møte barna med et *oppmerksomt nærvær* (Sælebakke, 2018). Det finnes mange eksempler ifra intervjuene av informanter som *har* vist oppmerksomt nærvær, og at dette fikk positive konsekvenser; Gregory som setter ord på følelser i en konfliktsituasjon (kapittel 6.4.2.1). Malin som arrangerer *time-in* (Jørgensen & Steinkokopf, 2013) med jevnalderrelasjoner (kapittel 6.4.1), og Eva som gjennomfører en barnesamtale (kapittel 6.4.2.2) med et alderstilpasset språk.

Informantene forteller om et positivt barnesyn; barn utagerer, innagerer eller avviker, fordi at de har det vondt, ikke fordi at de er «slemme» (kapittel 6.3.1.1). Dette samsvarer

med Lunds sitat: «Barn er ikke ondskapsfulle eller manipulerende. Barn viser oss en atferd, fordi atferd er et språk» (Lund, 2018: 08: 43). Jeg fortolker det dithen at *barnesyn* legger store føringer på hvordan informantene velger å tilnærme seg barnet; i hvor stor grad de er anerkjennende, har tålmodighet og omsorg i møte med atferd som utfordrer. Intervjuene er spekket av ord, slik som «ressursmangel» og «tidspress.» Likevel kommer det frem at informantene prøver etter beste evne å tilrettelegge dagen, slik at barna får faste og trygge voksne rundt seg, som behandler dem med oppmerksomt nærvær. At de gjennom en kaotisk og hektisk hverdag likevel prøver å ha fokus på barnet, og å lese behovene deres. I traumebevisst omsorg-litteraturen blir betydningen av slike relasjoner løftet frem (Bath, 2008; Jørgensen & Steinkokopf, 2013). Det er disse relasjonene som skaper forutsigbarhet og trygghet for sårbare barn; det er disse som på sikt kan bidra til trivsel, glede og mestring.

7.1.2.2 Psykososiale strategier

7.1.2.2.1 Grensesetting og språkstimulering

I *Rammeplanens* fagområde *Kropp, bevegelse, mat og helse*, hvor det blir beskrevet at «barnehagen skal bidra til at barna blir kjent med kroppen sin og utvikler bevissthet om egne og andres grenser» (UDIR, 2017, s. 49). Dette er et fagområde som alle informantene er opptatt av, og som Gregorys intervju i særdeleshet er sentrert rundt. Jeg fortolker begrepsbrukens hans dithen at hvis barna får kunnskaper om kroppen sin, og at grenseovertridelser «ikke er greit,» kan de også lære seg til å si «Nei!» til vold, og/ eller grenseovertridelser når de blir stilt ovenfor dem. Dette er også pedagogikken bak pedagogiske programmer, slik som *Kroppen min eier jeg* (Redd Barna, 2022).

Uformelle settinger, slik som *lek*, er fine læringsarenaer med henhold til grensesetting. Lek er selve grunnlaget vårt for å utvikle sosial og emosjonell utvikling, sier Lund (2018). Det er her barna får «øvd seg på å være i konflikt, og å finne ut av det med hverandre» (Lund, 2018: 04: 52). Likevel trenger de ofte en tilstedeværende voksen; noen som kan kommunisere de «sagte» og «usagte» sosiale spillereglene (Lund, 2018: 05: 38). Gregorys praksisfortelling om hvordan han bruker gym-aktiviteter for å benevne grenseovertridelser, kroppsdelene, tanker og følelser (kapittel 6.4.2.1) er et godt

eksempel på dette. Med en trygg og tydelig tilstedeværelse driver han opplæring i grensesetting og grenseovertredelser.

Etter at *livsmestring og helse* kom inn i *Rammeplanen* i 2017 (UDIR, 2017) har det blitt et økt fokus på å utvikle et emosjonelt og kognitivt språk hos barna. Barnehagen skal i dag, ifølge fagområde *kommunikasjon, språk og tekst* «bidra til at barna uttrykker sine følelser, tanker, meninger og erfaringer på ulike måter» (UDIR, 2017, s. 48). For at voldsutsatte barn skal kunne videreformidle tanker og følelser, er det nyttig med fokus på opplæringsvirksomhet. Evas praksisfortelling om *temasamlingen* tilknyttet det pedagogiske samtaleverktøyet *Kroppen min eier jeg*, faller inn under slik type virksomhet (kapittel 6.4.2.2). Verktøyet inneholder flere konkrete, både bilder, bøker og filmer. Dette er pedagogisk produktivt, siden det er unaturlig for barn å snakke om vanskelige temaer i en en-til-en samtale (Ruud, 2021, s. 94). Fordi at verktøyet er pedagogisk forankret, får barna opplæring gjennom ulike kommunikasjonsmetoder, og med et språk som er alderstilpasset, konkret, og faktabasert (UDIR, 2022b). De blir introdusert for en retorikk og en terminologi som de kan internalisere – og selv bruke for å kommunisere med. Jeg fortolker dette slik at det ikke er tilfeldig hvilket verbalt og non-verbalt språk pedagogen bruker for å drive opplæring innenfor voldsrelatert problematikk (eller andre temaer). Kompetanse innenfor *samtalemetodikk* blir dermed svært viktig – men det er dessverre en kompetanse som mange pedagoger mangler (Bratterud & Emilsen, 2007, 2020; Øverlien & Moen, 2016; Øverlien & Sogn, 2007).

I *barnesamtaler* blir denne kompetansen desto viktigere. Gjennom aktiv bruk verbalt og non-verbalt språk, konkrete og pedagogiske samtaleverktøy blir barna i stand til å sette ord på tanker og følelser (Ruud, 2021; Røkholt, 2016b).

7.1.2.2.2 Avdekke triggere

Barn som er utsatt for vold, eller opplever kriser og sorg, har ofte konsentrasjonsvansker, eller vansker med å fungere i sosiale settinger (Jørgensen & Steinkokopf, 2013; Killén, 2017; Røkholt, 2016a).

I *Rammeplanen* står det at «alle barn skal opplevd og bli sett, forstått, respektert og få den hjelp og støtte de har behov for» (UDIR, 2017, s. 19). For at pedagogen skal klare å forstå, og å hjelpe, voldsutsatte barn, er det viktig med kjennskap om barns triggere. Triggere er ofte usynlige, noe Malins praksisfortelling om gutten som reagerte på såpelukt illustrerer (kapittel 6.4.2). Jeg fortolker det slik at for å «få kjennskap til triggere» må pedagogen ha en stor grad av observasjonsevne, eller *oppmerksomt nærvær* (Sælebakke, 2018), og en vilje til å «se på barnet bak atferden.» Et positivt barnesyn må alltid stå i frontlinjen. Når vi har avdekket denne triggeren, kan vi utvikle en bedre forståelse av barnets livsverden og derfor også bedre tilrettelegge barnehagedagen, slik at dagen skal oppleves som trygg og forutsigbar, heller enn skummel og truende.

7.1.2.3 Systemiske strategier

En faktor som alle informantene har snakket om i intervjuene sine, er viktigheten av *samarbeid*, hvis de skal jobbe systematisk med voldsrelatert problematikk. Man må samarbeide innad i barnehagen, og med ytre samarbeidspartnere. Malin og Sonya diskuterer viktigheten av at personalgruppen undrer seg *sammen* hvis det oppstår en bekymringssak inne på avdelingen (kapittel 6.4.3). Dette fortolker jeg til å bety at *én* pedagog ikke sitter på nok kunnskap alene. «To par øyne ser bedre enn ett.» Her vil jeg også trekke linjer tilbake til erfaringsgrunnlaget vårt (barnehagefaglig, - utenom-faglig, - og livserfaring). Denne er unik, og kan føre til at vi ser ting som ikke kollegaene har forutsetninger til å se. Dette bekrefter Malin, når hun snakker om betydning av sin egen livserfaring, «[livserfaringen] har ført til at jeg ser enda mer av bakgrunn, altså årsak til atferd!» Betydningen av et godt og relevant kollegasamarbeid er også dokumentert i barnehagefaglig litteratur (Claussen, 2015, s. 28), og i politiske styringsdokumenter (UDIR, 2022a, 2022c).

Likevel er det ikke alltid «godt nok» å samarbeide innad på avdelingen. Gregory sier «Jeg er en pedagog – ikke en psykolog» (kapittel 6.4.3). Nettopp dette sitatet blir av meg fortolket til å bety at han opplever å ikke sitte på en tilstrekkelig mengde (eller spesialisert nok) kunnskap selv. For å arbeide aktivt og systematisk med voldsrelatert problematikk, er det behov for samarbeid med eksterne samarbeidspartnere, og informantene nevner

både Statens Barnehus, BUP og barnevern som viktige samarbeidspartnere. Disse sitter på en helt annen faglig og praktisk kompetanse enn barnehagelærere, og kan derfor bidra med innspill og veiledning vedrørende voldsrelatert problematikk. Dette er også tydelig stedfestet i *Rammeplanen* (UDIR, 2017, s. 11).

Tverrfaglig samarbeid, og/ eller personalsammensetning opplever jeg som aspekt som går igjen i de fleste intervjuer. For eksempel ble Sonya stimulert av tverrfaglige refleksjoner som hun hadde i utdanningen sin (kapittel 6.3.2.1); Eva og Sonyas positive opplevelser av å ansette barnevernspedagoger i barnehagen (kapittel 6.3.2.4); og Gregorys beskrivelser av at både kjønn, alder og ulikt erfaringsnivå må være representert i personalgruppen (kapittel 6.3.2.4).

Malin sitt innspill om å søke på en ekstraressurs til voldsutsatte barn (kapittel 6.4.3.1), forstår jeg til å være et godt initiativ. For selv om barnehagepersonell og eksterne samarbeidspartnere kanskje *til sammen* sitter på en stor mengde kompetanse, som de kan omgjøre til praktiske tiltak og strategier for å tilnærme seg voldsutsatte barn, mangler de ofte *ressursene* som skal til for å skape gjennomføringsevne. Alle intervjuene er spekket med begreper som «ressursmangler,» «tidsnød,» «hektisk og kaotisk hverdag.» Det er ofte redusert bemanning i barnehagen, forteller informantene. Noe som igjen fører til at enkeltbarn ikke alltid får den oppfølgingen som de har behov for. Med en ekstraressurs inn på avdelingen, får barnet tilgang til en trygg og fast voksen gjennom hele dagen. *Rammeplanen* dokumenterer at alle barn skal få tilrettelegging etter behov, og nå kan denne bli realisert:

«Barnehagen skal tilpasse det allmennpedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger, og når noen barn har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder. Barnehagen skal sørge for at barn som trenger ekstra støtte, tidlig får den sosiale, pedagogiske, og/ eller fysiske tilretteleggingen som er nødvendig for å gi barnet et inkluderende og likeverdig tilbud» (UDIR, 2017, s. 40)

7.1.3 Strategier for å tilnærme seg voldsutøvende foreldre

Begrepet «voldsutøvende foreldre» er nærmest fraværende i politiske styringsdokumenter (Barnehageloven, 2021; UDIR, 2017, 2022d). I *Rammeplanens* støttemateriell blir begrepet «kriser og sorg» diskutert – i betydning av at familiekriser, dødsfall, alvorlig sykdom, krig, eller annet. Kriser, i form av voldsutøvelse, blir ikke belyst. *Rammeplanen* fordrer at «personalet skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, og vite hvordan dette kan forebygges og oppdages» (UDIR, 2017, s. 11). Dette er det eneste sitatet i politiske styringsdokumenter som eksplisitt belyser voldsperspektivet. Den følgende diskusjonen vil gjøre en hermeneutisk fortolkning av forskningsfunn i relasjon til begrepet «foreldre i krise og sorg,» samt Isdal (2020) sin forståelse av voldsbegrepet.

7.1.3.1 Kulturelle strategier

Ifølge Isdal (2020, s. 15-36) er voldsutøvelse alltid et forsøk ifra utøverens side til å mestre følelser, og/ eller tanker, livssituasjoner eller erfaringer som de sliter med. For at barnehagen skal kunne hjelpe disse foreldrene – og således også barna deres – er det essensielt med et velfungerende barnehage/hjem-samarbeid; at pedagog og foreldre har en relasjon som bærer preg av *gjensidig kommunikasjon* (UDIR, 2017, 2022a).

Likevel står *Retten til privatliv og familieliv* (Den europeiske menneskerettsdomstol, 1950, artikkel 8), og *taushetsplikt* (Barnehageloven, 2021, § 44) sterkt. I intervjuene kommer det frem at vanskelige familieforhold, slik som eksempelvis økonomiske kriser, ofte et tabubelagt samtaleemne. Dette fortolker jeg til å bety at barnehagepersonell ofte sitter igjen med lite kjennskap til vanskelige familieforhold, og/ eller situasjoner som kan fungere som *foreldres triggere*. Fordi at det er slike triggere som er årsaken bak voldsutøvelse (Isdal, 2020), er det også disse som er årsaken til redusert omsorgskapasitet.

Barnehagepersonell har i mandatet sitt å forebygge vold i nære relasjoner (UDIR, 2017, s. 11). En viktig faktor som ligger til grunn for å lykkes i dette arbeidet, er at foreldrene er *åpne* om sine respektive livsverdener og intensjonaliteter. Som det kommer frem i Sonyas

intervju, er det viktig at barnehagen etablerer en *kultur* for denne åpenheten, eksempelvis gjennom å ha en god oppstartssamtale-mal (kapittel 6.5.1). Å jobbe for at foreldre får en holdning om «at [krisen min] er bra å snakke om – det kan føre til at jeg som forelder mottar hjelp, noe som i sin tur kan føre til at barna mine får bedre livskvalitet,» er viktig. Hvis kriser, og/ eller voldsrelatert problematikk er representert i formelle samtale-settinger, slik som oppstartssamtaler, foreldresamtaler og i foreldremøter, er muligheten god for at tabuet svekkes; at vanskelige familieforhold «ufarliggjøres» (Raundalen & Schultz, 2011, s. 49-50). Det er i det hele tatt viktig å belyse *livsmestring og helse* på foreldresamtaler, - og møter (UDIR, 2022a). Det er alltid viktig med et fungerende barnehage/ hjem- samarbeid i sårbare settinger (UDIR, 2022c), og jeg fortolker det dithen at samarbeid fungerer best der hvor det er informasjonsflyt. Et god eksempel på dette er praksisfortellingen til Malin, med en far som aktivt ba om foreldreveiledning, fordi at han selv hadde vokst opp på en barnehjemsinstitusjon, og «ikke ante hva det vil si å være en foreldre» (kapittel 6.5.2). Med en slik åpenhjertighet dannet han grunnlaget for et godt samarbeid senere, hvor det var naturlig, ja, positivt å snakke om barnets ulike utfordringer.

7.1.3.2 Dialogiske strategier

Hvis personalet har lyktes i å skape en kultur for åpenhet om familieforhold, er det lettere å ha en kontinuerlig dialog. Dialogen blir av høy kvalitet der hvor det hersker tillit, respekt og omsorg mellom barnehage og hjem (Bleka, 2015, 23. januar; UDIR, 2017, 2022a, 2022c).

Nettopp dette er noe informantene i studien belyser. Sonya trekker frem fordelene ved å ha omsorg for foreldre som *medmennesker*. Å tørre å spørre dem rett ut: «Hvordan har du det? Jeg synes du ser så sliten ut ...?» Så lenge disse spørsmålene blir stilt på en genuin måte, vil de ikke oppleves som invaderende, sier hun (kapittel 6.5.2). Dette er ikke et perspektiv som er eksplisitt belyst i politiske styringsdokumenter, men det blir understreket viktigheten av «å være oppmerksom på foreldres ønsker og behov» (UDIR, 2022c). Hvis vi knytter dette opp mot Isdals (2020) forståelse av voldsbegrepet, har voldsutøvende foreldre ett eller flere behov som er udekket. For å «bli oppmerksomme»

på disse behovene (som kanskje er tabubelagt), må pedagogene observere foreldrene, og kommentere observasjonene sine på en respektfull og omsorgsfull måte.

Informantene hevder at hvis «Hvordan har du det? –» spørsmålet blir stilt på et tidlig tidspunkt, kan en to-veis-kommunikasjon bli etablert; og pedagogene kan identifisere krisene, og/ eller triggerne som foreldrene står i. De kan sette dem i kontakt med relevante instanser, for eksempel foreldreveiledningsprogrammer, NAV, barnevern, eller annet. I så måte kan barnehagen forebygge videre personlige kriser – og således også eventuell voldsutøvelse (hvis vi følger Isdal (2020) sitt resonnement).

En av årsakene til at foreldre hemmeligholder vanskelige, og/ eller tabubelagte familieforhold igjen, er at de er redd for at barnevernet kommer til å hente ut barna deres, forteller informantene (kapittel 6.5.2.1). For å skape en ærlig dialog, er det derfor helt nødvendig at foreldre får opplæring i hvem barnevernet *er*, og hva de står for, såkalt *henvisningskompetanse*. De trenger også såkalt *samhandlingskompetanse*, det vil si å kjenne til regler for rutiner av barnehage/ barnevern-samarbeid (JD, 2014, s. 12). Denne opplæringsdelen burde barnevernet *selv* stå for, eksempelvis med å holde foredrag på foreldremøter (BFD, 2009, s. 32).

7.1.3.3 Relasjonelle strategier

Når Isdal (2020) hevder at mennesker utøver vold fordi at de har udekkede behov, er dette et uttrykk for et positivt menneskesyn. Disse holdningene blir delt av informantene i denne studie; ingen foreldre er voldsutøvende fordi at de er «slemme,» har informantene sagt – men fordi at de *strever med noe* (kapittel 6.5.1). De legger også stor vekt på *foreldreveiledning*, kontra *meldingsaktivitet*. I den grad de velger å melde ifra til barnevern, er dette i stor grad fordi at de kan motta veiledning ifra barnevernet. «Personalet [i barnehager] må reflektere over sine holdninger for best mulig å kunne formidle og fremme likeverd og likestilling» (UDIR, 2017, s. 10) heter det seg i *Rammeplanen*. Det menneskesynet vi har til foreldre, vil legge føringer for hvordan vi tilnærmer oss dem (Røkholt, 2016a). Slik jeg fortolker dette, vil et negativt menneskesyn

føre til at vi bidrar til mindreverdigheit og undertrykking; noe som i sin tur kan føre til anti-dialog, og et dårlig barnehage/ hjem-samarbeid.

Foreldresamarbeid innenfor voldsrelatert problematikk anses som spesielt utfordrende, viser tidlige forskningsrapporter (Bratterud & Emilsen, 2007, 2020; Øverlien & Moen, 2016; Øverlien & Sogn, 2007). Dette blir også bekreftet i denne studien. Likevel kommer her også frem at et fungerende foreldresamarbeid er helt nødvendig for at (voldsutsatte) barn skal trives i barnehagen. Den originale foreldre/ ansatte- dynamikken må man forsøke å opprettholde; humoren, språket og væremåten man før har benyttet seg av, skal fortsatt regjere. Hvis man som barnehageansatt mislykkes i dette, kan man i verste fall ende opp med at barna får en fryktrelasjon til barnehagen, opplyser Eva (kapittel 6.5.3). Av dette, får jeg en forståelse av at foreldresamarbeid er helt nødvendig for at barnehagen skal være en forebyggende og helsefremmende arena (UDIR, 2017, s. 11). Dårlig samarbeid kan føre til økte sosiale forskjeller, i stedet for mindre (UDIR, 2017, s. 11).

7.2 Sammendrag av drøfting

I drøftingen kommer det frem at det er viktig med fagkompetanse, personlig kompetanse og relasjonskompetanse for å arbeide med voldsrelatert problematikk. Selv om praktisk yrkeserfaring anses som den viktigste kilden for å bygge opp kompetanse, har enhver pedagog en unik livsverden som gjør at de kan bidra med nyttige perspektiver. Eksempler på dette er deres utenom-faglige yrkeserfaring og livserfaring. Det er ofte disse som i utgangspunktet danner engasjement og intensjonalitet for tematikken.

Et hovedpoeng som blir avdekket, er at menneskesyn vil legge føringer på hvordan pedagoger tilnærmer seg voldsutsatte barn og voldsutøvende foreldre. Med et positivt syn i grunn – «mennesker er ikke 'slemme,' de 'strever med noe.'» – vil man ofte møte mennesker med omsorg, respekt og nysgjerrighet, heller enn med irritasjon. Man vil tåle utfordrende atferd i større grad, og legge innsats i å avdekke årsakene bak atferd. For å jobbe med voldsrelatert problematikk, må pedagoger være gode på samtalemetodikk og relasjonsbygging. Man må være god på samarbeid innad på avdelingen, men også til å

benytte seg av eksterne samarbeidspartnere, eksempelvis barnevern. Voldsrelatert problematikk må være på agendaen, både i et barneperspektiv (belyst i lek, temasamlinger, barnesamtaler) og i et foreldreperspektiv (belyst i oppstartssamtaler, foreldresamtaler, foreldremøter, levering/ henting i barnehagen). Det blir understreket at voldsutsatte barn har spesielle behov, og trenger tett oppfølging og tilrettelegging.

Strategiene som informantene benytter seg av for å jobbe med voldsrelatert problematikk er: relasjonelle, - psykososiale, - systemiske, - kulturelle, - og dialogiske.

7.3 Et kritisk blikk på hermeneutisk fortolkning, og hvorfor fenomenologi utfyller den

Denne drøftingen er gjennomført på bakgrunn av en fortolkning mellom *del* (forskningsfunn) og *helhet* (mine teoretiske forkunnskaper, førforståelse og livsverden). Denne *hermeneutiske spiralen* har opplevdes som interessant og lærerik; jeg har fått en utvidet forståelse for «voldsrelatert problematikk» som et fenomen. Likevel har den også bidratt til faglig frustrasjon, og jeg sitter igjen med flere ubesvarte spørsmål: Når skal jeg slutte å fortolke? Hvilke konkrete forskningsfunn sitter jeg *egentlig* igjen med?

I en hermeneutisk fortolkning forsøker forskeren å finne frem til «den egentlige meningsperspektivet» bak en tekst (Postholm, 2010, s. 19). Siden det ikke er noe naturlig slutt punkt på en hermeneutisk fortolkning (Dalland, 2007, s. 56), vil det også være uvissheter om *når* «den egentlige betydningen» blir avdekket. Ifølge Kvale og Brinkmann (2010, s. 224-225) vil ikke dette være mulig. Fortolkning er kreativ, og avhengig av forskerens førforståelse, noe som betyr at «den egentlige meningen» vil variere alt ettersom hvem som tolker (Kvale & Brinkmann, 2010, s. 224-225). I et hermeneutisk fortolkningsperspektiv er det altså umulig å komme med en endelig eller objektiv konklusjon på en gitt problemstilling. Metoden kan derfor ansees som passiv.

I et fenomenologisk perspektiv derimot, er ikke formålet å fortolke meningsperspektiver, men å beskrive dem. Disse beskrivelsene plasseres deretter i relasjon til tidligere teori og forskning (Malterud, 2018, s. 28). Ved å kombinere hermeneutikk og fenomenologi, får

man derfor belyst problemstillingen i et bredere perspektiv, og det er mulig å komme frem til konklusjon.

8 Konklusjon og avrundende kommentarer

I dette kapittelet vil studiens problemstilling besvares, med bakgrunn i allerede presentert tidligere forskning (kapittel 4), metodikk (kapittel 5), analyse (kapittel 6) og drøfting (kapittel 7). Innledningsvis vil studiens hensikt bli representert. Problemstilling og hypotese blir besvart, en konklusjon blir gitt. Det vil reflekteres over hvilke kunnskapshull som fortsatt eksisterer vedrørende forskningstema, og hvilke metodikk som kan brukes for å tette dem. Samfunnsmessige implikasjoner som studien har hatt vil reflekteres over. Avslutningsvis vil det reflekteres over hvorvidt forståelseshorizonten min vedrørende barnehagen og voldsrelatert problematikk har endret seg som et resultat av forskningsprosessen.

8.1 Hva er studiens hensikt, og har denne blitt oppnådd?

Studien har hatt til hensikt å fremskaffe ny kunnskap om hvordan pedagoger i barnehagen tilnærmer seg voldsutsatte barn. For å belyse denne problemstillingen, har det blitt gjennomført dybdeintervjuer med fire erfarne pedagoger. Intervjuguiden har vært semi-strukturert. Den har hatt et fenomenologisk utgangspunkt.

Det er finnes lite empirisk forskning i denne tematikken, og vi har derfor et begrenset kunnskapsgrunnlag. Forskningen som er gjennomført, er hovedsakelig kvantitativ, og belyser barnehagelærerstudenter eller nyutdannede. Denne studien er kvalitativ, og belyser de erfarne. Studiens hensikt har således vært å bringe på banen et nytt perspektiv inn i kunnskapsgrunnlaget. Fenomenologi gjør det mulig å få innsyn i informantens *egne* beskrivelser, erfaringer og begreper. Et semi-strukturert intervju gjør det mulig for dem å reflektere over studiens problemstilling ved hjelp av egen livsverden og intensjonalitet – noe som i liten grad lar seg gjennomføre i et kvantitativt forskningsdesign.

Etter analyse opplever jeg absolutt at jeg *har* fått innsyn i informantenes intensjonalitet. Jeg har sittet igjen med et rikt datamateriale som har gjort det mulig å svare på både problemstilling og forskningsspørsmål.

8.1.1 Svar på problemstillingen

Problemstillingen som denne studien har belyst, er:

Hvilke fortellinger har erfarne pedagoger om hvordan de tilnærmer seg voldsutsatte barn?

Fortellingene bærer preg av en stadig veksel mellom å snakke om voldsutsatte barn og voldsutøvende foreldre. Selv om jeg, med referanse til intervjuguiden kunne si «Nå skal vi snakke om voldsutsatte barn (...)» ble foreldreperspektivet hyppig trukket inn. Og omvendt der hvor jeg sa «Nå skal vi snakke om voldsutøvende foreldre (...)» Dette tolker jeg til å bety at arbeid med sårbare barn og foreldre er uløselig knyttet sammen. Hvis foreldre har en vanskelig livssituasjon, vil de få redusert omsorgskapasitet. Risikoen for at de vil utøve vold, eskaleres. Det er derfor viktig å tilnærme seg *foreldre*, for på den måten å hjelpe *barna*.

Informantene forteller at arbeidet er *krevende*. Siden alle caser er unike, finnes det heller ingen fasit på hvordan man skal tilnærme seg voldsutsatte barn. Det er nødvendig med både fag, - personlig, - og relasjonell kompetanse for å lykkes mest mulig. Det er nødvendig å benytte seg av personlig skjønn.

Arbeidet er også *stimulerende*. I møte med voldsutsatte barn blir man utfordret mentalt. Det å ha et avklart forhold til *hvordan* man reagerer i møte med voldsutsatte barn, og *hvorfor* man får en reaksjonen er viktig. Man må *tørre* å møte behovene deres. Hvis ikke man selv tør å stå i den ubehagelige situasjonen, vil heller ikke barna tørre å komme til oss med sine følelser – og voldserfaringene deres kan bli oversett.

Arbeidet er *viktig*. I fortellingene snakker informantene om skadevirkninger som vold kan medføre, både psykisk og fysisk. De snakker om tilknytningsforstyrrelser. Det er viktig at volden blir avdekket tidligst mulig, slik at disse skadene blir minst mulig. Barnehagen har god anledning til å gjøre dette.

8.1.2 Konklusjon

For å kunne utføre *Rammeplanens* mandat om å være en forebyggende og en helsefremmende arena (UDIR, 2017, s. 17), er det nødvendig at barnehagepersonell har et positivt menneskesyn. «Utfordrende atferd» er ikke «ondskapsfull» eller «manipulerende; men en atferd som sier ifra om at barn og foreldre strever, eller har udekkede behov (Isdal, 2020; Lund, 2018). Med en slik holdning, kan utfordrende atferd stimulere til undring og nysgjerrighet hos barnehagepersonell, heller enn til irritasjon. De kan få en økt evne å tåle å stå i den – og til å utforske den.

Et godt kunnskapsgrunnlag øker vår evne til å stå i, og utforske, utfordrerne atferd. Det er barnehagefaglig yrkeserfaring som fremfor alt skaper kompetanse. Dette er også noe som blir bekreftet av andre forskere (Frønes, 2017; Melvold, 2019). Likevel blir det her også understreket av livserfaring og utenom-faglig yrkeserfaring er relevant i møte med voldsrelatert problematikk.

For å tilnærme seg voldsutsatte barn og voldsutøvende foreldre, er det viktig å benytte seg av ulike strategier: relasjonelle, psykososiale, systemiske, kulturelle og dialogiske. Det er viktig å møte begge partene med god, tydelig og alderstilpasset kommunikasjon (Killén, 2017; Ruud, 2021; UDIR, 2017, 2022b), både verbalt og non-verbalt (Dahl, 2007).

«Voldsrelatert problematikk» kan ofte være et tabulagt samtaletema. Barnehagen må selv ta initiativ til å skape en kultur for at det er helsefremmende å snakke åpent om dem (Raundalen & Schultz, 2011, 2018). Hvis barnehagepersonell tilnærmer seg barn og foreldre med omsorg, tillit og ydmykhet, kan en dialog og samarbeid bli etablert. Barnehagen kan *fungere* som «landets viktigste psykiske helsepersonell» (A. Holte, referert i Melvold, 2019, s. 33).

8.2 Hvilke kunnskapshull eksisterer fortsatt? Hvordan kan disse tettes?

Konklusjonene i denne studien baserer seg på fire informanters fortellinger. Som det kom frem i kapittel 5.8, er problemstillingen u-mettet, og en «endelig» konklusjon kan dermed ikke trekkes. Studien har dog avdekket flere interessante tematikker, tematikker den ikke har fått gått i dybden på:

Et sentralt forskningsfunn i studien, er at det er viktig med samarbeid avdelingsvis, og/ eller med hele personalgruppen for å arbeide med voldsrelatert problematikk (systemiske strategier). Likevel har vi lite kunnskap om hvordan dette samarbeidet fungerer *i praksis*. For å få kunnskap om dette, kunne det være interessant med fokusgruppeintervju med ansatte innen en barnehage, hvor alle yrkesgrupper er representert (vikarer, assistenter, pedagoger og ledere). Relevante problemstillinger å utforske, kunne være:

- Hvordan fungerer samarbeidet dem imellom?
- Hvordan, og i hvor stor grad, foregår erfaringsutveksling?
- I hvor stor grad blir de ansattes ulike kompetanser respektert, og brukt?
- Hvilke oppgaver har de forskjellige yrkesgruppene?

8.3 Hvilke mulige implikasjoner for samfunnet har studien hatt?

Studien har fått implikasjoner for yrkesaktive barnehagelærere. Den kan bidra til en bevisstgjøring av viktigheten av relasjonelle, - psykososiale, - systemiske, - kulturelle, - og dialogiske strategier. Dette er verktøy som kan bidra til økt faglig trygghet i møte med voldsrelatert problematikk.

Studien har også fått implikasjoner for academia. Tematikken «voldsrelatert problematikk» er i dag lite utforsket. Det empiriske forskningen som eksisterer pr. i dag er i stor grad negativt ladet. «Hva er det som er vanskelig?» «Hvilke kunnskapshull

finnes?» «Hvilke konsekvenser får disse kunnskapshullene?» Denne studien tilnærmer seg tematikken med et positivt perspektiv, og fokuserer på «Hva som virker.» Den viser at det finnes mange dyktige pedagoger der ute som utgjør en positiv forskjell for sårbare barn og foreldre. Det er imidlertid behov for mer kunnskap i tematikken. Prosjekter – slik som det som presenteres i kapittel 8.2 – er gode bidrag i så måte.

8.4 Noen avrundende kommentarer: min førforståelse vs. ny forståelse av korrelasjonen mellom voldsrelatert problematikk og barnehage

I forkant av forskningsprosessen hadde jeg en tydelig førforståelse av korrelasjonen mellom voldsrelatert problematikk og barnehage. På bakgrunn av teoretisk, - praktisk, - og levd erfaring, hadde jeg en *fordom* (Thomassen, 2018, s. 86) om barnehagen som et godt og trygt oppholdssted for voldsutsatte barn, og noe som alle burde ha tilgang til.

Når jeg intervjuet mine fire informanter, utviklet jeg et spørsmål i min intervjuguide, hvis eneste hensikt var å direkte utfordre min egen førforståelse: «Opplever du at barnehagen er et fint eller dårlig sted å være for voldsutsatte barn?» (vedlegg 5). Her fikk jeg samlet sett et svar tilbake som sa «Nja ...» Barnehagen *er* et godt sted å være for de fleste barn, sier informantene. Men elementer, slik som reduserte personalgrupper, slitne ansatte og ukjente vikarer gjør at arenaen likevel kan oppleves som utrygg og ustabil. At barn ikke får den oppfølgingen som de har behov for. «Trygghets-graden» er med andre ord relativ, og avhengig av en fungerende og stabil personalgruppe.

Her ble fordommene mine utfordret. Jeg, som har jobbet ti år i barnehagesektoren, *vet* jo at reduserte personalgrupper er et kjent fenomen! Når jeg nå hører det ifra andre – at redusert bemanning får negative konsekvenser for sårbare barn – får jeg reflekterer jeg over det på en ny måte. Verdenen er ikke «svart-hvit;» forståelsen min for voldsrelatert problematikk/ barnehage har dermed blitt nyansert.

Alt i alt har dette vært en stimulerende forskningsprosess, og at jeg har fått utviklet meg mye – både faglig og personlig!

9 Litteraturliste

- Backe-Hansen, E. (2009). *Å sende en bekymringsmelding - eller la det være? En kartlegging av samarbeidet mellom barnehage og barnevern* (Notat 6/ 2009). Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).
<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/barnehager/rappor-ter-og-planer/nova-samarbeid-barnehage---barnevern.pdf>
- Barnehagefakta. (2021, 17. februar). *Nøkkeltallene*.
<https://www.barnehagefakta.no/om-nokkeltallene>
- Barnehageloven. (2021). *Lov om barnehager (barnehageloven)*, (LOV-2005-06-17-64). Kunnskapsdepartementet. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- Bath, H. (2008). The three pillars of trauma-informed care. *Reclaiming children and youth*, 17(3), 17-21.
<https://elevhalsan.uppsala.se/globalassets/elevhalsan/dokument/psykologhandlinger/trauma-informed-care.pdf>
- BFD. (2009). *Til barnet beste - samarbeid mellom barnehagen og barnevernstjenesten* Barne, - og familiedepartementet (BFD).
<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/til-barnets-beste---samarbeid-mellom-barnehagen-og-barneverntjenesten.pdf>
- Bleka, M. (2015, 23. januar). *Når barn og foreldre opplever kriser og sorg i forbindelse med flukt og migrasjon* Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO)
https://nafo.oslomet.no/barnehage/nyankomne-0-6/nar-barn-og-foreldre-opplever-kriser-og-sorg-i-forbindelse-med-flukt-og-migrasjon-2/?_thumbnail_id=46002#Hvordan+kan+barnehagen+i+samarbeid+med+foreldre+stotte+barnas+bearbeiding+av+sorg+og+kriser
- Borge, A. I. H., Rutter, M., Côté, S. & Tremblay, R. E. (2004). Early childcare and physical aggression: differentiating social selection and social causation. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 45(2), 367-376.
<https://acamh.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1469-7610.2004.00227.x>
- Bratterud, Å. & Emilsen, K. (2007). *Små barns rett til beskyttelse - utvikling av tiltak for å styrke barnehageansattes kompetanse om vold og overgrep mot små barn* (Sluttrapport Forebygging, 2007/1/0186). NTNU Samfunnsforskning AS.
<https://samforsk.no/SiteAssets/Sider/publikasjoner/Hele%20rapporten%20Sm%C3%A5%20barns%20rett%20til%20beskyttelse.pdf>
- Bratterud, Å. & Emilsen, K. (2020). *Dørstokkmila - barnehagens vei fra magesfølelse til melding*. Fagbokforlaget.
- Claussen, C. J. (2015). *Det er noe med den ungen - fra bekymring til handling* Sebu forlag.
- Côté, S. M., Borge, A. I. H., Geoffroy, M.-C., Rutter, M. & Tremblay, R. E. (2008). Nonmaternal care in infancy and emotional/behavioural difficulties at 4 years old: moderation by family risk characteristics. *Developmental Psychology* 44(1), 155-168. <https://psycnet.apa.org/record/2007-19851-016>
- Dahl, Ø. (2007). *Møte mellom mennesker - interkulturell kommunikasjon*. Gyldendal Akademisk.
- Dalland, O. (2007). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Gyldendal Akademisk

- Den europeiske menneskerettighetsdomstol. (1950). *Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen*
https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_NOR.pdf
- Forskrift om rammeplan for barnehagelæreutdanning. (2012). *Forskrift om rammeplan for barnehagelæreutdanning* (FOR-2012-06-04-475). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2012-06-04-475>
- Forvaltningsloven. (2022). *Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven)* Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10/KAPITTEL_3#%C2%A713
- Frønes, I. (2017). Kompetansesamunnets utfordringer. I M. Bunting & G. H. Moshuus (Red.), *Skolesamfunnet - kompetansekrav og ungdomsfellesskap* (s. 17-33). Cappelen Damm Akademisk.
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder* Fagbokforlaget
- Gurwitsch, A. (1967). On the intentionality of consciousness. I J. J. Kockelmans (Red.), *Phenomenology* (s. 118-137). Doubleday.
- Hafstad, G. S. & Augusti, E.-M. (2019). *Ungdoms erfaring med vold og overgrep i oppveksten - en nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år (4/2019)*. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS).
https://www.nkvts.no/content/uploads/2019/10/Rapport_4_19_UEVO.pdf
- Halvorsen, K. (2008). *Å forske på samfunnet - en innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Cappelen Akademisk.
- Isdal, P. (2020). *Meningen med volden*. Kommuneforlaget.
- JD. (2014). *Et liv uten vold - handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017*. -. o. b. J. Justis.
https://www.regjeringen.no/contentassets/97cdeb59ffd44a9f820d5992d0fab9d5/hplan-2014-2017_et-liv-uten-vold.pdf
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2019). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Abstrakt forlag.
- Jørgensen, T. W. & Steinkokopf, H. (2013). Traumebevisst omsorg - teori og praksis. *Fosterhjemskontakt* 1(18), 10-17. <https://www.fosterhjemforening.no/wp-content/uploads/2015/06/Traumebevisst-omsorg.pdf>
- Karlsson, B. & Borg, M. (2018). *Recovery - tradisjoner, fornyelser og praksiser* Gyldendal
- Killén, K. (2017). *Forebyggende arbeid i barnehagen - samspill og tilknytning*. Kommuneforlaget.
- Killén, K. (2021). *Sveket 1*. Kommuneforlaget.
- Kruzel, A. J. (1999). Sampling in qualitative inquiry. I B. F. Crabtree & W. Miller (Red.), *Doing qualitative research*. Sage.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2010). *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal Akademisk.
- Lund, I. (2018). *Foredrag - livsmestring og helse* Utdanningsdirektoratet.
<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/webinar-livsmestring-og-helse/>
- Malterud, K. (2018). *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag*. Universitetsforlaget
- Melvold, L. (Red.). (2019). *Barn er budbringere - en veiviser i psykisk helsefremmende barnehager*. Kommuneforlage
- Mossige, S. & Stefansen, K. (2007). *Vold og overgrep mot barn og unge - en selvrapporteringsstudie blant avgangselever i videregående skole (20/2007)*.

- Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).
https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/4952/3059_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Mossige, S. & Stefansen, K. (2016). *Vold og overgrep mot barn og unge - omfang og utviklingstrekk 2007-2015* (5/2016). Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA). <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/5104/Vold-og-overgrep-mot-barn-og-ung-NOVA-Rapport-5-16-web.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Moustakas, C. (1994). *Phenomenological research methods*. SAFE Publications.
- Myhre, M., Thoresen, S. & Hjemdal, O. K. (2015). *Vold og voldtekt i oppveksten - en nasjonal intervjuundersøkelse av 16, - og 17 åringer* (1/ 2015). Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS).
https://www.nkvts.no/content/uploads/2015/08/vold_voldtekt_i_oppveksten.pdf
- NESH. (2022). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*
<https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora/>
- Neumann, C. B. & Neumann, I. B. (2018). *Forskeren i forskningsprosessen - en metodebok om situering*. Cappelen Damm Akademisk.
- NSD. (2022). *Norsk senter for forskningsdata (NSD)*. <https://www.nsd.no/>
- Pervin, L. A. (1984). *Personality*. John Wiley
- Postholm, M. B. (2010). *Kvalitativ metode - en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier*. Universitetsforlaget
- Raundalen, M. & Schultz, J.-H. (2011). *Barn av virkeligheten - læring for livet*. Universitetsforlaget
- Raundalen, M. & Schultz, J.-H. (2018). *Krisepedagogikk* Universitetsforlaget
- Redd Barna. (2022). *Kroppen min eier jeg - undervisningsopplegg om kropp, grenser og seksuelle overgrep*. <https://www.reddbarna.no/skole/undervisning-vold-overgrep/kroppen-min-eier-jeg/>
- Ringdal, K. (2011). *Enhet og mangfold*. Fagbokforlaget.
- Ruud, A. K. (2021). *Hvorfor spurte ingen meg? Kommunikasjon med barn og ungdom i utfordrende livssituasjoner* Gyldendal.
- Røkholt, E. G. (2016a). *Sorgen i barnehagens hverdagsliv* Utdanningsdirektoratet (UDIR).
<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/kriser-og-sorg-i-barnehagen/sorgen-i-barnehagens-hverdagsliv/>
- Røkholt, E. G. (2016b). *Å formidle om tap og sorg til barn* Utdanningsdirektoratet (UDIR). <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/kriser-og-sorg-i-barnehagen/a-formidle-om-tap-og-sorg-til-barn/>
- Røsdal, T., Madsen, A. Å., Næss, T. & Larsen, E. H. (2019). *Kompetanse om vold og overgrep i nære relasjoner: innledende kartlegging av føringer, opplæringsstrukturer og kompetansebehov* (26/ 2019). Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU).
<https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmlui/bitstream/handle/11250/2649896/NIFUrapport2019-26.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- SSB.NO. (2022, 03. mars). *Barnehager* Statistisk sentralbyrå.
<https://www.ssb.no/utdanning/barnehager/statistikk/barnehager>

- Steine, I. M., Winje, D., Nordhus, I. H., Milde, A. M., Bjorvatn, B., Grønli, J. & S., P. (2016). Langvarig taushet om seksuelle overgrep - prediktorer og korrelater hos voksne som opplevde seksuelle overgrep som barn. *Psykologisk tidsskrift*. <https://psykologtidsskriftet.no/vitenskapelig-artikkel/2016/11/langvarig-taushet-om-seksuelle-overgrep>
- Sælebakke, A. (2018). *Livsmestring og helse - et relasjonelt perspektiv*. Gyldendal Akademisk
- Thagaard, T. (2003). *Systematikk og innlevelse*. Fagbokforlaget
- Thomassen, M. (2018). *Vitenskap, kunnskap og praksis innføring i vitenskapsfilosofi for helse - og sosialfag*. Gyldendal.
- Tjora, A. (2010). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Gyldendal
- UDIR. (2017). *Rammeplan for barnehagen - Forskrift for rammeplanens innhold og oppgaver*. Utdanningsdirektoratet (UDIR). <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/>
- UDIR. (2022a). *Barns trivsel - voksnes ansvar* Utdanningsdirektoratet (UDIR). <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/trivselsveileder/8-Samarbeid-mellom-barnehage-og-hjem/>
- UDIR. (2022b). *Håndtering av kriser og sorg i barnehagen - eksempler på god oppfølging* Utdanningsdirektoratet (UDIR). <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/kriser-og-sorg-i-barnehagen/Handtering-av-kriser-og-sorg-i-barnehagen/Eksempler-pa-god-oppfolging/#>
- UDIR. (2022c). *Håndtering av kriser og sorg i barnehagen - samarbeid som styrker*. Utdanningsdirektoratet (UDIR). <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/kriser-og-sorg-i-barnehagen/Handtering-av-kriser-og-sorg-i-barnehagen/Samarbeid-som-styrker/#Samarbeid-med-foreldrene>
- UDIR. (2022d). *Støttmateriell til rammeplan for barnehagen*. Utdanningsdirektoratet (UDIR). <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/>
- USN.NO. (1. desember, 2021). *Emneplan for masteroppgave*. Universitetet i Sørøst-Norge. https://www.usn.no/studier/studie-og-emneplaner/#/emne/MSH-OPP4400_1_2022_V%C3%85R
- USN.NO. (2022a). *Hjelp til oppgaveskriving* Universitetet i Sørøst-Norge. <https://min.usn.no/startside-student/tjenester-for-studenter/oppgaveskriving/>
- USN.NO. (2022b). *Klassifisering av informasjon for studenter og ansatte* Universitetet i Sørøst-Norge. <https://min.usn.no/ansatte/vart-usn/vare-enheter/avdeling-for-infrastruktur/it-avdelingen/tjenester/student/artikler-til-tjenesten-lagring/klassifisering-av-informasjon-for-studenter-og-ansatte>
- USN.NO. (2022c). *Lagringsguide (studenter)*. Universitetet i Sørøst-Norge <https://min.usn.no/ansatte/vart-usn/vare-enheter/avdeling-for-infrastruktur/it-avdelingen/tjenester/student/artikler-til-tjenesten-lagring/lagringsguide-studenter>
- Utdanningsspeilet. (2020). *Barnehage*. Utdanningsdirektoratet. <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/tema/utdanningsspeilet-2020/del-1/barnehage/#>
- Werner, E. E. & Smith, R. S. (1982). *Vulnerable but invincible: a longitudinal study of resilient children and youth*. McGraw-Hill.

- Zachrisson, H. D. & Dearing, E. (2015). Family income dynamics, early childhood education and care, and early child behavior problems in Norway. . *Child Development*, 86(2), 425-440. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25345342/>
- Øverlien, C. & Moen, H. (2016). *Takk for at du spør!* (3/ 2016). Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS). https://www.nkvts.no/content/uploads/2016/02/Rapport_NKVTS_3_2016_nettpdf
- Øverlien, C. & Sogn, H. (2007). *Kunnskap gir mot til å se og trygghet til å handle* (3/ 2007). Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS). <https://www.nkvts.no/content/uploads/2018/10/kunnskapmottrygghethandle2007.pdf>

Oversikt over figurer

- Figur 1: Utdrag: meningsbærende enheter i forskningsspørsmål 1
- Figur 2: Utdrag: kategorier og koder i forskningsspørsmål 1, del 1
- Figur 3: Analyse-matrise, forskningsspørsmål 1, del 1
- Figur 4: Analyse-matrise, forskningsspørsmål 1, del 2
- Figur 5: Analyse-matrise, forskningsspørsmål 2
- Figur 6: Analyse-matrise, forskningsspørsmål 3

Oversikt over vedlegg

- Vedlegg 1: NSD- vurdering
- Vedlegg 2: Prosjektskisse
- Vedlegg 3: Informasjonsskriv til informanter
- Vedlegg 4: Samtykkeerklæring med underskrifter
- Vedlegg 5: Intervjuguide
- Vedlegg 6 Prosjektlogg

Vedlegg 1: NSD – vurdering

Vurdering

Referansenummer

705488

Prosjekttittel

Erfarne barnehagelæreres arbeid med voldsutsatte barn

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Sørøst-Norge / Fakultet for helse- og sosialvitenskap / Institutt for helse-, sosial- og velferdsfag

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Ellinor Young, Ellinor.Young@usn.no, tlf: 35575483

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Camilla Midtbøen Røkke, haoa2@hotmail.com, tlf: +4793058059

Prosjektperiode

01.01.2022 - 15.05.2022

Vurdering (1)

16.11.2021 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 16.11.2021, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 15.05.2022

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om: ·

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Ved bruk av databehandler (spørreskjemaleverandør, skylagring eller videosamtale) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema> Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet. Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 2: Prosjektskisse

Universitetet i Sørøst-Norge
Fakultet for helse, - og sosialvitenskap
Institutt for helse, - sosial, - og velferdsfag

—
Eksamen

Ord i tekst (ekskludert forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste): 2813

26./ november/ 2021

Prosjektbeskrivelse og forskningsmetode/MSH PFM4300

Camilla Midtbøen Røkke

Eksamen i MSH-PFM4300: Min prosjektbeskrivelse

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	99
1.1	Tittel på oppgaven	99
1.2	Bakgrunn for valg av problemstilling	99
1.3	Kunnskapsstatus	99
1.4	Problemstilling og forskningsspørsmål	102
2	Metodetilnærming	102
2.1	Vitenskapsfilosofisk ståsted	102
2.2	Forskningsdesign	102
2.3	Datamateriale	103
2.4	Datainnsamlingsmetode	103
2.5	Analysemetode	103
3	Forskningsetikk.....	104
4	Fremdriftsplan	104
5	Litteraturliste.....	106

Innledning

Tittel på oppgaven

Hvilke fortellinger har erfarne barnehagelærere om hvordan de tilnærmer seg voldsutsatte barn?

Bakgrunn for valg av problemstilling

Tall ifra Folkehelseinstituttet (2019, 24. juni) konstaterer at 1 av 20 barn vokser har opplevd moderat eller grov vold i hjemmet. Hos barna under 6 år, er ofte barnehagen en trygg og stabil arena i slike situasjoner, og kan fungere som en helsefremmende og forebyggende institusjon. Tryggheten som barnehagen består av, kommer blant annet av at barna har tilgang på hyggelige vennskapssrelasjoner med barn og voksne. Den kommer av at barnehagen har klare regler og rutiner. En annen svært viktig bestanddel er pedagogenes kunnskap omkring vold.

I barnehagens viktigste politiske styringsdokumenter, *Rammeplanen for barnehager* og *Lov om barnehager (barnehage-loven)* står det at barnehagepersonell skal være i stand til å identifisere tegn på vold og overgrep (Utdanningsdirektoratet, 2017, s.11; Kunnskapsdepartementet, § 2), og bidra til trygghet, tilhørighet og trivsel (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 20).

Jeg ønsker i min masteroppgave å undersøke hvordan pedagogene tilnærmer seg voldsutsatte barn. Hvordan skaper de trygghet? Hvordan skaper de rammer og regler? Hvordan tilegner de seg kunnskap – og hvordan praktiserer de denne kunnskapen i sin arbeidshverdag?

Kunnskapsstatus

Jeg har gjennom mitt litteratursøk lest mange artikler og forskningsrapporter. Seks forskningsrapporter har utmerket seg som særlig relevante for mitt forskningstema. Disse rapportene er presentert i skjemaet nedenunder:

TILLTEL PÅ RAPPORT:	VIKTIGE FUNN IFRA RAPPORT:	FORSKERE:	FORSKNINGSINSTITUSJON:	ÅR:
Kunnskap gir mot til å se og trygghet til å handle	427 førskolelære, - allmennlærer, - og barnevernsstudenter oppgir at det er for lite fokus på voldsutsatte barn i barnehagelærerutdanningen. De mangler opplæring i: -Barnekonvensjonen -Fysiske og seksuelle overgrep -Samtalemotodikk - «Gråsoner-saker»	Carolina Øverlien, Hanne Sogn	NKVTS (Nasjonalt kunnskapssenter for vold og traumatisk stress)	200
Takk for at du spør!	548 førskolelære, - allmennlærer, - og barnevernsstudenter oppgir at det er for lite fokus på voldsutsatte	Carolina Øverlien,	NKVTS (Nasjonalt kunnskapssenter for	201

	<p>barn i barnehagelærerutdanningen (oppfølgingsstudie til «Kunnskap gir mot til å se»). De mangler opplæring i:</p> <ul style="list-style-type: none"> -FNs konvensjon om barns rettigheter -Seksuelle og fysiske overgrep -Samtalemetodikk 	Linda Holen Moen	vold og traumatisk stress)	
Barn er budbringere – en veiviser til psykisk helsefremmende barnehager	<p>Kunnskap om hvordan man skal tilnærme seg voldsutsatte barn, skapes gjennom erfaring, ikke gjennom teori (utdanning). Pedagoger svarer at barnehagelærerutdanningen har for lite fokus på:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Grunnloven -Barnekonvensjonen -Omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep 	Line Melvold, et.al.	Kommuneforlaget	2019
Små barns rett til beskyttelse - utvikling av tiltak for å styrke barnehageansattes kompetanse om vold og overgrep mot små barn.	<p>676 yrkesaktive pedagoger uttaler at de har for lite kunnskap om vold og traumer hos barn. De mangler kunnskap om:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Bekymringsatferd -Lovverk og rammer -Foreldresamarbeid -Barneverssamarbeid -Hvordan de skal dokumentere bekymringsaker 	Åse Bratterud, Kari Emilsen	NTNU Samfunnsforskning, AS	2007
Å sende en bekymringsmeldi	563 barnehagestyrere uttrykker at de mangler kunnskap om:	Elisabeth Backe-Hansen	NOVA (Norsk institutt for forskning o	2009

ng – eller å la være?	-Kommunikasjon og samarbeid med foreldre når en bekymring er sendt -Samtalemetodikk med barn -Kunnskap om kulturer -Kunnskap om bekymringsatferd Styrene savner et mer åpent, synlig og tydelig barnevern		moppvekst, velferd og aldring)	
-----------------------	---	--	--------------------------------	--

Pedagoger i barnehagen har, ifølge disse forskningsrapportene, store kunnskapshull i sitt arbeid med voldsutsatte barn. Disse hullene kommer blant annet av at barnehagelærerutdanningen gir lite undervisning i voldsrelatert problematikk. Barnehagelærerstudenter og yrkesaktive pedagoger, savner alle mer opplæring i henholdsvis: (1) samtalemetodikk, (2) barnekonvensjonen, (3) bekymringsatferd, (4) lover og rammer, og om (5) forskjellige kulturer.

Konsekvensene av manglende opplæring, kan blant annet være at barnehagepersonell sender relativt få bekymringsmeldinger til barnevernet, slik Backe-Hansen (2009, s. 10) reflekterer over. Barnehagepersonell har en svært tett og genuin relasjon med barnet, og er en av de yrkesgruppene som observerer barn-foreldre-relasjon best over tid. Dette betyr at de seg i utgangspunktet befinner seg i en utmerket posisjon for å identifisere, og å reagere på, bekymringsatferd. Men, med relativt lite meldingsaktivitet, kan vi risikere at barn som trenger hjelp, blir oversett (Backe-Hansen, 2009, s. 10).

Nyere tall ifra Bufdir (Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet) (2021, 13. oktober) viser at også i dag sender barnehagen relativt lite bekymringsmeldinger. Barnevernet mottar få meldinger om barn i barnehagealder; 31 bekymringsmeldinger pr. 1000 barn. Selv om barnehagen er den viktigste melderer hos denne aldersgruppen, har melingsaktiviteten sunket gradvis siden 2018 (Bufdir, 2021, 13. oktober).

De som er best rustet til å identifisere, og å reagere på bekymringsatferd, er ifølge Melvold, et.al. (2019) de mest yrkeserfaring. En slik handlingskompetanse blir utviklet gjennom praksis og erfaring, heller enn gjennom bøker og teori. Melvold sin kvantitative undersøkelse viser at kompetansen er velutviklet hos pedagogene med mer enn 15 års erfaring innenfor barnehageyrke.

Jeg har ikke klart å oppkomme forskning som tar for seg de erfarne pedagogenes perspektiv når det gjelder tilnærming av voldsutsatte barn. De jeg har klart å finne, har ofte negativt ladede forskningsspørsmål, for eksempel: Hvilke *kunnskapshull* har pedagogene? Hvilke *negative konsekvenser* kan for lite kunnskap føre til? Hvilke *mangler* finnes det i barnehagelærerutdanningen med henhold til voldsrelatert problematikk? Informantene i disse studiene er ofte studenter innenfor denne utdanningen, eller nyutdannede barnehagelærere med lite fartstid.

Likevel vet vi at kompetanse først og fremst finnes hos dem med erfaring. For å innhente kunnskap om identifisering, og reaksjoner på, voldsrelatert problematikk, behøver vi å komme i kontakt med disse. Vi trenger å få innsyn til deres erfaringer. Hva er det som *virker*? Hvilket tiltak skal settes i gang, og når? Vi trenger mer kunnskap om deres tilnæringsmåter. Og vi trenger å høre dem gitt med pedagogenes egne ord.

Problemstilling og forskningsspørsmål

Problemstillingen som jeg ønsker å utforske i denne masteroppgaven, er:

Hvilke fortellinger har erfarne barnehagelærere om hvordan de tilnærmer seg voldsutsatte barn?

Jeg ønsker å utforske to aspekt ved fortellingene deres, (1) hvordan de identifiserer og reagerer på bekymringsatferd, og (2) hvordan de tilnærmer seg barna etter at det har blitt fastslått at vold har funnet sted, for eksempel gjennom barnevern eller av politi. For å avdekke kunnskap om disse aspektene, har jeg utarbeidet følgende forskningsspørsmål:

- *Hvilke kompetanse opplever pedagogene at det er viktige å ha for å kunne tilnærme seg voldsutsatte barn, og hvordan erverver de seg denne?*
- *Hvilke strategier benytter pedagogene seg av ved tilnærmelsen av voldsutsatte barn?*
- *Hvilke strategier benytter pedagogene seg av ved tilnærmelsen av foreldre?*

Jeg er med andre ord ute etter å utforske hvordan pedagoger arbeider med voldsutsatte barn *etter at volden er blitt dokumentert* i min masteroppgave. Her vil jeg forsøke å avdekke hvilke metoder/ manualer/ strategier pedagogene benytter seg av i sitt arbeid med disse barna? Hvordan kommer strategiene til uttrykk i praksis? Fungerer de etter hensikten? Opplever pedagogene at de er enkle å bruke? At de kan brukes på alle barn? Kort sagt, så er jeg ute etter pedagogenes *erfaringer* og *fortellinger* om det å jobbe med voldsutsatte barn i barnehagen.

Metodetilnærming

Vitenskapsfilosofisk ståsted

Jeg kommer i min masteroppgave til å ha et *fenomenologisk* forankringspunkt. Det betyr at jeg ser på kunnskap som noe som oppstår i menneskenes livsverden. Som Johannessen, et.al. (2019, s. 169) uttrykker det: «Det er mennesket som konstruerer virkeligheten, ikke omvendt.»

Mitt ontologiske ståsted vil dermed være at det ikke finnes en objektiv virkelighet. Virkeligheten er et resultat av menneskelig sansing og fortolkning, altså subjektiv. For å få innsyn i denne subjektive virkeligheten, er jeg derfor nødt til å snakke med pedagogene, og å høre deres fortellinger om arbeidet med de voldsutsatte barna med egne ord.

Forskningsdesign

Jeg kommer til å benytte meg av et kvalitativt forskningsdesign i min masteroppgave. Dette er et design som er svært gunstig å bruke når man skal utforske et fenomen som det finnes lite kunnskap om fra før (Johannessen, et.al., 2019, s. 143). Som jeg allerede har referert til i denne teksten, så vet vi mye om hvilke kunnskapsmangler som pedagogene i barnehagen kjenner på kroppen – kunnskapsmangler som kan hende fører til at bekymringsatferd blir oversett, eller at reaksjoner på disse, ikke blir gjennomført.

Men forskningsrapportene som jeg har hentet frem, sier i liten grad noe om hvilke fortellinger som pedagogene sitter på, når det gjelder deres tilnærming til de voldsutsatte barna. Hvilke type atferd er det barna utviser, når pedagogene får en «magefølelse» på at

noe er galt? Hvordan går de frem for å dokumentere, og eventuelt å melde ifra, om denne bekymringen? Og sist, men ikke minst, hvordan er det de tilnærmer seg barnet, når det er blitt fastslått at vold faktisk *har* funnet sted, for eksempel gjennom at barnet har blitt tilknyttet barnevern eller politi? Fordi at det finnes lite kunnskap om nettopp disse spørsmålene, vil et kvalitativt forskningsdesign være gunstig. Gjennom et slikt design, får informanter snakke fritt, og med egne ord, om det fenomenet som forskeren ønsker å studere.

Som forsker er jeg interessert i å lære om barnehagepersonells arbeid med voldsutsatte barn *slik pedagogene selv forstår det*. Jeg ønsker å studere dette arbeidet, gjennom pedagogenes egne perspektiver, opplevelser og forståelseshorisont, og kommer derfor til å benytte meg av et *fenomenologisk forskningsdesign* (Johannessen, et.al., 2019, s. 78), som er en underkategori i et kvalitativt forskningsdesign.

Datamateriale

I min masteroppgave ønsker jeg å intervju erfarne pedagoger – det vil si, pedagoger med mer enn 15 års jobberfaring innen barnehagesektoren – for å lære mer om deres arbeid med barna som det er dokumentert at har opplevd vold, for eksempel barnevernsbarn. Når jeg skal foreta en utvalgsstrategi for å velge meg informanter, kommer jeg til å foreta en *strategisk utvelgelse* (Johannessen, et.al., 2019, s. 115).

Denne utvelgelsen vil jeg benytte meg av, fordi at forskning tilsier at handlingskompetanse i å identifisere, og å jobbe med, voldsutsatte barn, først og fremst blir etablert gjennom praksis heller enn gjennom teori (se for eksempel Melvold, et.al, 2019). Jeg er dermed nødt til å få tak i informanter med lang yrkeserfaring. Sannsynligheten for at pedagoger med 15 års yrkeserfaring har jobbet med voldsutsatte barn er stor; undersøkelser gjort at Folkehelseinstituttet (2019, 24. juni) viser at 1 av 20 barn og unge vokser opp i voldelige hjem.

Ifølge Johannessen, et.al. (2019, s. 112) vil en passelig utvalgsstørrelse ligge på mellom 10-15 informanter. Grunnet masteroppgavens varighet og størrelse, får jeg nok ikke til å ha så mange informanter, slik Johannessen og kollegaer også anerkjenner (s. 112). Jeg vil nok ende opp med maks 5-6 informanter.

Datainnsamlingsmetode

Jeg ønsker i min masteroppgave å gjennomføre *kvalitative en-til-en intervjuer*. I en slikt datainnsamlingsmetode får informantene et stort rom til å uttrykke sine forståelser, følelser, erfaringer, oppfatninger, meninger, holdninger og refleksjoner knyttet til et forskningstema (Johannessen, et.al., 2019, s. 143-144). En-til-en intervjuer er også å foretrekke fremfor gruppe-intervjuer, hvis forskningstema er personlig eller intimt (Johannessen, et.al., 2019, s.144). Problematikk omkring voldsutsatte barn, er et alvorlig tema som kan vekke sterke følelser hos informantene mine.

Jeg planlegger å gjennomføre *semistrukturerte intervju* med informantene mine. Dette betyr at jeg har en overordnet intervjuguide med temaer som skal diskuteres under samtalen, men spørsmål, og rekkefølge de stilles i, kan variere ettersom hva som er naturlig der og da (Johannessen, et.al., 2019, s. 146). På denne måten sikrer jeg fleksibilitet, og at pedagogene som jeg intervjuer kan få snakke om det som opptar dem. Men med delvis struktur, sikrer jeg også at pedagogene snakker om det som opptar *meg*; at jeg ender opp med tilstrekkelig datamateriale til å analysere problemstillingen min, heller enn at vi ender opp med å diskutere tema som ligger utenfor denne.

Analysemetode

Etter å ha transkribert intervjuene mine, sitter jeg igjen med masse tekst. Denne må jeg nå begynne med å *fortolke*, det som kalles *hermeneutikk* (Kvale & Brinkmann, 2010, s. 69).

I et fenomenologisk forskningsdesign, består analysearbeidet av fire faser, ifølge Malterud (2011). Disse er:

- *Helhetsinntrykk*. I denne fasen vil jeg lete etter gjennomgående temaer som dukker opp, og ikke være så opptatt av detaljer. Et tema kan for eksempel være «kompetanse,» «magefølelse» eller hvordan pedagogene «tilnærmer seg voldsutsatte barn,» altså mine forskningsspørsmål.
- *Koding*. I denne fasen skal jeg studere temaene som jeg avdekker i fase 1 nærmere, og å studere detaljerte beskrivelser av dem. For eksempel så er ett av mine temaer (=forskningsspørsmål), hva som bidrar til at pedagoger får en «magefølelse» for at noe er galt hos et barn. I fase 2 vil jeg studere tekstmaterialet som omhandler nettopp temaet «magefølelse,» og å studere pedagogenes detaljerte beskrivelser og opplevelser av denne. Jeg kan igjen begynne å kode disse beskrivelsene, med for eksempel datamateriale som omhandler «observasjoner» og det som omhandler «bekymringer.» Hvorfor blir pedagogen bekymret? Når blir han/ hun bekymret? Hvordan håndterer pedagogen bekymringen? Fase 2 handler om å svare på slike type spørsmål, og om å foreta en *meningsfortetting* (Johannessen, et.al., 2019, s. 171).
- *Kondensering*: Etter fase 2 kommer jeg til å sitte igjen med mange koder. I fase 3 skal jeg studere tekstmaterialet mitt med et kritisk blikk, og å luke bort den teksten som ikke svarer på temaene jeg ønsker å studere (= uttalelser som ikke er relevant for forskningsspørsmålene og/ eller problemstillingen min). Jeg skal deretter systematisere funnene mine, for eksempel gjennom å lage en matrise.
- *Sammenfatning*: I denne fasen bruker jeg temaene, og kodene som jeg har opprettet, for å kunne utforme nye begreper og beskrivelser (Johannessen, et.al., 2019, s. 174) om fenomenet mitt.

Forskningsetikk

Jeg ønsker i min masteroppgave å studere hvordan pedagogene tilnærmer seg barn når det er blitt fastslått at det har blitt utsatt for vold. Det er pedagogenes opplevelser og beskrivelser jeg er interessert i å studere, likevel er det sannsynlig at beskrivelsene de gir meg i intervjuet har med seg fortellinger av hvordan de jobber med enkeltbarn.

Et viktig poeng i NESH (Den nasjonaleq forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora) er at slike beskrivelser skal bli behandlet med *konfidensialitet* (NESH, s. 16). Beskrivelsene som blir redegjort for i oppgaven min skal være fullstendig anonymiserte.

Fremdriftsplan

Nedenfor har jeg laget en tabell på oppgavene jeg planlegger å gjøre hver måned, for å kunne ferdigstille min masteroppgave i mai:

MÅNED:	OPPGAVER:
---------------	------------------

NOVEMBER/ OKTOBER/ DESEMBER:	<ul style="list-style-type: none"> • Skrive forskningskapittel • Begynne med å skrive metodekapittel • Lage intervjuguide • Finne og kontakte informanter • Kontakte NSD • Lage et informasjonsskriv om prosjektet mitt, som jeg kan sende ut til eventuelle informanter
JANUAR:	<ul style="list-style-type: none"> • Gjennomføre intervju • Transkribere intervju • Begynne å analysere intervju • Ferdigstille metodekapittel
FEBRUAR:	<ul style="list-style-type: none"> • Ferdigstille analysen min • Begynne med å skrive resultat-kapittel • Begynne med å skrive teori-kapittel
MARS:	<ul style="list-style-type: none"> • Ferdigstille teori-kapittel • Ferdigstille resultat-kapittel • Begynne med å skrive analyse, og drøftingskapittel
APRIL:	<ul style="list-style-type: none"> • Ferdigstille analyse, - og drøftingskapittel • Skrive innlednings, - og avslutningskapittel
MAI:	<ul style="list-style-type: none"> • Redigering og språkvask av oppgaven • Ferdigstille tekst som eventuelt ikke er ferdig • Trykke opp oppgaven min • Levere oppgaven min

Den største utfordringen jeg tenker på foreløpig, er å holde intervju. Via min veileder, har jeg allerede fått kontakt med 2-3 stykker som kan tenke seg å bli mine informanter. Utfordringen her, er at de bor et stykke ifra meg. Når jeg skal holde intervju, har jeg derfor to valg: (1) å intervju dem via Zoom, eller å (2) reise bort til deres by for å intervju dem ansikt-til-ansikt. Begge alternativene kommer med noen utfordringer, dog av forskjellig type.

Det å kommunisere via Zoom kan være uheldig, fordi at man kan gå glipp av en del kommunikasjon. Kanskje er ikke informantene mine så kjent med plattformen, og blir litt ekstra nervøse – noe som kan smitte over på samtalen. Internettet kan streike, og å skape avbrytelser i en samtale som flyter. Jeg har også opplevd – for eksempel når jeg har gruppreleksjoner via Zoom – at det er litt vanskelig å tolke når en person er ferdig å snakke, og at jeg begynner å snakke når jeg tolker at den andre er ferdig. Hvis den andre studenten faktisk ikke *var* ferdig med refleksjonene sine, bare hadde en naturlig pause,

kan dette føre til at vi snakker i munnen på hverandre, og avbryter. I en intervju-situasjon, kan dette være uheldig.

Det å intervju ansikt-til-ansikt er i utgangspunktet mitt førstevalg, men det krever også god planlegging og koordinasjon. Jeg skal intervju i januar – for på den måten å ha god tid til analysearbeidet – og hvis jeg skal reise til denne byen hvor informantene mine holder til, er det best hvis jeg får til å gjennomføre intervjuene på én tur, kanskje ha intervju med «informant 1» på mandag, men «informant 2» på tirsdag, osv. For at dette skal være mulig, må informanter ha tid til meg på et relativt begrenset tidsrom. Da folk er opptatt med jobb, familieliv, hobbyer, m.m. er en slik koordinasjon av og til vanskelig, og jeg tenker at jeg må kontakte informantene i god tid før intervjuene for å holde av tidspunkter som passer for oss alle.

Tidsplanen mine setter i det hele tatt store krav til min evne til å jobbe godt over tid. Jeg må holde fokus, være konsentrert og motivert i flere måneder i strekk, samtidig som jeg også jobber i barnehage på dagtid. Erfaringsmessig vet jeg at det noen ganger er vanskelig å sette seg ned med skolearbeid etter en tøff dag på jobben, dager hvor jeg er sliten, eller hvor humør og «stå-på-» viljen er laber.

Litteraturliste

- Backe-Hansen, E. (2009). Å sende en bekymringsmelding - eller la det være? En kartlegging av samarbeidet mellom barnehage og barnevern (NOVA notat, 2009/ 06). [Microsoft Word - Notat-6-2009B.doc \(regjeringen.no\)](#)
- Bratterud, Å. & Emilsen, K. (2007) Små barns rett til beskyttelse - utvikling av tiltak for å styrke barnehageansattes kompetanse om vold og overgrep mot små barn. *Forebygging* (2007/ 1/ 0186). <https://www.ntnu.no/documents/10293/d148ce14-28e5-47a8-9248-20e2b8826c8b>
- Barne-, - ungdoms-, - og familiedirektoratet (2021, 13. oktober) *Bekymringsmeldinger til barnevernet*. [Bekymringsmeldinger til barnevernet \(bufdir.no\)](#)
- Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) (2016, 4. utgave) [forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-humaniora-juss-og-teologi.pdf \(forskningsetikk.no\)](#)
- Folkehelseinstituttet (2019, 24. juni) *Vold og seksuelle overgrep* [Vold og seksuelle overgrep - FHI](#)
- Kunnskapsdepartementet. (2005). *Lov om barnehager (barnehageloven)* (LOV-2005-06-17-64). <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- Malterud, K. (2011) *Kvalitative metoder i medisinsk forskning – en innføring*. Universitetsforlaget: Oslo
- Melvold, L., Holte, L., Monrad-Holde, L.-M., Wallumrød, C., Hansen, L. C., Melvold, T. S., Stigum, G. og Melvold, M. S. (2019). *Barn er burbringere - en veiviser til psykisk helsefremmende barnehager*. Kommuneforlaget
- Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagen*. <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>
- Øverlien, C. & Moen, L. H. (2016). *Takk for at du spør!* (NKVTS 2016/ 3). https://www.nkvts.no/content/uploads/2016/02/Rapport_NKVTS_3_2016_nettpdf
- Øverlien, C. & Sogn, H. (2007). *Kunnskap gir mot til å se og trygghet til å handle* (NKVTS 2007/ 3). Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress https://www.nkvts.no/content/uploads/2018/10/kunnskapmotttrygghethandle_2007.pdf

Vedlegg 3: Informasjonsskriv til informanter

Vil du delta i forskningsprosjektet

«*Erfarne barnehagelæreres arbeid med voldsutsatte barn*»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan erfarne barnehagelærere identifiserer voldsutsatte barn, og hvordan de jobber med barna etter at volden har blitt avdekket. I dette skrevet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Barnehagelærere har et særskilt ansvar med å ivareta barns fysiske og psykiske helse. De skal ha kunnskaper om skadelige omsorgssituasjoner, og de skal også være i stand til å reagere hvis en slik situasjon blir identifisert, det vil si, å kontakte barnevernet. I tilfeller hvor skadelige omsorgssituasjoner har blitt identifisert, og tiltak har blitt igangsatt, er det mange omveltninger som skjer i barnas liv – tilværelsen kan plutselig oppleves som skummel og fremmed – og barna kan bli svært sårbare. Denne studiens anliggende er å forstå hvordan barnehagelærere tilnærmer seg disse sårbare barna, og å analysere hvorvidt lang og praktisk yrkeserfaring gjør dem tryggere i dette arbeidet.

Den overordnede problemstillingen til prosjektet, er: *Hvilke fortellinger har erfarne barnehagelærere om hvordan de tilnærmer seg voldsutsatte barn?*

Forskningsspørsmålene jeg bruker for å besvare denne problemstillingen, er:

- Hvilke kompetanse opplever pedagogene at det er viktig å ha for å kunne tilnærme seg voldsutsatte barn, og hvordan tilegner de deg denne?
- Hvilke strategier benytter pedagogene seg av ved tilnærmelsen av voldsutsatte barn?
- Hvilke strategier benytter pedagogene seg av ved tilnærmelsen av foreldre?

Dette prosjektet vil utgjøre datamateriale som jeg skal analysere i min masteroppgave.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Sørøst-Norge

Master i samfunn og helse – studieretning forebyggende arbeid med barn og unge.

Søkerkode 5114

Veileder Ellinor Young

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Pedagoger med en treårig barnehagelærerutdanning eller førskolelærerutdanning blir forespurt om å delta i denne studien. Et utvalgs-kriteria er at de har jobbet minst 15 år som pedagogisk leder i barnehage. Jeg kommer til å kontakte ca. 6-7 pedagoger for å innhente nødvendig mengde med datamaterialer.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du vil la deg intervju av meg. Det vil ta deg ca. en time. Spørsmålene du vil bli stilt, vil omhandle din erfaring i, og din opplevelse av, å jobbe med voldsutsatte barn. Ca. 1/3 av spørsmålene vil handle om hvordan du identifiserer vold, 2/3 vil handle om hvordan du jobber med barna etter at volden har blitt fastslått. Dine svar fra intervjuet vil bli registrert gjennom lydopptak og notater.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det vil bare være meg og veileder, som vil ha tilgang på datamaterialet
- Opplysningene om deg vil lagres på USNs forskningsserver, på eget område som kun er tilgjengelig for meg og veilederen min
- Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med et løpenummer. Listen med navn og løpenummer lagres adskilt fra øvrige data, innenfor USNs sikre system
- Jeg vil benytte meg av NVivo som når jeg bearbeider og lagrer datamateriale
- Du vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjoner fra prosjektet

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er mai, 2022.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Jeg behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Sørøst-Norge har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Sørøst-Norge ved Camilla Midtbøen Røkke (student), e-post: 238392@usn.no, tlf: 93 05 50 59
- Universitetet i Sørøst-Norge ved Ellinor Young (veileder), epost: Ellinor.Young@usn.no, tlf: 35 57 54 83
- Vårt personvernombud: Paal Are Solberg, Paal.A.Solberg@usn.no, tlf: 35 57 50 53

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen,

Prosjektansvarlig

Eventuelt student

(Forsker/veileder)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Erfarne barnehagelærere, og deres arbeid med voldsutsatte barn,» og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i *intervju*

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 4: Samtykkeerklæring m. underskrifter

(Forsker/veileder)

Eivind Gjøsund

Camilla Midtboen Røkke

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Erfarne barnehagelærere, og deres arbeid med voldsutsatte barn,» og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i *intervju*

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 5: Intervjuguide

Yrkespraktiske opplysninger:

- Navn/ kodenavn:
- Kjønn
- Alder
- Hvor mange år har du jobbet i barnehage?
- Har du noen andre relevante yrkeserfaringer?

Spørsmål om kompetanse

- Hvilke grunnutdanning har du? (bachelorutdanning)
- Har du noen annen relevant utdanning?
- Har du noen relevant livserfaring?
- Opplever du at du har nok kompetanse i voldsrelatert problematikk?

Spørsmål om voldsrelatert problematikk – barn

- Når jeg sier ordet «voldsutsatt barn,» hva tenker du på da?
- Hvordan tenker du at du kan hjelpe voldsutsatte barn som pedagog?
- Har du noen strategier eller metoder du benytter deg av når du skal hjelpe voldsutsatte barn?
- Opplever du at strategiene/ metodene dine har forandret seg ifra du var nyutdannet?
- Opplever du at barnehagen er et fint eller dårlig sted å være for voldsutsatte barn?
- Hva er den største utfordringen du møter på når du skal hjelpe voldsutsatte barn?
- Er det noen andre ting du vil fortelle meg om, når det gjelder ditt arbeid med voldsutsatte barn?

Spørsmål om voldsrelatert problematikk – foreldre

- Hvilke strategier og metoder benytter du deg av når du samarbeider med foreldre til voldsutsatte barn?
- Har disse strategiene dine blitt annerledes etter at du var nyutdannet?
- Hva synes du er det vanskeligste med å samarbeide med foreldre til voldsutsatte barn?
- Er det noe annet du vil fortelle meg om vedrørende dette samarbeidet?

Vedlegg 6: Prosjektlogg

MÅNED:	DATO:	GJØREMÅL:
Høst, 2021		<ul style="list-style-type: none"> Gjennomførte emnet PFM4300 Utviklet en prosjektbeskrivelse
November, 2021	Mandag, 08.11.	<ul style="list-style-type: none"> Sendte inn meldeskjema til NSD
	Torsdag, 18.11	<ul style="list-style-type: none"> Fått godkjenning av NSD
Desember, 2021	Onsdag, 29.12	<ul style="list-style-type: none"> Begynte å rekruttere informanter 2 pedagoger sa seg villig til å være informanter
	Torsdag, 30.12	<ul style="list-style-type: none"> 2 pedagoger sa seg villig til å være informanter
Januar, 2022	Lørdag, 01.01	<ul style="list-style-type: none"> Sendte mail til forskningsdata@usn.no, hvor jeg ba om å få tilgang til et sikkert datalagringssted
	Mandag, 03.01	<ul style="list-style-type: none"> Fikk tilgang til et sikkert datalagringssted (OneDrive) av forskningsdata@usn.no
	Torsdag, 13.01	<ul style="list-style-type: none"> Intervju med Malin ble gjennomført
	Lørdag, 15.01	<ul style="list-style-type: none"> Intervju med Eva ble gjennomført
	Søndag, 16.01	<ul style="list-style-type: none"> Intervju med Sonya ble gjennomført Intervju med Gregory ble gjennomført
	Torsdag, 13.01 – Torsdag, 27.01	<ul style="list-style-type: none"> Transkribering av alle intervjuer ble gjennomført
Februar, 2022		<ul style="list-style-type: none"> Analyse av intervjuene ble gjennomført Skrevet på monografien
Mars, 2022	Tirsdag, 22.03	<ul style="list-style-type: none"> Oversendt analysen til informanter
		<ul style="list-style-type: none"> Skrevet på monografien
April, 2022	Tirsdag, 22.03 – Søndag, 27.03	<ul style="list-style-type: none"> Fått tilbakemelding på analysen ifra alle informanter.
		<ul style="list-style-type: none"> Skrevet på monografien
Mai, 2022		<ul style="list-style-type: none"> Skrevet på monografien
	Søndag, 15.05	<ul style="list-style-type: none"> Levert inn monografien på WISEflow